

ÖN SÖZ

S. 28

2014

7 TL

İnsanlığın kurtuluşunu hedefleyen sosyalizm büyük bir eserdir; bu da onun ÖNSÖZ'üdür.

Düşmez Kobane

- Ruhan Mavruk / Kimlik
- Sıla Erciyes / Voldaşım Deniz
- D. Dağlı / Fırtınayla Gelenler
- Temade Çınar / İçimizdeki Yabancı
- Özgür Güven / Epiküros'tan Marx'a...
- Setenay Berdan / Arınma Tapınakları...
- Ergül Çiçekler / Soma Karalamalar
- Kemal Oruç / Ödenekli Tiyatrolar...
- Ebru Şahin / Sınırsızlığa Uzanan Yol...
- Selah Özakin / Arzuhal
- EKİNSU / Yarım Kalmış Bir Seveda...
- Karmir Jin / Gogol'dan Genco'ya

- Röportaj / Aslı Erdoğan
Kobane Edebiyatçılara
Hangi Sözcükleri Fısıldadı
- Röportaj / Aydın Orak
Asasız Musa
Nisan Şimşek / Çizgi
Anlatılan Senin Hikayen

Atölyeler Başladı...

Gitar, Bağlama, Ritm
Sinema Atölyesi
Dramatik Yazarlık Atölyesi
Sinema Oyunculuğu Atölyesi
Çocuklar İçin Yaratıcı Drama
İspanyolca Dil Atölyesi

Estetik değerleri birlikte üretip,
birlikte paylaşmak isteyenler!
Yeni dönem atölye çalışmalarımız başlıyor.
Atölyelerimize kayıt yaptırmak isteyen herkesi
Ayışığı'na bekliyoruz. Birlikte çoğalalım diye...

Şehit Muhtar Mah
Süslü Saksı Sok No: 22/2
0212 249 44 43
ekinsanat.org

AYIŞIĞI

**EKİN
SANAT
DERNEĞİ** TAKSİM

iki ayda bir

Kışın soğukunda, dost sıcaklığıyla Merhaba...

Yepyeni bir dünya yaratma çabasıyla, kabuğundan çatırdayarak yaşama merhaba diyen bir tohumun heyecanını taşıyarak, çıkınımızda hiç eksik etmediğimiz umudu haykıran sözcüklerle geldik yine karşınıza. Her yeni sayımızda olduğu gibi, diyalektiğin o karşı konulmaz muazzam gücü ile değişen, dönüşen yaşamı, güzelliği, hayalleri, umutları anlatmaktır sizlere tek derdimiz... O yüzden her merhabamız, içinde derin bir anlam biriktirmektedir...

Her anın tarihe not düşüldüğü, her yeni günün yeni bir gündemi getirdiği dönemdeyiz. Türkiye’de, Kürdistan’da ve dünyanın birçok yerinde sokaklar kitlelerin sesleriyle yankılanıyor. Halklar özgürlük için, insanlık için, doğa için tüm kötülüğe karşı ayaklanıyor.

Sermaye uğruna doğayı katletmeler de, halkları yok etmeye çalışsalar da, insanlık onurunu yaşamın dışına atmaya çalışsalar da biliyoruz ki hiç değişmeyen bir kural var: Yaşam bizden yana!

Yırcalı köylülerin direnişi, Validebağ korusu için gece gündüz nöbet tutanlar, grev yapan işçiler ve tarihin görüp görebileceği en vahşi, en barbar çetesine karşı 100 günü aşkın bir süredir insanlık onurunun destanını yazan Kobane...

Yaşam bu kadar hızla akarken, sanat da tüm gerçekliği yoğurmaya ve kaydetmeye devam ediyor.

Son sayının saman sarısı karton kokusu elinizden çıkmadan yeni sayımızı sizlerle bir an önce ulaştırmak için 2 ayda bir çıkarmaya başladık dergimizi. Bir anda okuyup bitirdiyseniz Önsöz’ü ona diyecek lafımız yok elbet... Ve bu sayımızda da yaşama tanıklık eden hikayeler, şiirler, röportajlar, okurlarımızdan gelen yazılar ve elbetteki sanat üzerine denemeler sizinle buluşmayı bekliyor.

Nice güzelliklere ve umuda kapı aralayacak bir sayı olması dileğiyle... İyi okumalar...

Önsöz Kitap Dizisi
Sayı:28 (4) / Aralık-Ocak

kültür / sanat / edebiyat

978-605-84928-2-0

Genel Yayın Yönetmeni

Songül Yücel

Yazı Kurulu

Songül Yücel / Ülkü Şeyda
Fatma Yıldırım / Ruhan Mavruk
Pınar Turan / Ebru Şahin

Önsöz'e Ulaşabileceğiniz Adresler
İstanbul:

Taksim Ayışığı Ekin Sanat Derneği,
Süslü Saksı Sokak No:22 / Kat:2 /Beyoğlu
İzmir :

Ayışığı Ekin Sanat Derneği, Kemeraltı Mah.
848. Sk Beyler İşhanı: No:72 K2 D:205 Konak

Ankara:

Mithatpaşa Cad. 34/20 Kızılay
0543 476 1357

Adana:

Çınarlı Mah. Atatürk Cad. 61012 Sk. Pedük
Apt. Kat: 1 No. 2 / Seyhan

Antep:

Çukur Mah. Mehmet Uygun Cad. Kurtuluş
Sk. Tankut İşhanı. K3 No: 203 Şahinbey

Antakya

Kurtuluş Cad. Gazi Muharıpleri Derneği Sk.
No: 50/4 (Barbara'nın evi karşısı)

Mersin:

Hastane Cad. Camiîşerif Mah. 5221. sk No: 4

Taksim: Mephisto / Pandora

Kadıköy: Seyhan / İmge Kitapevi / Mephisto

Bursa: Ezgi Kitapevleri

Baskı: Ekim 2014

Yön Basım Yayın: Davutpaşa Cad.
Güven Sanayi Sitesi B Blok 1.kat N:366
Topkapı - Zeytinburnu - İstanbul

www.ekinsanat.org / onsozdergisi@gmail.com

Yeni Dönem Yayıncılık Basın Dağıtım
Eğitim Hizmetleri Tanıtım Org.Tic.Ltd. Şti.
Adres: Sofular Mah. Sofular Cad. No: 8/3
Fatih - İSTANBUL / Tel-Fax: 0 (212) 533 32 57

İÇİNDEKİLER

>>04

Ruhan Mavruk
Kimlik

>>05-08

Sıla Erciyes
Yoldaşım Deniz

>>09-12

D. Dağlı
Fırtınayla Gelenler / N. Ostrovski

>>13-16

Temade Çınar
İçimizdeki Yabancı

>>17-20

Özgür Güven
Epiküros'tan Marx'a Materyalizm

>>21-24

Setenay Berdan
Arınma Tapınakları:
Sinema Salonları

>>25-29

Setenay Berdan
Cesur Yeni Dünya / Aldous Huxley

>>30-33

Ergül Çiçekler
Soma Karalamalar

>>34-37

Kemal Oruç

Ödenekli Tiyatrolarda Neler Oluyor?

>>38-41

Ebru Şahin

Sınırsızlığa Uzanan Yol: Kobanê

>>42-43

Selah Özakın

Arzuhal

"Kobanê Direnişine"

>>44-46

Ekinsu

Yarım Kalmış Bir Sevda Hikayesi...

Tamamlanması Umuduyla...

>>47-53

Röportaj / Aslı Erdoğan

Kobanê Edebiyatçılara

Hangi Sözcükleri Fısıldadı

>>54-56

Iraz Mavi

Sırça Köşkü Olmayan Şehre

Şehir Mi Denir?

>>57

Elifcan

Haziran Ayaklanması'nın

Ölümsüz Savaşçalarına...

>>58-59

Renas Toprak

Yırca

>>60-63

Ekinsu

Müziğin İsyankar Sesi:

Mohsen Namjoo

>>64-66

Karmir Jin

Gogol'dan Genco'ya

Bırakılmış Delilik

>>70-71

Nazım Akarsu

>>72-75

Karmir Jin

Katliamların Dili Tektir; 'Devletçe'

>>76-80

Röportaj / Aydın Orak

Asasız Musa

>>81-96

Nisan Şimşek

Anlatılan

Senin Hikayen

Kimlik

Ruhan Mavruk

*kuytu nehir yataklarından geçer
kanıma süzülür zehirim
açılırım bir yangının saçlarında
geceye*

*sevda çeker hep uzaktan
yıldızlar gül döker eteklerime
korkulu bir düş inse
ürperse sular
koşar, çevirir öyküyü yağmurlar*

*yine de serinliğimi bırakmaz hiçbiri
sesim kayalıklarda sıcak bir rüzgar*

*kör bir kızım
kaybettim kardeşlerimi
yanan yıkılan göz bebeklerinde kentin
çöktü bir roma karanlığı
hesapsız sevmelerime
sonrası tuzak
sonrası kuzey ötesi
parsel parsel görkemli yalnızlıklar...*

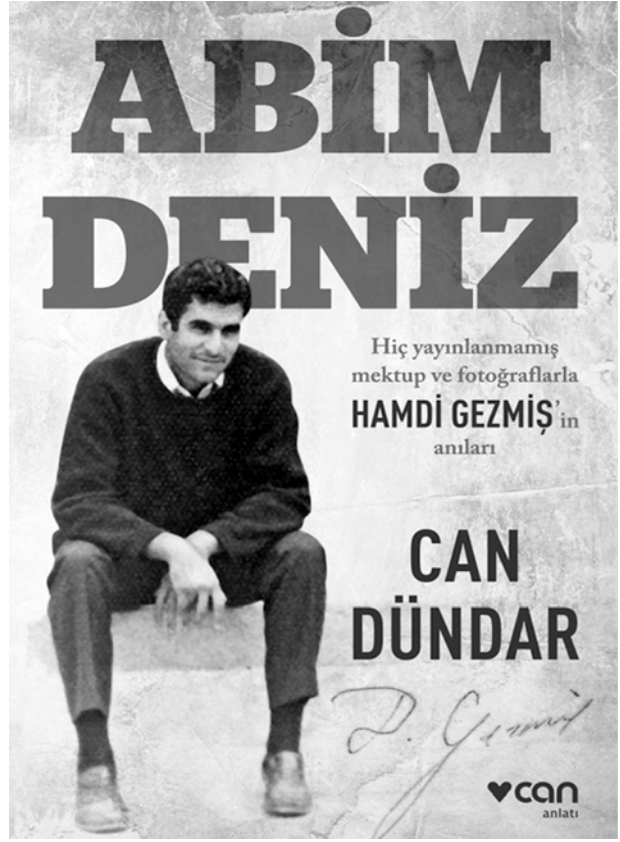
*ağrılı düştü gün ışığı
yaralı günlerin üzerine
bizi hatırla diye diye
geldi üşüştü ellerime pervaneler
döküldü bir iç çekiş
kan bulaştı mısraya yine
ama öyle evcil bir hikaye
değil ki bu
her acı sığmıyor işte şiire*

*sen iyisi mi beni hiç bırakma Cassandra
kanatları tutuştu yarasanın
-akkor haline gelmeden-
kanayan bir kuşağı geçip boydan boya
o yağmur kuşlarının ölüm çılgınlıklarını
taşımak istiyorum buraya*

Yoldaşım Deniz

Sıla Erciyes

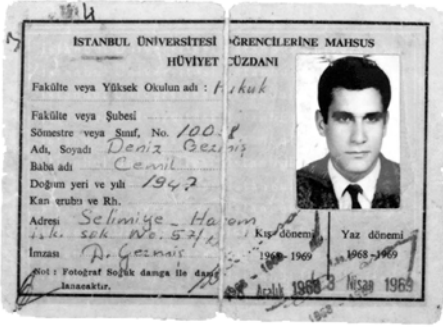

Merhaba yoldaş,

Sana bu mektubu 2014 yılından yazıyorum. Sizler mücadelenin en zorlu ve yeni bir aşamasındayken, Sinanlar Nurhaklarda katledildiğinde doğanlardan biriyim. Erkek olsam adım Sinan ya da Taylan olur muydu bilmem ama yoldaş olduğumuz için çok mutlu ve onurluyum.

70'li yıllarda doğan bizler size dair anlatılan hikayelerle büyüdük. Kimimizin adı Deniz, kimimizin adı Taylan, kimimizin adı Sinan oldu. (Hala da çocuklara ad olmaya devam ettiğinizi bilmeni isterim.) Büyüdük. Mahallemizin duvarlarına yazılan sloganları okumaya başladık. Kimdi bu esrareniz insanlar? Sabah uyanığımızda merakla sokağa attık kendimizi, acaba bugün hangi duvarda ne yazıyordu. Kahrolsun faşizm en çok gördüğümüz yazılardan biriydi. Çocuk aklımızla anlamaya çalışıyorduk. Faşizmin karşılığı yoktu henüz çocuk olan bizlerde. Küçük bir kentin Alevi mahallesinde güven içinde oyunlarımızı oynuyorduk. Heidi'li ve Claralı, Şeker kız ve Antonyli oyunlarımızla büyüyorduk.

Sonra ne oldu bilmiyoruz mahallemize bir sessizlik çöktü. Gece sokağa çıkmamıza izin yoktu artık. Mahallenin giriş ve çıkışında bekleyen abilerimize ne olmuştu? Neden terk etmişlerdi bizi? Kitaplar kasetler ortadan kalkmaya başladı bir bir. Evlerimize girdiler zorla postalları ve silahlarıyla. Kimimizin abisini, kimimizin babasını, kimimizin annesini alıp götürdüler. İşte o zaman anladık duvarlara yazılan yazıların ne demek olduğunu. Faşizm en sevdiklerimizi aramızdan söküp alıyordu. Nereye götürüldüklerini bilmiyorduk. Ve ne zaman geri döneceklerini. Aralarından bazıları da hiç dönmediler zaten. Bu kez onlara dair hikayeler anlatılmaya başlandı. Tıpkı sizin hikayeleriniz gibi. Ama tüm bunlar fısıltı ile anlatılıyordu. Büyükler gizlenmesi gereken sırlar gibi bizlerden uzakta fısıltı ile konuşuyorlardı. Ama bizler size ve sizden sonrakilere ne olduğunu sormaktan vazgeçmedik. Peşine düşüldük anılarımızın. Bize verileni, verilmek isteneni değil gerçeği aradık ve bulduk sizleri. Bazen bir insanda, bazen bir kitapta, bazen de bir duvar yazısında.

Deniz Gezmiş'in Öğrenci Kimliği

*Deniz Gezmiş , Hukuk fakültesi
birinci sınıf 1966*

Biz sizlere dair yazılan her şeyi bulup okumaya çalışırken, fısıltılar yavaş yavaş artmaya, sonra yükselmeye başladı. Haykırışa dönüşmesi gereken anda sizlerin adları, anıları ile büyümüş bizler bu haykırışa eşlik etmek için atıldık öne. Artık yalnızca adlarımız Deniz, adlarımız Sinan, adlarımız Taylan değildi. Adlarınız onurumuz ve mücadelemizdir dedik ve daha bir biz olduk.

Sanırım sözü çok uzattım. Artık asıl konuya gel dediğini duyar gibiyim. Tamam tamam kızma, giriyorum konuya. Sana dair yazılmış yeni bir kitap çıktı. Adı Abim Deniz. Tahmin edeceğin gibi kardeşin Hamdi'nin imzasını taşıyan bir kitap. Can Dünder'la ortak hazırlamışlar. Sana ve ailene ait şimdiye kadar hiç görmediğimiz fotoğraflarla dolu. Kara yağız bir çocuk var orada. Babasının "toraman"ı bir çocuk. Hamdi'nin bir anlatımından anlıyoruz senden kalan son mektubun neden babana yazıldığını. Birgün "Hamdi annemin, Bora anneannemin çocuğu ben de babamın oğluyum" demiş sarılmışsın babana. Baban diyor ki, "9 aylıkken yürüdü. İlkokulu birincilikte bitirdi. Teste soktum üstün zekalı çıktı." Bilmelisin ki baban seninle her zaman gurur duydu, sana ve değerlerine asla ihanet etmedi.

Hamdi'nin anlatımlarından; Sivas'ta bir dönem kaldığını, orada "Yedi Bela Çetesi" kurduğunu, ilkokulu birincilikle bitiren başarılı bir öğrenci olduğunu, bisiklet ve motosiklet kullanmayı çok sevdiğini, doğum günününün 27 Şubat değil 28 Şubat olduğunu, internette dolaşan -bizim de tahmin ettiğimiz gibi- ses kaydının sana ait olmadığını, Dadaloğlu'ndan Gavur Dağı'nı, Deniz üstü köpürür, zeybek havasını sevdiğini, o dönem en sevdiğin şiirin Ömer Bedrettin Uşaklı'nın Deniz Hasreti olduğunu öğreniyoruz.

*"Bir gün nehirler gibi çağlayarak derinden
Dağlardan, ormanlardan sana akacak mıyım?
Ey Deniz söyle bir gün sana bakacak mıyım?
Elma bahçelerinden, fındık bahçelerinden."*

Üniversite yıllarını... 10058 nolu öğrenci oluşunu... Vedat Demircioğlu öldürüldüğünde kanepenin üzerine yüzü koyun kapanıp iki saat boyunca sarsılarak ağladığını... Gözaltı ve tutuklama günlerini... 21 Eylül 1968'de tahliye oluşunu ve 3 hafta sonra DÖB'ü kurduğunuzuzu... Cihan Apteğin'le olan yoldaşlığını... Taylan'ın senin için ne kadar önemli olduğunu ve daha bir çok ayrıntıyı sana dair.

Baban diyor ki: "Mesleğim gereği 25 yıl Anadolu'yu gezdim. Midyat'tan Kırklareli'ne kadar her bölgede özellikle de Orta Anadolu'da dolaştım. Köylere, kentlere, kasabalara gittim. Her tayinde ailem de benimle birlikte göçtü. Onlar da

Deniz Gezmiş işgal konseyinin ve 6 üyesi taksi ile senato toplantısına gidiyor.

Anadolu gerçeğiyle karşı karşıya kaldılar. Mutlaka bu gerçekle erken yaşta yüz yüze gelmiş olmanın Deniz'in duygu ve düşünceleri üzerinde bir etkisi olmuştur.”

Bir 28 Şubat günü, doğum gününde, 25. yaşa merhaba derken -belki sen o günün doğum günün olduğunun farkında bile değildin- Ayrancı da bir evde THKO'nun manifestosunun yazıldığını.

“Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun bütün dünya halklarına çağrısı” başlığı altında “Halkımızın kurtuluşu ve ülkemizin bağımsızlığının silahlı mücadele ile kazanılacağına inanıyoruz. Amacımız Amerika'yı ve bütün yabancı düşmanları temizlemek, hainleri yok etmek ve düşmandan temizlenmiş tam bağımsız Türkiye kurmaktır.”

Bu ses bambaşka bir sestir. Bu sesin kendileri için ölüm demek olduğunu bilen sermaye dünyası size saldırmak için, sizi yok etmek için vakit kaybetmeyecekti. Ama siz yeni bir mücadele hattının yaratıcıları olarak şuna emindiniz, bir kıvılcım olacak ve geleceğe taşınacaktınız. “Sen de çok iyi bilirsin ki fedakarlık olmasa devrim olmaz. Şairin dediği gibi. Sen yanmasan/ben yanmasam/Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa.” Karanlıkları aydınlatmak için çakılmış ilk kıvılcımlardınız.

Babana yazdığın mektuplardan öğrendiğimiz bir başka gerçek de senin edebiyata ne kadar meraklı olduğun, Ahmed Arif'i ne kadar çok sevdiğin. 25 Nisan 71'de Kayseri'den babana yazdığın mektupta diyorsun ki:

“(…) Sen eskiden şiirden hoşlanırdın biliyorum şimdi de hoşlanıyor musun. Ahmet Arif adlı bir şair var. “Hasretinden Prangalar Eskittim” diye de bir kitap çıkardı. Bilgi yayınevinden. Onu alıp oku çok hoşuna gidecek. Bak sana ondan bir parça yazıyım.

*Akşam erken iner mapushaneye
Ejderha olsan kar etmez ne kavga da ustalığın
ne de çatıl yürük civan oluşun
Karetmez inceden içine dolan
Alıp götürün hasrete.*

“Bayağı önemli bir sanatçı gördüğün gibi. Sen eskiden şiiri değil bütün güzel sanatları severdin. Fakat ne yazık ki bende sanatçı olacak kabiliyet yok. Oysa ki sanatçılık politikacılıktan çok üstün bir meziyet. Yüzyıllar boyu yaşayacak bir şey. Ünlü bir devrimci diyor ki, “her şey değişecek fakat Beethoven'in 9. senfonisi çalınmaya devam edecek.”

İdama doğru giden yolda ne senin ne de Yusuf ve Hüseyin'in okumaktan vazgeçmediğinizi anlatıyor satırların. Hüseyin'in avukatı gözleri dolarak anlatıyor bu öğrenme aşkınızı. Hüseyin'le yaptıkları bir görüşme de idama sayılı günler kala, onun, ekonomi ile ilgili yeni çıkan bir kitabı isteyişini. Senin bir mektubunda nasıl okuma aşkıyla yandığını; “Bu sefer ölüme mahkum olmasaydım fizik ve matematik üzerine çalışmayı düşünüyordum. Son ana kadar öğrenmeye devam edeceğim.”

Edebiyat üzerine yaptığın bir değerlendirmede önemli tespitlerde bulunuyorsun: “Dostoyevski yaşadığı toplumun kesitini vermiş romanlarında. Tolstoy'un muhtemelleri varsa onun da bir türlü yakaları bir araya gelmeyen şehirli küçük burjuvaları var.

“Sana İngiliz, Alman, İtalyan, İspanyol edebiyatı desem aklına birbirinden farklı bir isim gelecek. Örneğin Sheakaspaare, Goethe, Dante, Cervantes. Ama Fransız ve Rus edebiyatı olunca durum değişir. Bir sürü isim gelir aklına. Her biri birbirinden büyük. Aynı durum İran edebiyatı içinde geçerli. Ömer Hayyam, Gazali, yahut Şirazlı Sadi. Hangisini ele alırsan al her biri de büyük sanatçı. Hele Ö. Hayyam'ı yaşadığı çağda ele alırsan ve o dönemdeki Avrupa'ya kıyaslırsan ayrı bir durum ortaya çıkıyor.

“Hayyam'a gösterilen toleransın aksine Avrupa'da ki engizisyon işkenceleri o kadar şaşırtıcı ki. Onun yazdıklarının yüzde birini söyleseydi o çağda bir Avrupalı, sonu ölüm olurdu, hem de işkenceyle.

“Batı taklitçisi sözde aydınların aksine Asyalı olmaktan onur duyduğum için.”

Sizin için “teslim olun” çağrıları yapılırken, baban ilk günlerin heyecanı içinde teslim olmanızı ister ve size açık mektup yazar Cumhuriyet gazetesinden. Ama sonra “sakın teslim olmayın” der size. İdama doğru giderken de denerler şanslarını ama aldıkları tek cevap olur sizden, üçünüzden de “Asla”

Artık son göreve hazırlıklar başlar. Son anlarızda tanıklık etsinler istediniz avukatlarınızdan.

“Bizden sonrakilere umut verecek bu sahne. Asılışımız gürültüye gitmemeli. (...) Bir devrimcinin ölümü bile, normal eyleminden, normal mücadelelerinden soyutlanamaz.

“Bir de kendim çıkıp urganı kendim geçireceğim boynuma.

“Burada ölen yalnızca benim bedenimdir, ki zaten ölümlüydü, ölecekti. Ama düşüncemi öldüremeyeceksiniz, ölmeyecek, yaşayacak.”

İdamın ardından senden kalan eşyalar arasında bir cep defteri çıkmış. Boş bir defter. Bir tek ilk sayfasına senin el yazınla yazılmış bir şiir. Üzerinde çalışmışsın. Son bir söz bırakmak istemişsin sanki bizlere... Bu da şiir olsun demişsin, ama beğenmemiş bazı yerleri, silmiş, üzerinde düşünmüş, yeniden yazmışsın. “Boynumda yağlı ip” yazmış sonra silmişsin. Uyumdan mı, yoksa yanlış anlaşılmaktan mı bilinmez.

Yenilmişsen

Elim kolum bağlı

(Boynumda yağlı ip)

Gelip dayanmışsam

darağacına

(Dudaklarımda yarın

Gözlerim yarınlar da

Unutmak mı gerek seni?)

Kapılar kapalı

Tutulmuşsa gece kapkara yollar

Sıcacık bir sevgi

Sunmayacak mıyım insanlara?

Bakmayacak mıyım yarınlar a

Seslenmeyecek miyim insanlara

Sıcacık bir sevgi, kocaman bir mücadele, cüret ve kararlılık bıraktın/ız bize. Diyorsun ya bir mektubunda: “Önemli olan tarihin vereceği karar. Bundan en ufak bir şüphem yok ki tarih bizi beraat ettirecektir.” Evet Deniz yoldaş, siz zaten emekçi halkların yüreğinde hiçbir zaman suçlu olmadınız. O zaman da bugün de... Babanın dediği gibi Deniz, “Bir gün suçlu ayağa kalk derlerse, senden başka hepimiz ayakta-yız.”

“Görün ve tanık olun: Bir devrimci ölümüne böyle gider işte; bayram yerine gider gibi.”

Evet, görün ve tanık olun işte Denizlerin yoldaşları aynı cüret ve kararlılıkla yola devam ediyor, bayram yerine gider gibi, tarihin bayramları günleri yaratmak için...

Fırtınayla Gelenler

N. OSTROVSKI

D.Dağlı

Ostrovski, bu romanını üç kitap olarak planlar, ancak, ikinci kitabını da bitiremez. Geriye iki kitabın notları kalır. Ostrovski, bu kitabı yazdıktan kısa süre sonra yaşamını yitirir. Tamamlanmamış bir kitaptır Fırtınayla Gelenler.

Uşağı Joseph'in Kontes Louise, Kont Edouard'ın gelişini haber verirken, her zamanki gibi yerlere kadar eğilmemesi, olağanüstü bir durumun olduğunu gösteriyordu.

Kocası, savunma bakanlığının kendisine görev verdiği Paris'ten çıkıp gelmişti, tehlikeleri göze alarak.

Kocasının uyku arasında söylediği kısacık şeylerden anlamıştı, önemli olayların gelmekte olduğunu. Bugüne dek olan yaşamını alt üst edecek olan olayların dizginsiz gelişmesiydi anladıkları.

Joseph, Kontun ailesine çok sadık bir uşaktı. Ta Kontun babasının yanında, on beş yaşındayken, hizmet etmek için çalışmaya başlamıştı. O günden bu yana Kont'un ailesine sadakatle hizmet ediyordu. Kont'un ailesine miras kalmış gibi, Joseph'in çocukları ve torunları da Şato'da hizmet ediyorlardı.

Yirmi yedi odalı şatoda, alt katta hizmetçiler, üst katta ise Kontun ailesi kalıyordu. Sabahları en erken kalkanlar hizmetçilerdi; kahvaltıyı, her şeyi hazırlarlardı, sonra, üst kattakiler kalkmaya başlardı.

Kontun çiftliği ve şatosu Alman askerlerinin işgali altındadır. Kont ise bir Fransız subayıdır. Bu nedenle görünmemesi gerekir. Ve Kont, uşağının çabasıyla gizlice kalır şatoda.

Kont; karısının yanına üç sene sonra gelir. Ama o, karısına, bu kadar sene nasıl yaşadığını sormak yerine hemen servetinin durumunu sormayı tercih eder.

Louise bir Kontes, fakat o, kocasının gözünde mülkiyetinin bir parçasından başka bir şey değildir. Onun için daha değerli olan, büyük miktardaki servetidir.

Devrim Komitesi, dağınık, eğitimsiz, deneyimsiz işçilerden bilinçli, kararlı, disiplinli güç oluşturup; bu güçle giriştiği ayaklanmayı başarıya ulaştırır-

Polonyalı büyük toprak sahipleri, nasıl ki, kendi mülkiyetine dokunulmadıkça, Alman işgalinden pek rahatsız değilse, Ukraynalı büyük toprak sahiplerinin durumu da aynıdır.

Köylüler, Alman askerlerine rağmen, büyük çiftlikleri basar, yağmalar ve yangın çıkarır. Üstelik ortalıkta partizanlar dolaşırken. Bu yüzden Alman askerlerinin geri çekilmelerini istemezler. Almanlar ayrılırsa, onların yerini “yabancı köylülerden” oluşan Bolşevikler alacak diye ödleri kopar.

Polonyalı, Ukraynalı büyük toprak sahipleri, kontlar, kontesler, papazlar birlikte hareket ederler. Sosyal ilişkileri çok sıkıdır.

Kont Edouard'ın çağırttığı papaz Jerome, Almanya'da işçi hareketlerinin baş gösterdiğini, yer yer ayaklanmaya vardığını ve bunun da Almanya'nın savaşı kaybetmeye başladığı anlamına geldiğini belirtir.

Ukrayna sınırında bulunan Alman askerleri de Bolşevizm'in etkisine girmiştir.

Almanya kendi iç sorunları nedeniyle Bolşevizm'in Avrupa'ya yayılmasının önünde bir engel olmaktan çıkarsa, yeni engeller bulunmalıdır.

Sosyalist işçi hareketleri, Bolşevizm, Moskova'dan Berlin'e, Paris'e dek tüm sömürücülerin ortak düşmanıdır. Bu anlamda, sorun, sömürücüler için basit bir sorun değil, bir ölüm-kalım sorunudur.

Alttakiler... Şato'nun mutfağı... Hizmetçi kadın... Françoise, Stephanie... Mutfakta her zaman koşuşturma... Yemeklerini bile doğru-dürüst yemeden “üsttekiler” tarafından sürekli çağırılırlar. Ve mutfakta, efendilere karşı içten içe duyulan derin bir öfke.

Efendilerin uşaklara, hizmetçilere ve diğer çalışanlara yapmadıkları kötülük yoktur. Tüm bunlar,

ken, buna karşın sömürücülerin askeri güçleri, silahlı işçilerin saldırısına uğrar uğramaz, ilk yenilgilerinde tam bir paniğe düşer, dağılır ve kaçarlar.

çalışanların çiftlik sahiplerine olan nefretini biraz daha büyüttür.

Büyük toprak sahiplerine karşı genel bir başkaldırı başlar başlamaz, bu insanların başkaldırının bir parçası durumuna geleceği açıktır.

Bu insanlardan biri olan Maguelnstki, çalışan birçok insan gibi, Bolşeviklere sempati duyar. İşte bu korku, soyluları, burjuvalaşmış toprak sahiplerini çok ivedi olarak çözüm aramaya zorlar.

Sömürücüler Kont Edouard'ın malikhanesinde, içinde buldukları durumdan bir çıkış yolu ararken, partizanlar, Alman askerlerini izler her yerde. Köylüler de partizanlarla birleşmek için çaba gösterirler. Alman burjuvazisi, zaten içerde, Almanya'da patlak veren işçi devrimi nedeniyle Polonya ve Ukrayna'dan çekilmek üzeredir.

Büyük toprak sahipleri, köylülerin, partizanların kentleri ele geçirmesini önlemek için, acil bir eylem planı oluşturur. Plana göre, hemen askeri birlikler oluşturulacak, kentler ele geçirilecek ve sıkıyönetim ilan edilecek. Sıkıyönetim, burjuvazinin, kendisine karşı gelişen halk ayaklanmalarını önlemek ve kitleleri baskı altına almak için keşfettikleri bir araçtır.

Emekçilerin hoşnutsuzluğu gitgide artar. İşten çıkarmalara, ücretlerin düşürülmesine karşı çıktığı için işten atılan Sarah'ın ailesinin durumu tam anlamıyla perişandır. Yoksulluk diz boyudur. Sarah'ın işten atılması aile için tam bir yıkım olur. Ev sahibi, dört aylık kirayı vermezlerse, kışın ortasında, kapı dışarı edeceğini söyleyerek onları tehdit eder.

Alman birlikleri Ukrayna'dan çekilmeye başlarken, içerdeki güçler de, iktidarı almak için harekete geçmiştir. Soylular duruma elkoyup, sıkıyönetim ilan ederken, devrimci parti ve devrimci işçiler de karşı hazırlıklarını hızlandırmıştır.

İşçiler, devrim komitesinden Raievski'nin de

olduğu bir toplantıda bir araya gelir. İktidarı ele geçirmek için işçilerin silahlandırılması ve ayaklandırılması gerektiği üzerine kesin bir anlayışa varılır.

Buna karşın, çekilmekte olan Alman birlikleriyle anlaşılan tüm karşı-devrimciler, ortak düşmanları Bolşeviklere ve devrime karşı birlikte hareket etmede anlaşılır. İşçi ayaklanması sömürücü güçleri birleştirmiştir.

Komünistlerin öncülüğünde hareket eden kitleler de ayaklanma hazırlıklarını hızlandırır. Devrimci savaşıma Polonyalı, Çek, Macar, Ukraynalı, Yahudi çok sayıda işçi katılır.

Bildiriler çok zor koşullar altında basılıp, dağıtılır. Bu çalışmalarda genç işçiler, hatta çocuklar önemli bir rol oynarlar. Bunlardan biri Raievski'nin oğlu Roymond'dur.

Senyörlerin hükümet darbesiyle, buna karşı savaşan halk arasındaki çatışmalar en şiddetli aşamaya varır. Bütün çatışma iktidar sorunu etrafında döner. İktidarı ele geçirmek kitleler için bir ölüm-kalım sorunudur.

Bir işçi jandarmalar tarafından öldürülünce, işçiler işbaşı yapmaz. İşçilerin eylemi tüm kenti sarar. Eylemin gerçekleşmesinde ateşçi Andre'nin kahramanca rolü önemlidir.

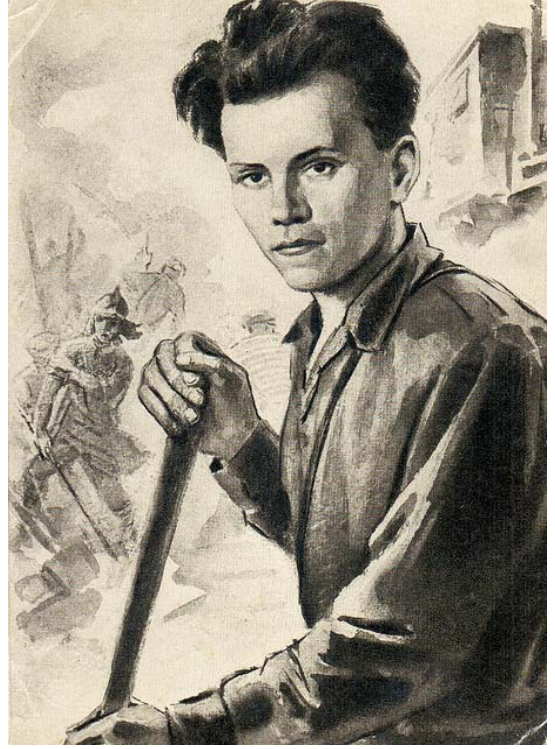
Kitleler senyörlerin, kapitalistlerin baskısına ve sömürüsüne karşı eyleme geçtikçe, egemenlerin saldırıları da bir o kadar şiddetlenir. Şiddet, işkence, aşağılanma karşısında insanların öfkesi biraz daha büyür. Ve o sırada eylemler bastırılrsa bile, daha büyük ve daha etkili eylemlerin yolunu açar.

Parti, silahlı ayaklanma hazırlıklarına girişir. Partililer, kendi aralarında yoğun biçimde, ayaklanmanın zamanlamasını, gününü kararlaştırmayı tartışırlar.

Bilinçli, örgütlü, planlı yapılan her ayaklanmanın zamanlaması, bazen gün ve saati önceden kesin olarak saptanması gerekir. Ayaklanmanın somut olarak ele alınması bir zorunluluk olur. Parti'nin, Ukraynalı işçilerin yaptığı da budur.

Roievski'nin katıldığı toplantıda ayaklanmanın gece mi, yoksa gündüz mü başlamasının daha uygun olacağı tartışılır. Sonuç; hem daha fazla silah sağlamak ve hem de, işçileri, halkı silahlandırmak için ayaklanmanın gece başlatılmasının daha uygun olduğu.

Burada çocuklar -gençlik öncesi çağında olan- önemli bir rol oynar: bilgi alış-verişinde, doğrudan eyleme katılmada... Ayaklanmanın ve devrimin olduğu her yerde, çocukların rolü önemlidir. Ve devrimin başarıya ulaşmasında ağır bedel öderler.

Ellerindeki her şeylerini alan büyük çiftlik sahiplerinin malikanesine giren köylüler, devrimcilerle birlikte çiftliği ele geçirdikten sonra, atlara kendi hesabına elkoyar. Atları paylaşmak için, iki köyün savaşçıları birbirine giren. Bir süre sonra da hepsi, devrimcileri orada yalnız bırakıp giderler. Onların disiplinsizliği ve kendi başına davranmaları, devrimci savaşçıları, çiftliği kuşatan düşman karşısında güç duruma düşürür.

Yazar da bunun farkında; çocukların ayaklanmadaki öykülerine gereken önemi vermiş. Bu romanın, iç savaşta, ayaklanmada önemli rol oynayan gençlik karakterleri: Raymond, Andrei Ptakha, Olessia, Vassilek, Sarah.

Yazar, Yahudilerin ayaklanmadaki tavrına yer veriyor. Sarah gibi genç Yahudiler ayaklanmaya, devrime katılırken, yaşlı olanlar ise tereddütlü ve güvensizler. Bugüne dek tüm yönetimlerden -ve işgal sırasında Almanlardan- baskı gören Yahudiler, ayaklanmayla gelecek yeni yönetimin de aynı şeyi yapacağı kaygısıyla, işin dışında kalmak ister.

Devrim komitesi adına, elli silahlı işçiyle konuşmayı yapan Raievski, planı açıklamadan önce, işçilerden kesin bir kararlılık ister. İşçilerin tümü, sonuna dek karardır. Plana göre önce cephanelik ele geçirilecek, sonra şehre, sonra da zindana saldırılacaktır.

Devrim Komitesi, dağınık, eğitimsiz, deneyimsiz işçilerden bilinçli, kararlı, disiplinli güç oluşturup; bu güçle giriştiği ayaklanmayı başarıya ulaştırırken, buna karşın sömürücülerin askeri güçleri, silahlı işçilerin saldırısına uğrar uğramaz, ilk yenilgilerinde tam bir paniğe düşer, dağılır ve kaçarlar.

İşçilerin ve köylülerin ayaklanması, ayaklanmanın yeni alanlara doğru yayılması, Sovyetler Birliği'nin artan etkisi sonucu egemenlik alanları iyice daralan sömürücü güçleri, kendi içinde yeni çıkış yolları aramaya iter. Bir yandan ayaklanmalara, komünistlere karşı en iğrenç baskı yöntemlerine başvurulurken, diğer yünden, kendileriyle, işbirliğine giren Polonya Sosyalist Partisi (P.P.S.) ile birlikte, yeni bir yönetim oluşturmak için harekete geçer. Büyük malikane sahiplerinden, fabrikatörlere, milliyetçi partilerden, sınıf işbirlikçisi sosyalistlere dek geniş bir ittifak bloğu oluşturulur. Bu, sömürücü sınıfların, kendi çıkarları yönünde giriştiği umutsuz son bir girişimdir.

Ellerindeki her şeylerini alan büyük çiftlik sahiplerinin malikanesine giren köylüler, devrimcilerle birlikte çiftliği ele geçirdikten sonra, atlara kendi hesabına elkoyar. Atları paylaşmak için, iki köyün savaşçıları birbirine giren. Bir süre sonra da hepsi, devrimcileri orada yalnız bırakıp giderler. Onların disiplinsizliği ve kendi başına davranmaları, devrimci savaşçıları, çiftliği kuşatan düşman

karşısında güç duruma düşürür.

Ayaklanan işçiler kenti ele geçirir. Durumun umutsuz olduğunu gören beyaz ordunun komutanları geri çekilmekte olan Alman askerlerinden yardım ister. Alman askerleri, ağır silahlarla ayaklanmayı bastırmayı başarır. İşçiler geri çekilmek zorunda kalır.

Tekrar toparlanan, güç toplayan işçiler ise, yitirdikleri mevzileri yeniden almak için yoğun bir çaba içine girer. Hesaplaşma daha sonuçlanmamıştır, fakat mutlaka sonuçlanması gerekir.

Kentte yeniden egemen olan senyörler, kentin kenar semtlerinde tutuklamalara girişir. Roievski tutuklanmaktan son anda kurtulmuştur.

Başka bir yerde Andre, Olessia, Sarah, Raymond, tutuklanan devrim komitesi üyelerini kurtarmak için plan yaparlar. Çünkü biliyorlardı ki, eğer Devrim Komitesi üyelerini kurtaramazlarsa, hepsi idam edilecektir.

Gençlerin, kente saldırıp, Devrim Komitesi üyelerini kurtarma planına karşı çıkan oradaki parti yetkilisinin bu bir katliama yol açar biçimindeki tüm itirazlarına karşın, gençler, kurtarma işi kendi yaşamlarına mal olsa da, kararlarında ısrarlı olduklarını, orada beklemeyeceklerini söylerler.

Tartışmaların sonunda, Devrim Komitesi üyelerini kurtarmak için, senyörlerin malikanesini ele geçirip, oradakilerle, Devrim Komitesi üyelerinin takas edilmesi kararlaştırılır.

Partizanlar malikaneyi kolay ele geçirirler. Oradakileri takas için ellerinde tutarlar. Sonra takas şartları bildirilir.

Rehinelerle birlikte malikanede kalanlar, erken başarı sarhoşluğuna kapılırlar. Zaferleri daha kesinleşmeden kutlamaya girişirler. Ve sonunda kutlamalardan yorgun düşen nöbetçiler dahil hepsi uyur. Ve Polonyalı beyaz askerler gece malikaneye girer.

Kuşatılan partizanlar, kalan rehineleri ellerinde tutarak beyaz ordu askerlerinin teslim olun çağrılarına, çarpışarak karşı koyma kararı verirler.

Rehine durumunda olan Kontes Louise araya girer. Askerlerden, "söz" alır ve genç partizanların serbest bırakılacağını söyler. Fakat öyle olmaz. Partizanlar odadan çıkar çıkmaz askerlerin saldırısına uğrar.

İçimizdeki Yabancı

Temade Çınar

Paris'in en işlek meydanlarından birinde ve en yoğun saatlerde bir deney yapılıyor. Önce dilenci kılığıyla birisi hastalanarak yere düşüyor. Yardım istiyor. Yarım saat geçiyor, kimse onunla ilgilenmiyor. Aynı yerde takım elbiseli “düzgün” görünüşlü birisi aynı şekilde yere düşüyor. Beş saniye sonra etrafı doluyor.

Yine büyük metropollerden birinde metro istasyonu çıkışında bir kemancı saatlerce keman çalıyor. Önünden binlerce kişi geçiyor. Çok azı dönüp bakıyor, daha azı durup dinliyor... Bu kemancı dünyanın en ünlü kemancılarından biri ve aynı akşamki konserinde biletler yüzlerce dolara satılıyor. Yer bulmak aylar öncesinde bile mümkün değil.

Banka sırasında bir emekli kalp krizi geçirip ölüyor. Üzeri gazeteyle örtülmüş. Sıra yerdeki adamın yanı sıra uzayıp gidiyor ve işlemler devam ediyor. Hayatını bankada kaybeden kişi “ünlü, zengin” bir kişi olsaydı sanıyoruz banka kapanırdı. Sırada hala işlemlerini yapan insanların da özellikle seçilmiş gaddar insanlar olduklarını söylemek gerçekçi olmaz herhalde.

Astlarına kükrerken üstlerinin karşısında sesi titreyenlere ne demeli...

Aynı görevlinin birisine “Amca, bekle biraz...” diye serzenirken bir diğerine “Sizi bekletiyorum beyefendi kusura bakmayın” demesine...

Korkular, kaygılar yalnız başına bunları açıklamaya yeter mi?

“Ben insanları kategorize etmem” diyen kişi yanılıyor olmalı. Amerika’daki siyahi hareket, Kara Panterler diyor ki: “Yolda giderken bir siyahi gördünüz baktınız, doğaldır, değişik gelmiştir. İlerlediniz ve tekrar dönüp baktınız işte orada sizin ayrımcı kişiliğiniz bize bakıyor.”

“Dünyadaki bütün insanların yaşadığı tüm yıkım, yoksulluk ya da saldırılara aynı tepkiyi duyuyorum. Buradakiyle oradaki arasında benim için hiç fark yok, benim tarafım belli” diyen kişi ne kadar gerçekçi.

Bir Amerikalı, Irak işgali sırasında Amerikan vatandaşlarının sadece Irak’ta ölen Amerikalılarla ilgilendiğinden bahsetmişti. Biz Libya’dan “kendi” vatandaşlarımızı kurtarma operasyonu sonunda bir “oh” çektik. Bir yerde ölenlerin “rakamları” açıklanırken biz hangi yargılarımızla hangisiyle ilgileniyoruz?

Bu sayıdaki yabancılaşmaya karşı beyin egzersizimizde içimizdeki yabancıyı arayacağız. Hepimizin “ideal” tipi ve bu tipin dışındakiler var. Yabancılaştırdıklarımızın içinde kendimizi yabancı hissederiz. Hepimiz bir yerlerin, birilerinin yabancı, ötekisiyiz. Yani ötekileştirdiğimiz, başkası, istenmeyen yaratıldığı anda biz de onun karşısında yer almış oluruz.

Değerlerini başkalarının değersizliği üzerine kurmuş kişileri gözden geçirelim. Ya da kendi içimizde arayalım. “Bu toplumdaki adam olmaz” diyen kişi “adam” mıdır? Kendi beceriksizliğini, kendi yenilmişliğini neyin üzerine inşa eder? “Kimseye güvenme!” diyen kişi güvenilecek kişi midir? Her koyun kendi bacağından asılıyorsa bunu söyleyen hangi tür koyun grubuna girer. “Aptal bu insanlar” diyen kişi “akıllı, zeki” kategorisinde yerini hak etmiş midir? Her düğüne damat, her cenazeye ölü olup başkalarına şans tanımayan, her şeyi ancak kendisinin en iyi yapacağını düşünen kişi diğerlerini küçümseyerek kendisini başarılı hissedebilir mi? “Anlatıyorum, anlamıyorlar” diyen kişi “Başka nasıl anlatılır?” sorusuna cevap arama yolundan kaçtığını anlamıyor mu?

İstanbul’da bir köy derneğindeki gençler kendi aralarında konuşuyorlar: “Yabancıyla evlenmiş!!!” “Kim bu yabancı? Başka bir ülkeden mi? Hayır! Aynı ilçenin başka bir köyünden. Farklı mezhepten mi? Öyle derler ya! Hayır! O da değil. Peki bu kişiyi yabancı kılan, üstelik bu gencecik insanların erkenden değer yargılarına yerleşen ne? Üstelik “yabancı” bir memlekete yerleşmiş olanların! Başka köydenmiş...

Gençlerin gruplar oluşturup bu grupların dışındakilere “yabancı” muamelesi yaptıklarına hatta bu durumun sert kavgalara yol açtığına tanık oluyoruz. Bu grup da doğal olarak bir araya gelmiş ikişerli üçerli gruplar karşısında “yabancı”. Çevre ne kadar daralmış! Aynı iş yerinde meslek grupları arasında biri ve diğeri kendiliğinden bir şekilde yaşama giriveriyor. İş yeri yemekhanelerine bakın, alanlar ayrılmasa da herkes kendiliğinden “kendi ait olduğu katmanın” tarafında yerini alıyor.

Kalabalık gruplar içinde bile otomatikleşmiş bir hızla seçtiğimiz, yaklaştığımız kişilere bizi yaklaştıran ne? Ya da diğerinden uzaklaştıran...

Peki bizim içimizdeki “ideal” tip hangisi? Birisi başörtüsüyle diğeri puşisiyle öbürküsü mini eteğiyle bizim bir çırpıdaelediklerimizden mi? Kadın, erkek, gay, genç, yaşlı, temiz-kirli giysi, rütbe, mevki, mezhep, oturduğu muhit, eşinin ne iş yaptığı, telefonunun modeli... Uzayıp giden bu liste bizi ne kadar etkiliyor.

Ne zaman diğeri öteki oldu? Hep birlikte üreten ve her üretkenin diğeri kadar değeri olduğu ilkel toplumda bu ayırım neredeyse yokken, toplumun köleler, köle sahipleri ve özgür insanlar olarak ayrıldıkları köleci toplumda en uçlara ayrıldı. Sadece karşıt sınıflar değil, ezilen sınıfın içindeki ezen-ezilen ilişkisi de gelişti. Gladyatör köleye hizmet eden köleler, teknik işlere becerisi olan kölelerin köleleri gibi. Feodal dönemde ve tabii ki kapitalist dönemde de bu durum daha da çeşitlenerek devam etti. Kapitalizm sadece toplumu iki karşıt uzlaşmaz sınıfa bölmedi. Burjuva sınıfının karşısındaki işçi sınıfını da çıkarları birbiriyle çelişen katmanlara böldü. Taşeron işçiler kadrolu çalışanların ezileni oldular. Kafa emeği kol emeğinin ezenei...

“LGBT bireyleri hakkında ne düşünüyorsun?” diye sordu bir dost. Bu soru da diğer pek çok soru gibi tersinden okunduğunda ayakları üzerine dikilmiş olacaktı. Yani aslında “bu soruyu soranlar” hakkında konuşmak gerek belki de...

Peki ya biz kendimize toplum içinde bir yer ararken, toplum içindeki yerimizi sorgularken kendimizi nereye koyuyoruz?

TEKEL direnişindeki işçilerle sohbet ediyoruz. Başörtülü bir kadın anlatıyor. “Buradan önce kimin evine kim giriyor bunları izledim. Erkeklerin kadınların evine girmesini yadırgar buna karşı öfke duyar, konuşurdum. Buraya geldim. Çadırda erkek işçi arkadaşlarımızla, tanımadığımız bir sürü insanla kafa kafaya verip uyuyoruz. Bazen düşünüyorum, aynı çadırda olduğumuza bile inanmıyorum” diyor. Erkek işçi arkadaşlar da gülüşüyor. “Biz de öyleydik” diyorlar hep bir ağızdan. “Burası bitince, evlerinize dönünce sizin için farklı olacak mı?” diyorum. Dürüst ve gerçekçiler. “Burası başka” diyorlar. Kızların ve erkeklerin sabahlara kadar dolaştığı TEKEL çadırlarında da Gezi parkında da eylemin özgürlüğü hakimdi. Şimdi aynı sokaklarda kadınların serbestçe dolaşması cesaret ister. Orada eylem arkadaşlarıyla kafa kafaya yatan anne ve babaların kendi çocuklarının arka-

daşlarıyla aynı evlerde kalmalarına izin verebileceklerini düşünmek haksızlık olur. Ne de olsa bilincimizi çevremiz belirliyor.

Egzersizimize devam edelim. İnsan değerini nereden alır? Herkes değerli olmak, saygın olmak ve sevmek ister. Bize değer katan şeyleri bir düşünelim. Mesleğimiz, oturduğumuz muhit, ait olduğumuz aile, eşyalarımız, giyimimiz, ait olduğumuz düşünce, cinsiyet, çevre, grup... İflas edince intihar edenleri anlamak gerek. Ona değer katan "şeyler" ortadan kalktığında çırılçıplak kaldığında kendisi bile kendisine yabancılaşacak. Yaşadığı sırça sarayları maddi değerler üzerine kurmuş.

Değerlerini başkalarının değersizliği üzerine kurmuş kişileri gözden geçirelim. Ya da kendi içimizde arayalım. "Bu toplumdaki adam olmaz" diyen kişi "adam" mıdır? Kendi beceriksizliğini, kendi yenilmişliğini neyin üzerine inşa eder? "Kimseye güvenme!" diyen kişi güvenilecek kişi midir? Her koyun kendi bacağından asılıyorsa bunu söyleyen hangi tür koyun grubuna girer. "Aptal bu insanlar" diyen kişi "akıllı, zeki" kategorisinde yerini hak etmiş midir? Her düğüne damat, her cenazeye ölü olup başkalarına şans tanımayan, her şeyi ancak kendisinin en iyi yapacağını düşünen kişi diğerlerini küçümseyerek kendisini başarılı hissedebilir mi? "Anlatıyorum anlamıyorlar" diyen kişi "başka nasıl anlatılır" sorusuna cevap arama yolundan kaçtığını anlamıyor mu?

Geçmişten gelen değerlerini diğerlerine üstünlük olarak kuran kişi? Onun ailesi "soylu" dur. Bilmem hangi ulustan olmak diğerini küçümseme, onun kaderi hakkında ahkam kesme hakkını verir mi insana. Bir din, inanç, mezhebe ait olmak nasıl bir değerdir ki başka insanları öldürme hakkını kendinde görür. En sinsi haliyle katliamlar karşısında gizli bir sevinç duyar ya da onu ilgilendirmesiz. Kendi "soyundan, inancından" olanlara karşı kulları açılır, öfkesi bilendir.

Son yıllarda çevrenin yıkımı karşısında insanların nasıl da birleştikleri ve ayrıştıklarına tanık olduk. HES'lerde, Gezi parkında, ODTÜ'de, Yırcı'da ve pek çok yerde ağaçların katledilmesi hepimizi ortak duyguda buluşturdu... Arka arkaya gelişen tüm bu eylemlerde insanlığın ortak duyguları birleşti. Doğayı yıkıma uğratanlarla doğaya sahip çıkanlar karşı karşıya geldi. Belki de aramızdaki tüm ayrımların silindiği ortak mücadele alanı bize kendisini gösterdi. Bir Kızılderili şefi diyor ki: "Doğanın dokusunu insan yaratmadı. O, o dokunun içinde yalnızca bir iplikçiktir, ona verdiği her zararı kendisine vermiş olur." Hepimiz iplikçiklerimizin koparıldığını hissettik. Burjuvazinin bizlerden birine saldırısında "diğerlerimizin" iplikçiklerinin koptuğunu hissetmesinin önünde "değer yargıları" vardı. Gezi'de hepimiz bir doku olmayı başardık. Hatta o dokuya dünyanın başka yerlerinden eklenenler oldu.

O korkunç saldırılar karşısında birbirimizin elini tuttuk, kim olduğunu bilmediğimiz hatta kim olduklarını hiç düşünmediğimiz "dostlarımızı" koruduk, kolladık, yaralarını sardık. Ne geçmişten gelen etiketlerimiz ne de bugünkü konumumuz... Hepsi silindi. Aydınlanma, değer yargılarından arınma, yüklerinden kurtulma, baskı ve onursuzlaştırmalar karşısında durma, insanlığın ve doğanın dokusunun bir parçası olarak hissedebilme. Değer yargılarımızdan özgürleştik.

Kobane'de insanlığın kale-sini savunanlar söz konusu olduğunda değer yargılarımız bizi daha büyük ateşler yakmaktan, birleşmekten alıkoydu. Ağaçları savunmak kadar yalın ve doğal değildi artık hissettiklerimiz. IŞİD'in katliamına uğrayanlar... Aleviler... Ezidiler... Türkmenler... Neredeydiler? Onları sokaklara çıkıp Kobane'yi savunmaktan alıkoyan, hipnoz edilmiş gibi televizyonlardaki tartışma bombardımanına kilitleyen neydi? Adalet bir insanın en önemli meziyetiyse, muhakememizin şirazesini dağıldı. Düşmanı ayırt edemeyecek kadar karıştı yargılar. Ölenler bizden değil miydi? Her biri Berkin değil miydi o gençlerin? Ayaklananların, sokakları yangın yerine çevirenlerin Gezi'nin çocuklarından ne farkı vardı? Aynı faşist saldırı değil miydi gençlerimizi katleden. Kırk altı gencin her biri bizim geleceğimiz için, aynı düşmana karşı savaşıyorlardı oysa...

Bir Kızılderili şefi diyor ki: “Doğanın dokusunu insan yaratmadı. O, o dokunun içinde yalnızca bir iplikçiktir, ona verdiği her zararı kendisine vermiş olur.” Hepimiz iplikçiklerimizin koparıldığını hissettik. Burjuvazinin bizlerden birine saldırısında “diğerlerimizin” iplikçiklerinin koptuğunu hissetmesinin önünde “değer yargıları” vardı. Gezi’de hepimiz bir doku olmayı başardık. Hatta o dokuya dünyanın başka yerlerinden eklenenler oldu.

Bunlar nasıl oldu?

Bizi bize ve çevremize yabancılaştıran, için için kemiren yabancından kurtulduk. Tıpkı TEKEL işçileri gibi, eylem alanlarında, çadırlarında aynı amaç için bir araya gelenler gibi. Gezi’nin çocuklarını kendi çocuğumuz bildik. Berkin hepimizin kardeşi, oğlu oldu. Berkin’in ateşi her yeri yaktı. Soma katliamı karşısında aynı duyguyu paylaştık. Öfkemizi ağıtlarla boğmak isteyenlere, bizi saldırılarla dağıtmaya çalışanlara karşı hep birlikte direndik. Soma’nın ateşi her yeri yaktı.

ODTÜ ormanlarının, Validebağ koruluğunun, Yırca zeytinliklerinin, Karadeniz’in derelerinin paraya çevrilmesine karşı yine aynı duygularda birleştik. Ne var ki saldırı o kadar yaygın ve hızlıydı ki çoğu kez ancak kendi bölgemize sahip çıkabildik. Bölgemizde kesilen her bir ağacı kendi bahçemizden saydık. Bizim ve gelecek nesillerin ihtiyacı olan doğanın yok edilmesine karşı her kesimden insan bir araya geldi. Ancak ateş bu kez ancak düştüğü yeri yakabildi.

Kobane’de insanlığın kalesini savunanlar söz konusu olduğunda değer yargılarımız bizi daha büyük ateşler yakmaktan, birleşmekten alıkoydu. Ağaçları savunmak kadar yalın ve doğal değildi artık hissettiklerimiz. IŞİD’in katliamına uğrayanlar... Al-eviler... Ezidiler... Türkmenler... Neredeydiler? Onları sokaklara çıkıp Kobane’yi savunmaktan alıkoyan, hipnoz edilmiş gibi televizyonlardaki tartışma bombardımanına kilitleyen neydi? Adalet bir insanın en önemli meziyetiyse, muhakememizin şirazesi dağıldı. Düşmanı ayırt edemeyecek kadar karıştı yargılar. Ölenler bizden değil miydi? Her biri Berkin değil miydi o gençlerin? Ayaklananların, sokakları yangın yerine çevirenlerin Gezi’nin çocuklarından ne farkı vardı? Aynı faşist saldırı değil miydi gençlerimizi katleden. Kırk altı gencin her biri bizim geleceğimiz için, aynı düşmana karşı savaşıyorlardı oysa...

Bir araştırma şirketi geniş ve ayrıntılı bir çalışma yapmış. Ülkemizdeki istatistiklerin ne kadar gerçeği yansıttıklarını bir kenara koyarsak çalışmada IŞİD’in yaptıklarını onaylayanlar yüzde beş gibi bir orana

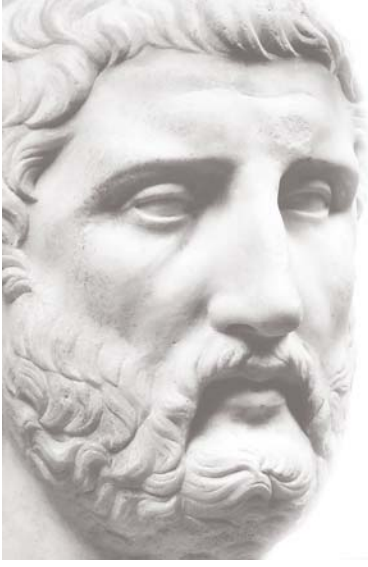
denk geliyor. Televizyondaki programcı bunu az buluyor, derin bir nefes alıyor. Ne kadar büyük bir oran aslında. Neredeyse dört milyon kişi... Bunlar onaylayanlar. Ya yöntemi doğru bulmayıp içeriğe katılanlar... “Beni ilgilendirmez” diyenler... Geçmişten gelmiş, hiçbir emek içermeyen bu miraslar tıpkı maddi miraslar gibi diğerleri üzerinde bir üstünlük sağlamaya nasıl neden olabiliyor? Onun dışında her şey değersizleşip, anlamını yitirebilir. Ölenlerin çocuk olması bile onu günlük yaşantısından alıkoyuyor. Aslında yitiren de yiten de sadece bir taraf değil... Ötekileştiren ötekileşiyor. Böylece herkes kendi kabuğunda yalnızlaşıyor. Ta ki yeni bir dokuda buluşuncaya kadar.

Kobane’den sonra birçok gencimiz özellikle üniversitelerde faşist saldırılara uğradılar. İş cinayetlerinde bu yıl binlerce işçi öldü. Kadın cinayetleri hızla tırmanıyor. Açlık ve yoksulluk nedeniyle ölenlerimizi sayamıyoruz bile. İntiharlar gözlerimizin önünden silinip giden hayatlar... Her gün her yerde o ya da bu nedenle mücadele ediyor insanlar. Televizyonlarının başında bizim elinden tutup dışarıya çıkarmamızı bekleyen daha çok insan var. Bugün ulaşamazsak yarın karşımızda göreceğimiz. Bugün sahip çıkamadığımız her hayat ölmeye mahkum.

Biz, siz ve onlar zamirlerini yerli yerinde kullandığımızda “onlar” kavramına kimlerin denk düşüğünü bir düşünelim. Savaşların, yoksulluğumuzun, yozlaşmanın, çürümenin, doğanın yıkımının kaynağı “onlar” dediklerimiz mi? “Siz”i düşmanlaştırıp savaşıırken ya da yalnız bırakırken hepimiz onların saldırısı altında birer lokmaya dönüşüyoruz.

Güvenli ve huzurlu olduğumuzu düşündüğümüz küçük kalelerimizden çıkma vaktidir. Yargılarımızı sorgulama, bizi sizden ayıran duvarları yıkma vaktidir. İçimizdeki yabancıyı çıkarıp atma vaktidir. Bütün bizlerin ve sizlerin buluşma vaktidir. Başkasına atılan tokadı kendi yüzünde hissetme zamanıdır. Kara yüzlüler hariç herkesle biz olma vaktidir.

Kim olduğunu sormadan...

Epiküros'tan

Marx'a

Materyalizm

Özgür Güven

Bir önceki yazımızda eski Yunan felsefesi ve özellikle de Epiküros'un materyalizmi üzerinde durmuştuk. Antikite'de Materyalizm; sayı 24-2013 Bahar sayısıydı. Sonrasında olaylar öyle büyük bir hız kazandı ki, yazıya uzun bir ara verdik. Şimdi devam ediyoruz.

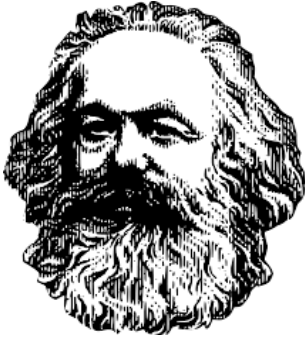
Marx, Demokritos ile Epiküros'un Doğa Felsefeleri adıyla yayınlanan doktora tezinde Sol Hegelci bir bakış açısına sahiptir. Daha bu ilk eserinde bile kurgusal, tasarımcı felsefeyle materyalizm arasındaki çatışmayı irdeler. Onun bu yaklaşımı, Sol Hegelci olduğu bu dönemde bile Hegel felsefesini aşmaya yöneldiğini gösteriyor.

Hegel, Epiküros'un materyalizmi hakkında olumlu sayılabilecek hiçbir şey söylemez. Ama Marx öyle değildir. Doktora tezinde Epiküros için "Antikitenin aydınlanma figürü" betimlemesini yapar. Marx'a göre Epiküros'un materyalizmi 17. ve 18. yüzyıl materyalist felsefesinin gelişiminde önemli, hatta temel bir role sahiptir. Marx bu saptamaları yaparken Hegel'den hareket etmez. Aydınlanma çağı felsefesini ve Bacon'u Hegel'le, Hegel'in felsefesiyle tanışmadan önce incelemiş, bu dönem felsefesinde Epiküros'un etkisini görmüştür. Zaten bu görüşlerini önce Epiküros üzerine defterlerde, daha sonra da Engels'le birlikte "Kutsal Aile"de yazıp yayınladılar.

Marx, "şimdiye kadarki bütün materyalizm" diye topladığı kendisinden önceki bütün materyalizmde ortak bir özellik olan kurgusal, tasarımcı

Özellikle köleci, feodal, kapitalist toplumların yaşandığı çağlar boyunca gelişen işbölümünün ve sınıfların kendileriyle özdeşleşen farklı üretim biçimlerinin gelişimi tamamen bu temel üzerine oturur. Bütün bu uzun evrim sürecinin belirleyeni emektir. Dahası da var, doğanın evriminde insanın işgal ettiği benzersiz yerinin belirleyeni ve bu yerin ekolojik öneminin belirleyeni de yine emektir. Buradan hareketle Marx-Engels, insan-doğa ilişkisini ele alırken doğanın evrimiyle birlikte, iç içe ele alırlar, ortak evrim olarak inceler, değerlendirirler.

“Fikirlerin kendileri, ifade ettikleri ilişkiler kadar ebedilikten uzaktır. Onlar, tarihsel ve geçici ürünlerdir. Üretici güçlerin büyümesinde, toplumsal ilişkilerin yıkımında, düşüncelerin biçimlenmesinde sürekli bir hareket vardır: Tek değişmeyen şey hareketin soyutlamasıdır- mors immortalis! (Ölümsüz ölüm!).” Marx

yanı eleştirir. Buna Epiküros da dahildir. Marx hem “hayatın ideali” denilen Epiküros materyalizmini, hem Platon'un idealize ettiği Polis'i (şehir devleti) hem de Helenistik devleti reddeder. Bu yanıyla, Feuerbach'ın materyalizminden çok farklı bir yerde durur. Marx, daha baştan politik bir tavır alır.

Marx, doktora tezinde Epiküros'taki “tesadüf”ü reddeder. Bu ret tavrı her ne kadar zorunluluğa varamamış, bununla insanın özgürleşmesinin bağına henüz kuramamış olsa da, mekanik yaklaşımı eleştirmiş, materyalizme etkin bir yön verme çabası içinde olmuştur.

Marx-Engels, ortak eserleri Feuerbach Üzerine Tezler'de Feuerbach'ın materyalizmini eleştiri süzgecinden geçirirken kendi materyalizm anlayışlarını da geliştirirler. Feuerbach'ın tasarımcı, kurgusal materyalizminden koparak geliştirdikleri pratik materyalizm anlayışıyla doğayı, insanı birlikte ele alan kendi hümanizm anlayışlarını da ortaya koyarlar. Daha sonra “farelerin eleştirisine” terk ettikleri ve ancak Marx'ın ölümünden sonra yayınlanan Alman İdeolojisi'nde tarihsel materyalizm anlayışı açıkça ortaya konmuştur. Marx-Engels, bu büyük öneme sahip tezlerini yine aynı yöntemle geliştirdiler; yani doğayı, toplumu ve insanı birlikte ele alarak, insan etkinliğini soyut değil, somut olarak, doğal ve tarihsel koşulları içinde irdelediler. Bu görüşleriyle sadece Feuerbach'la değil, kendilerinden önceki bütün materyalizm anlayışlarıyla aralarına net bir çizgi çektikleri gibi ilk defa felsefeyi de bilim düzeyine çıkardılar.

Marx da Engels de sadece burada değil, hiçbir çalışmalarında, analizlerinde dış dün-

yayı göz ardı etmemişlerdir. Ancak tarihsel materyalizmi ortaya koydukları eserlerinde, doğayı, sadece inceledikleri konuyla, insanın kendisiyle doğrudan bağlantılı olarak ele aldıklarını söylemek gerekiyor. Bu, insanın kendi tarihini yaparken neredeyse dokunmadığı, şu ya da bu oranda değiştirmedığı neredeyse yüzünün hiçbir parçası kalmadığı içindir. Onların analizlerinin gücü de buradadır. Yani insanın kendi tarihi boyunca gerçekleştirdiği üretim sırasında doğayla karşılıklı olarak gerçekleştirdikleri metabolik ilişkiyle bağı içinde incelemelerinde yatar.

Alman İdeolojisi'nde belirttikleri gibi, Feuerbach var olan gerçekliği kabul eder, ama bir türlü kabul ettiğini doğru algılayamaz. Ona göre varlıkla öz bir ve aynı şeydir. Bu nedenle varlıkla öz arasında bir ayırmadan da çelişkiden de bahsedilemez. O, varlıkla öz arasındaki ilişkiyi doğru kavrayamadığı içindir ki, pratik materyalizme yaklaşamadı bile. Onun materyalizmi hem varlık hem de öz açısından bir soyutlama oldu. O, varlıkla özün hem birlikte hem de karşıtlık içinde olduğunu algılayamadı. Marx-Engels, konuyu açıklarken balık-su örneğini veriyor. “Balığın özü, varlığı yani sudur” diyor. “Tatlı su balığının “özü” ırmağın suyudur. Fakat bu ırmak sanayinin hizmetine koşulur koşulmaz, boyalar ve üretim artıklarıyla kirletilir kirletilmez, üzerinde buharlı gemiler işlemeye başlar başlamaz ya da basitçe kanallarla ırmağın suyu tarlalara akıtılıp balığın yaşamasına yetecek düzeyin altına düşer düşmez balığın özü olmaktan çıkar, artık onun yaşamasına uygun değildir.”

Marx-Engels'e göre kendilerinden önce var olan kurgusal, tasarımcı materyalizm mah-

kum edilmeli, yerine pratik materyalizm konmalıdır. Bununla da yetinmeyip, materyalizm tarihin incelenmesine de uygulanmalı, kurguculuk burada da acımasızca eleştirilmeli, dışlanmalıydı. Bu görüşlerini Alman ideolojisi'nde şöyle ifade ediyorlar: "Tüm insan tarihinin ilk öncülü, doğal olarak canlı insan bireylerinin varlığıdır. Şu halde saptanması gereken ilk olgu, bu bireylerin fiziksel örgütlenişleri ve bu örgütlenmenin sonucu olarak ortaya çıkan, doğanın geri kalanıyla olan ilişkileridir. (...) Her tarih yazımı, bu doğal temellerden ve tarih boyunca insan eyleminin bu temellerde meydana getirdiği değişikliklerden hareket etmek zorundadır."

Marx'a göre tasarımcı kurgusal materyalizmin zirvesi "sivil toplum" içindeki birey düşüncesidir. Bunun nedeni ise, duyusallığı pratik bir etkinlik olarak kavrayamamalarıdır. Marx öncesi materyalizmin bakış açısı "sivil toplum" iken Marx'ın geliştirdiği materyalizminki "insan toplumu ya da ortaklaşmış insanlıktır." Bu nedenle pratik materyalizm "değişen koşullarda insan etkinliğinin gelişiminin yalnızca dönüştürücü bir pratik, yani praksis" olarak kavranabileceğini kabul eder. Marx'ın 11. Tez olarak söylediği sözlerle: "Filozoflar dünyayı değişik biçimlerde yorumlamakla yetindiler; oysa asıl sorun onu değiştirmektir." İşte bunu yapmak, kendi tarihini yapmaktır. Ancak bundan önce, tarih yapma eyleminden önce yani, insanın var olması, varlığını sürdürmesi gerekir. Bunun için de insanın yemek, içmek, barınmak gibi temel gereksinimlerini karşılaması gerekir. Demek oluyor ki insanın ilk tarihsel eylemi, bu temel gereksinimlerini karşılaması eylemidir, yani üretim yapmaktır, maddi yaşamın üretimidir. İşte bu, yani üretim tarihin temel koşuludur. Bunun "hayatın üretiminin hem kişinin emeğiyle kendini üretmesi, hem türün yeniden üretimi yoluyla yeni bir hayat üretmesi olarak.... bir yanda doğal, öte yanda toplumsal bir ilişki olarak, ikili bir ilişki olarak" görüldüğü izler.

İnsanla hayvanı birbirinden bilinç, din ya da daha başka pek çok şeyle birbirinden ayırt etmek mümkün. Ancak insanlar asıl olarak

üretim yoluyla ayrılırlar. Üretim, insanın alet kullanarak doğa üzerindeki bilinçli etkinliğidir. Buna göre insanlar, kendi fiziksel organizasyonlarıyla belirlenen bir süreç olarak kendi geçim araçlarını üretmeye başlar başlamaz kendilerini hayvanlardan ayırdılar. Bu süreç yani geçim araçlarının üretimi, aynı zamanda dolaylı olarak maddi yaşamın da üretimidir. Bu üretim basit bir biçimde değerlendirilerek, bireylerin fiziksel varlıklarını, yaşamlarını devam ettirmeleri olarak anlaşılmalıdır. Tam tersine, üretim, insan etkinliğinin belirli bir biçimidir, bir yaşam tarzıdır, insanın kendisini ifade etmesinin bir yoludur. Yani bireyler yaşamlarını nasıl üretiyor, nasıl ifade ediyorlarsa odurlar. Bir işçi, bir kasap, çiftçi, armatör vs. vs. O halde insanların ne oldukları neyi ve nasıl ürettiklerine göre belirlenir. Buradan anlaşılacağı gibi, bireylerin ne oldukları ürettiklerine, üretimlerinin maddi koşullarına bağlıdır.

Marx-Engels, doğayı, maddeler dünyasını temel almış, insani varoluşun önkoşulu olan geçim araçlarının üretiminin de bütün belirtici yanlarıyla maddeler dünyasının içinde gerçekleştiğini daha baştan görmüşlerdi. İşte bu, marksist materyalizmin temelidir. Bunu izleyen bütün bir tarihi kapsayan analizin temelinde de bu vardır. Özellikle köleci, feodal, kapitalist toplumların yaşandığı çağlar boyunca gelişen işbölümünün ve sınıfların kendileriyle özdeşleşen farklı üretim biçimlerinin gelişimi tamamen bu temel üzerine oturur. Bütün bu uzun evrim sürecinin belirleyeni emektir. Dahası da var, doğanın evriminde insanın işgal ettiği benzersiz yerinin belirleyeni ve bu yerin ekolojik öneminin belirleyeni de yine emektir. Buradan hareketle Marx-Engels, insan-doğa ilişkisini ele alırken doğanın evrimiyle birlikte, iç içe ele alırlar, ortak evrim olarak inceler, değerlendirirler. Bu yaklaşım, insanın kendi çevresini ve doğayı sadece kendi isteklerine, tercihlerine göre değil, tarihsel gelişimin yarattığı doğal ve insansal koşullarla belirlendiğini, ancak bu koşullara uygun olarak bir dönüşümün olabileceğini gösteriyor. Ters uygulamalar bugüne dek pek çok alanda görüldüğü gibi hem doğa üzerinde hem diğer canlılar, canlı türleri üze-

rinde hem de ekolojik denge üzerinde onulmaz tahribatlara neden olmuştur.

Kapitalist gelişmenin daha ilk dönemlerinde buna dikkat çeken Fourier, kendi ütopyik sosyalizm anlayışını hayata geçirmeye çalıştığı “ortalamacı rejim”de avlanacak balık miktarının alınacak birkaç basit tedbirle yirmi kat artırılabilceğini söylüyor; “Balıkların ancak uygun zamanlarda avlanabileceğine ilişkin bir anlaşma yapılabilse ve ırmakların mahvedilmesi için harcanan zamanın dörtte biri su samuru avlamaya yönlenebilse, balık miktarı, balıkların doğal üremesiyle düzenlenirdi.”

Buharin de aynı konuya, doğa-insan ilişkisine dikkat çekiyor: “İnsanlar doğanın hem ürünü hem de parçasıdır. Madem ki toplumsal varoluşları hesaba katılmadığında bir biyolojik temelleri vardır; madem ki kendileri doğanın dorukları ve ürünleridir ve madem ki toplumsal ve tarihsel hayat koşullarıyla ve şu sözüm ona “sanatsal çevre” aracılığıyla ondan ne kadar ayrılmış olabilirlerse olsunlar, doğanın içinde yaşamaktadırlar. O zaman insanların doğanın ritmini ve çevrimini paylaştığı gerçeğinde şaşılacak ne var.”

Konuyu bu örneklerle geçip devam edelim. Marx da Engels de materyalizmin doğal temelinin, yani kökeninin 18. yüzyıla özgü mekanik fizikteki gelişmeden feyz alan Fransız materyalizminde değil, Antik Yunan'da bulunduğu görüşüne sahipti: “Doğanın materyalist görülüşü, doğayı hiçbir yabancı ilave olmaksızın olduğu gibi kavramaktan başka bir anlama gelmez. Ve doğa başlangıçta eski Yunanlılarla aramızda, özünde idealist dünya görüşüyle dolu iki bin yıldan fazla zaman vardır. Ve bu yüzden kendiliğinden aşikar olana geri dönmek, ilk bakışta görüldüğünden daha güçtür.”

Eski Yunanistan'a ait materyalizm en iyi ifadesini Lucretius'un De Rerum Natura (Şeylerin Doğası Üzerine)'sında bulur. Bu, özünde nesnelere ve hareketin felsefesidir; doğanın ve toplumun tepeden değil, tabandan yapılan bir açıklamasıdır. Sürekli hareket halinde bulunan maddi dünyanın dengesini ve insanın bu dengenin kurallarını öğrenerek onu değiştirebilme gücünü anlatır. Bu nedenle daha sonraki

dönemlerde maddi yaşamdan, üretimden kopuk, kurgusal olan ve tasarıma yönelik bir açıklamaya yönelik materyalist felsefenin büyük düşünürleri Bacon'dan Feuerbach'a kadar hiçbiri daha ileri gidemedi. Hatta denilebilir ki, Marx, Feuerbach Üzerine Tezler'de Feuerbach'ı eleştirirken aynı zamanda Epiküros'u da düşünüyor, onun tasarımcılığını da eleştiriyordu.

Marx'a göre “fikirlerin kendileri, ifade ettikleri ilişkiler kadar ebedilikten uzaktır. Onlar, tarihsel ve geçici ürünlerdir. Üretici güçlerin büyümesinde, toplumsal ilişkilerin yıkımında, düşüncelerin biçimlenmesinde sürekli bir hareket vardır: tek değişmeyen şey hareketin soyutlamasıdır- mors immortalis! (Ölümsüz ölüm!).”

Marx Epiküros materyalizminin tasarımcılığını eleştirirken, belirlenimci olmayan, maddi dünyaya, maddeye dayanan yönünden de oldukça etkilenmişti. Maddi dünyayı temel alma özelliğini Hegel'le ütopyik sosyalizmle, ekonomi-politikle, 19. yüzyılda Darwin'in de etkisiyle ciddi bir gelişme gösteren evrim bilimiyle birlikte ele alıp geliştirerek dönüştürdü. Marx'a göre Epiküros doğadan yabancılaşan insanı keşfetmiş, Hegel daha sonra insanın kendi emeğine yabancılaşmasını görmüştü. Buradan da hem toplumdan hem de doğayla insani ilişkilerden yabancılaşmaya varması zor olmamıştır. Marx, bu büyük düşün adamlarının derinlikli görüşlerini İngiliz ekonomi politüğinden, Liebeg ve diğer bilimcilerin geliştirdiği kimya biliminden, Darwin'in evrim kuramından ve diğer bilim dallarındaki gelişmelerden elde edilen bilgileri kendi eleştirel yöntemiyle birlikte ele almış, devrimci bir felsefe sentezine varmıştır. Bu devrimci felsefe, yabancılaşmanın bütün biçimlerinin aşılmasıyla erişilebilecek dünyevi bir temele dayanan akılcı bir ekolojiyi, sınıfların ortadan kaldırılmasıyla ulaşılabilecek özgürlükler dünyasını hedefler. Marksist materyalizm bu yüzden yorumlamakla yetinmez, militan materyalizm olarak, pratik materyalizm olarak... devrimci, dönüştürücü olan proletaryanın elinde bir silaha dönüşür.

ARINMA TAPINAKLARI: SİNEMA SALONLARI

Setenay Berdan

Türkiye'de sinemanın 100. yılı kutlanıyor. Oldukça uzun zaman değil mi? Sinemaya dair muazzam bir birikimin ve kurumsallaşmanın ortaya çıkması beklenirdi. Telif haklarına bile son on yılda kavuşan bir sektör için kurumsallaşma ne kadar gerçekçidir bilinmez ama sinema birikimi, mirası üzerine söylenecek çok laf var. Her şeyden önce şu tespit: Bu topraklarda sinema, sanat ve estetik araştırmalarından çok, toplumbilimin araştırma alanıdır. Neden? Bir anımı paylaşarak konuya devam etmek isterim.

80'lerin ortası, yaz ayları. Bayramdan bayrama gittiğimiz baba memleketi kasabada, bakımsız yollardan kalkan toz bulutuna, kesilen kurbanların dışkı ve kan kokuları karışıyordu. Bayramlık el öpme seanslarından sonra, sıra epeyce büyük sayılan kasabayı gezmeye gelmişti. Amcaoğlu, elinde doksan dokuzluk bir tespah, başında rengi atmış yeşil saten bir takkeyle dolaşan, sabah marangoz dükkanını babasıyla birlikte açıp, akşam birlikte kapatan, çok sessiz çok saygılı ve bu yüzden epey sıkıcı bulduğum bir tipti. Bayram olmasına rağmen, sıcağın kavrulan kasaba sokaklarında tek tük insan vardı. Bu arada, amcaoğlunun beni nereye götürdüğünü merak ediyordum.

Merakım fazla sürmeyecekti. Bir sinemanın kapısında durduk. Ben afişleri incelerken, amcaoğlu gişeden iki bilet aldı. “Hangisi oynuyor?” diye sordum, umursamaz bir omuz silkinişiyle “Aha şunlardan biri herhalde” dedi. Kapıya yöneldik. Ayıp olmasın, biletleri amcaoğlu aldı, yer göstericiye bahşişi ben vereyim diye elimi cebime attım. Meğer gereksiz bir hareketmiş. Salonun giriş kapısını geçince, toprak zemin üzerine gelişigüzel sıralanmış yüzlerce tahta sandalyeden ibaret, büyücek bir düğün salonunda bulduk kendimizi. Sinema perdesini görmem biraz zaman aldı, çünkü içeride inanılmaz kalınlıkta bir sigara dumanı bulutu vardı ve arı kovanını andıran acayip bir uğultu. Arka sıralarda iki sandalyeye attık kendimizi.

En gürültücü gruplar, perdeye en yakın yere konumlanmıştı. Hemen hepsi ergen erkek çocuğu ve otuz yaş altı genç erkeklerden oluşan güruhta, sigaralar ardı ardına yakılıyor, bira şişeleri yerlerde yuvarlanıp ayaklara çarpıyor, harareti tartışmalar ara sıra küfürlü yumruklaşmalara dönüyordu. Biz, daha sakin olanlar, salonun daha karanlık arka tarafında filmin başlamasını bekliyorduk. Film başlarsa bu uğultu kesilir diyordum, şu sigara dumanı belki biraz seyrelir.

Ne saflık! Film başladıktan on dakika sonra, perdede bir şeylerin oynadığını fark edebildim. Çünkü, ne salonun ışıkları söndü, ne gürültü dindi ne de sigara dumanı dağıldı. Tersine, perdede oynayan Battalgazi filminin hamasetine kapılanların bağırtıları, salonun genel gürültüsüne eklendi. Ön taraftakiler daha da ilgisizdi, arada bir filme dönüp bakıyorlar, hemen küfürlü ve harareti konuşmalarına geri dönüyorlardı. Yine de filmin hareketli savaş ve kavga sahnelerinde gözler perdeye dönüyor, yüzlerce genç ve ergen erkek küfürler ediyor, bağırıyor, oldukları yerde tepiniyor, alkışlıyor, yuh çekiyor ve kentli birinin anlamakta zorluk çekeceği pek çok farklı sesler çıkartıyorlardı. Elinden tespahi, kafasından yeşil takkesi düşmeyen, pek saygılı ve sıkıcı amcaoğlu mendiliyle yüzünü sildi, günahından arınır gibi. Takkesini taktı, tespahini çıkardı, saatine baktı: “Yatsı okunmadan evde olalım” dedi. Bana absürd komedi filmlerinden fırlamış gibi görünen o bayram günü, aynı histerik toplu ayinin, yüzlerce kasabada tekrarlandığına emindim.

Sonraki yıl bayramda amcaoğlu bize, büyük kente misafir oldu. Onu bir filme götürdüm.

Onuncu dakikada ikimizi dışarı attılar, dayak yemekten son anda kurtulduk. Amcaoğlunun içindeki azgın tribün lideri ortaya çıkmış, filme bol küfürler eşliğinde “vur abi vur acıma... arkana bak arkana... aman o kapıyı açma...” türü müdahalelerde bulunmaya başlamıştı.

Bu topraklarda sinema, sanatsal özdeşleşmenin, estetik bilincin taşıyıcısı olmayı başaramadı. Salonu dolduran pek çoğumuz için, evde ve işte olmadığımız ne ise, o idik sinemalarda. Uçsuz bozkırlarda at koşuran bir cengaver; baş döndüren ve kendine güveni tam bir cinsel kimlik sahibi; en güçlüler karşısında bile lafını ve yumruğunu esirgemeyen Çirkin Kral; hazırcevaplığı ve sevimli kurnazlığıyla her zor durumdan bir şekilde sıyrılan Turist Ömer; ezik ve saf olsa da, her zaman içinde taşıdığı iyilik sayesinde kazanan Şaban; üzüm gibi ezilirken bile kimseye mihnet etmeyen Müslüm Babo, uzayda veya dinazorlar çağında bile olsa “yurdum insanı” kodlarını bir an olsun terk etmeyen ve herkesi bu bayağılıklara ortak edecek sorunları çözen Cem Yılmaz tiplmeleri; nihayet modernleşip iyi kötü bir demokrasiye kavuşan yalanı ile sarıldığımız AB rüyaları fos çıkınca, işi çamurluğa vurup “madem öyle, işte böyle” tarzını yüklediğimiz Recep İvedik... Hepsi siyasal koşullara, geleneksel düşünce kalıplarına, törel ve dini rollere göre biçilmiş yaşamımızın, bozbulanık sununun hemen altında bir “alter-ego” gibi sakladığımız; dile gelmeyen arzuların, siyaseten görmezden geldiğimiz, düzgün insan olma kaygısıyla bastırıp susturduğumuz eğilimlerimizin anlatıcıları oldular.

Zanaatçılar ve Sanatçılar

Yine de büyük iş yapmış sinemacılar, ne kadar çok derde derman olmuşlar. On yıllarca içinde debelenip durdukları maddi sorunlar düşünülürse. Dünyada, çok erken zamanlarda bir endüstri haline gelen sinema, bu topraklarda yakın zamana kadar, en fazla elişi zanaat kuralları ve koşullarıyla üretilirdi. Yeşilçam sokağının eski hikayelerini herkes bilir; film makarasının uzunluğuna göre ayarlanan replik ve oyunculuklar falan. Bu hikayelerden en tipik olanını bir yapımcı röportajında anlatmıştı:

Yapımcıları barındıran Yeşilçam'ın daracık dükkanlarından birine, Adana'dan sinema salonu sahibi gelmiş, yeni filmler alacak. Anlaşma sağlanıyor: "Bol yıldızlı iki yeni film, dört tane de ucuz avantür film." Yapımcı, salon sahibine iki gün sonra uğramasını söylüyor, makaralar o vakte kadar hazır olacaktır. Ne var ki, depoda ucuz avantür türden sadece üç film kalmış. Yapımcı, dönemin yönetmenlerinden birini acele çağırır: "Çetin abi durum bu. Filmin parasını aldık, ayıp olmasın. Bana 48 saatte bir avantür çek."

Yönetmen hemen ekibini toplar, ama ortada ne senaryo var, ne kostüm, ne dekor, ne de oyuncu takımı. Buna rağmen, daha önce birkaç kez çektikleri "Kiling" serisine bir halka daha eklemeye karar verilir. Hani şu iskelet kostümüyle arzı endam eyleyen, kahraman mı yoksa katil mi olacağı konusunda kafası epey karışık zat-ı muhterem. Kim oynayacak? Tanıdık oyuncularını tek tek eliyorlar. Kimi zaten bir film setinde, kimi şarkıcılığa vurmuş gazino pavyon dolaşüyor, kimi tatile çıkmış ara ki bulasın, kimisi böyle yalapaşap, senaryosuz bir işte zaten oynamaz: "Yılmaz abi oynar" diyor ışıkçı çocuk. "Daha neler, Yılmaz Güney'i kurşuna dizensen, o iskelet kostümünü giyemez." "Yok" diyor ışıkçı. Öbür Yılmaz abiyi kastetmiştir. Hem hatır kırmaz hem bizzat kendisi ayaküstü senaryo yazar sana. İşe girilir ve 48 saat sonra Adanalı salon sahibi, dördüncü filmin makarasıyla birlikte memleketinin yolunu tutar.

Bu koşullarda çekilen filmlerle, insanları salonlara çekmek, bir başka mucize olmalı. Son yapılan Altın Portakal Festivali'nin en çok ilgi gören filmlerinden biri "Neden Bir Tarkovski Olamıyorum?" imiş. Canım şimdi bu da soru mu? Hem sonra, eski SSCB'de filmlerini kimse izlediği için bir haftada vizyonlardan düşen bir yönetmen olmayı istemek pek matah bir şey değil. Gerçi "sansür" tantanasıyla bu ilgisizliğin üstünü örtmeye çalışırken, Batı'nın göz bebeği oluverdi Tarkovski. Ama Sovyet insanından ilgi bulamadı. O'nun filmleri tam bir görsel şölendi fakat metafizik göndermeleri, ucu açık idealist felsefi sorunları ile, aynı yolu izleyen nice yönetmeni etkiledi. Seyirciyi ise ne yüreğinden ne beyninden vurmayı başarabildi.

Türkiye ve Kürdistan sinemasının, tüm maddi olanaksızlıklara rağmen seyirciyi etkilemeyi başardığı tartışmasız. Nasıl yaptı bunu? Bildiğimiz küçük esnaf kafasıyla: müşteri ne istiyorsa onu ver. Mesele basitlikte, sinemayı bir sanat ögesi değil, bir ticaret ögesi olarak görmekte. Az çok ilgi görmüş filmler, sonrasında devamlı tekrarlanacak melodram ve komedi

Her şey bu denli karanlık değil tabi Yeşilçam sokağında, değeri bilinmemiş nice cevherler de çıktı. Lütfi Akad, Metin Erksan, Atıf Yılmaz, ustalıkları ve zerafetleriyle sinemaya olağanüstü katkılar sundular. Lütfi Akad'ın "Düğün, Gelin, Diyet" üçlemesi, kitaplar dolusu toplumbilim okumalarına bedeldir. Geçim olanaklarını ellerinden alıp kentin kenar mahallelerine sığınan ailelerin yaşadığı endişe ve korkuyu, hiç ajitasyona kaçmadan, oldukça gerçekçi portreler ve dramlar eşliğinde anlatmayı başarır.

kalıplarını oluşturdu. Bu sayede onlarca Şaban, onlarca zengin kız-fakir oğlan, sağlıklı bir bünyenin kaldırabileceğinin ötesinde sinir bozucu Yumurcak tiplmeleri, vizyon afişlerinde sıraya girdiler. Özgürlükleri kadar, hayal dünyası da alabildiğine bastırılmış bir toplumu yüreğinden ve beyninden yakalamak için bu kadarı yeterliydi işte.

Her şey bu denli karanlık değil tabi Yeşilçam sokağında, değeri bilinmemiş nice cevherler de çıktı. Lütfi Akad, Metin Erksan, Atif Yılmaz, ustalıkları ve zerafetleriyle sinemaya olağanüstü katkılar sundular. Lütfi Akad'ın "Düğün, Gelin, Diyet" üçlemesi, kitaplar dolusu toplumbilim okumalarına bedeldir. Geçim olanaklarını ellerinden alıp kentin kenar mahallelerine sığınan ailelerin yaşadığı endişe ve korkuyu, hiç ajitasyona kaçmadan, oldukça gerçekçi portreler ve dramlar eşliğinde anlatmayı başarır. Metin Erksan, Berlin'de Altın Ayı kazanan Susuz Yaz'la bilinir ama onun sinema gözü en çok "Sevmek Zamanı" ve "Kadın Hamlet" filmlerinde açığa çıkar. Özellikle ikincisi, daha önce denenmemiş kurgu ve çekim numaralarıyla bir sinema dersi gibidir. Atif Yılmaz, her biri klasikleşmiş Yılmaz Güney filmleri ile bu büyük devrimci sanatçının ustası oldu. 80'li yıllarda çektiği "Ah Belinda" ve "Asiye Nasıl Kurtulur?" ile farklı anlatım teknikleri denedi. Öte yandan bu saydığımız yönetmenler, yetenek ve potansiyellerine rağmen, piyasa işi o kadar çok film yaptılar ki, arada çektikleri şaheserler şöyle karşılandı: "Üstadın karnı doymuş kendine film yapmış." Böylece, sinema sanatının en önemli beslenme kanallarından biri olan "eleştiri", insanı yaptığı işten soğutan düzeylere varıyordu.

Çevirdiği onlarca avantürden sonra Yılmaz Güney de, benzer bir kadere mahkum olabilirdi. Ancak o, bir kez kulvar değiştirdi mi, bir daha eski çizgiye dönmeyen tutarlılıktaydı. Bu sayede, ulaştığı her sinemasal düzey, O'nun için aşılması gereken bu eksik oldu. "Umut"la başlayan yönetmenlik serüveni, "Arkadaş" filminde açık devrimci ajitasyona dönüştü. Bu film, 70'lerde benzeri bolca yapılan ajitasyon filmlerin hatalarını paylaşıyordu. Dramatik etkiye pek az yer veriyor, hikayenin kahramanlarına bol bol nutuk atma fırsatı tanıyordu. Şerif Gönen'le birlikte çektikleri Sürü ve Yol filmlerinde Yılmaz Güney, çok daha incelikle işlenmiş senaryolar ve belirgin karakter tahlilleri aracılığıyla

unutulmaz izler bırakacaktı. Sürü filmi, çözülüp giden feodalizme bir cenaze töreniydi. Filmin sonunda baba, hastalıktan kırılan koyunlarına ve kentin sokaklarında kaybolup giden oğluna, yaşamı boyunca hiç gözyaşı dökmemişçesine ağlarken, hem bugününü hem de geleceğini kaybettiğini biliyordu.

Çekim serüveni başlı başına bir efsaneye dönüşen Yol filmi. İmralı yarı açık cezaevinde haftalık izin için sıra bekleyen mahkumların görüntüleriyle açılır. Tel örgüler arasında köleye dönüşen erkeklik, yol boyu darbeci cuntanın maruz bıraktığı kimlik kontrolleriyle, o büyük korkusunu koynunda taşır. Ezilmişlik, endişe, korku ile bindirilmiş erkeklik, "sıcak yuva"larda kadınlara patlar. Bu haliyle Yol, kadın sorununa dair suratlara indirilmiş sarsıcı tokattır. Kadın, içinde yaşadığı toplum denen zindandan, bir günlüğüne de olsa izin alıp çıkamaz. Çıktığı anda onu, buz gibi dağ yamaçlarında ölüm bekler. Ama, umuda bırakmaz insanlığı Yılmaz Güney. Herkes kendi cehennemi içinde taşıyıp zindana dönmeye hazırlanırken, içlerinden biri gözünü sınır ötesine dikmiştir. Devletin infaz ettiği kardeşinin intikamını almak için yemin eden mahkumdur bu. Film öylesine güçlü ve dokunaklıdır ki, gerillaya yönelik sempatinin apaçık belirtilmesine rağmen, Cannes Jürisi ödül vermekten kaçamaz. Sadece Yılmaz Güney değil, Türkiye sineması da, sonraki yıllarda dahi aşamadığı bir zirveye ulaşmıştır.

Sinema salonlarını toplu histeri ayini için kullanan da sevdi Yılmaz Güney'i, festivalleri kaçırmayan izleyici de. Bu yüzden burjuvazi, emekçilerin yüreğinden söküp atamadı o'nu. Zeki Demirkubuz, Nuri Bilge Ceylan gibi birikimli ustalar çektikleri filmlerle, yalnızca festival izleyicilerine hitap edebildiler. Bilge Olgaç, Yeşim Ustaoglu gibi kadın yönetmenler cesur ve duyarlı filmlere imza attılar. Ama erkek egemen kodlarla tıka basa dolu popüler kültürün duvarlarını aşamadılar.

Duyduğuma göre, babamın kasabasında kocaman bir AVM yapılmış, eski sinemanın yerinde yerler esiyormuş. Merak ediyorum, o toplu histeri ayini şimdi nerelerde yapılıyor. Gerçekte, o bir sübaptı, özellikle gençliğin patlamasını önleyen bir sübap.

"AVM'ler çoğaldı, Gezi patladı" diyenler haklı olabilir.

Cesur Yeni Dünya

Aldous Huxley

Setenay Berdan

Büyük Buhran'ın gölgesinde, 1932'de yayımlanan bu karşı ütopya, bugünün egemenlik örüntüsüne ve araçlarına dair öngörülerıyla, hem ürpertici hem zihin açıcıdır. Günümüz hegomanya sahipleri, Cesur Yeni Dünya romanından etkilenmiş olmalılar.

Huxley 1946'da yazdığı bir önsözde, romanını gözden geçirir ve kendi dünya görüşünü burada açıklar. Romanda yalnızca iki hayat tarzı, iki seçenek sergilenmişti: Biri, her şeyin merkezi devlet-şirket tarafından kontrol edildiği ve genetik mühendisliğe dayalı totalitarizm; diğeri Kızılderililere özgü doğal vahşilik. Yazar, 1946'da yazdığı önsözde üçüncü bir seçenekten, kendi kafasında olumladığı toplum biçiminden söz eder:

“Bu toplumda ekonomi merkezsiz ve Henry George'gil, politika ise Kropotkin-var! Ve dayanışmacı olurdu. Bilim ve teknoloji, insanı (günümüzde ve Cesur Yeni Dünya'da fazlasıyla olduğu üzere) uyum sağlamaya ve köleleşmeye zorlayan şeyler olmaktan çıkıp, Sobat gibi, insan için yaratılmışcasına kullanılırdı. Din, insanın Mutlak Sonu'nun bilinçli ve zekice takibi, içkin Tao ya da Logos'un aşkın Nirvana'nın ve Brahma'nın birleştirici bilgisi okudu. Yaşamın baskın felsefesi de bir tür Yüce Faydacılık olurdu ve bu felsefede en büyük mutluluk prensibi mutlak son prensibinin yanında ikincil kalırdı. Yaşamın her olumsuzluğunda ilk sorulacak ve yanıtlanacak soru şu olurdu: ‘Ben ve diğer bireylerin oluşturabileceği en büyük çoğunluğun bu düşüncesi ya da eyleminin, insanın Mutlak Sonu'nun başarılmasına nasıl bir etkisi ya da katkısı olacaktır?’”

Hani şu, sosyalizm-kapitalizm gibi “büyük anlatılar”ı reddeden ve her olayı kendi bağlamından koparıp ele almayı tavsiye eden “küçük anlatıcılar”. Roman boyunca, buna benzer, günümüz tekeli kapitalist hegemonyasının ucubelerine rastlamak mümkün.

1946 kaleme alınmış bu satırlar, bir tarafta Kızıl Dev SSCB, öbür yanda nükleer ölümler kusan ABD arasında kalıp, çıkışı nihilizmde bulan bir entelektüelin ruh halini yansıtıyor. Alabildiğine melez bir dünyada, her sandalyede oturmak isterken aslında hiçbir yerde oturmadığı anlaşılan bir kişilik: Hem yararçı hem anarşist; hem teknolojist hem hümanist. Böyle bir topluma yine ancak bir devrimle gidilecektir, ama nasıl bir devrim, yazardan dinleyelim:

“Bu gerçekten de devrimci devrim, dış dünyada değil insanların ruhlarında ve bedenlerinde gerçekleşmelidir. Devrimci bir dönemde yaşamış olan Marquis De Sade, doğal olarak, bu devrimler teorisini kendi özgün deliliğini ussallaştırmak için kullanmıştır. Robespierre, devrimin en yüzeysel türünü, politik devrimi başarmıştı. Biraz daha derine incek olursak, Babeuf ekonomik devrime soyunmuştu. Sade, kendisini, salt politik ve ekonomik devrimin ötesinde, gerçekten devrimci bir devrimin havarisi olarak görüyordu -birey olarak bedenleri, artık, herkesin ortak cinsel mülkiyeti olacak olan ve zihinleri, tüm doğal güzelliklerinden, geleneksel uygarlığın zahmetle edinilmiş yasaklamalarından arındırılacak erkekler, kadınlar ve çocukların devriminin üzerinde.”

Bu düşünceleriyle Huxley, günümüz iktidarını bireylerin bedenleri üzerinden açıklayan “biyo-iktidar” fikrinin ipuçlarını veriyor. Roman boyunca, totaliter yönetimin bedenler üzerinde kurduğu hakimiyetin zevk, sefa, hayal, uyuşturucu dolu uygulamaları, okuyucunun gözüne fazlasıyla sokuluyor.

Huxley bir “muhafazakar”dır, devrim üzerine söylediği laflara rağmen. Aslında, onun muhafazakarlığı, 19. yüzyıla özgü burjuva demokratlığında ısrar etmiş olmasındadır; vardı o zamanlar, kendi ülkelerinin emperyalist yönelimlerini eleştirenler. Son muhafazakarın da politika sahnesinden çekildiğini söyler Huxley ama artık güçlü sandalyesinde emperyalizmi tek başına oturtmaz:

“Milliyetçi köktenciler yapacaklarını yaptılar, sonuçlarını hepimiz biliyoruz. -Bolşevizm, faşizm, enflasyon, çöküntü, Hitler, İkinci Dünya Savaşı, Avrupa'nın harabeye çevrilişi ve evrensel açıklık dışındaki bütün yıkımlar.”

Faşizmin yenilgisine rağmen, kazanan tarafın demokrasi olmadığından emindir yazar ve demokrasi aldatmacasının altındaki resme dikkat çeker,

“Gerçekten etkili totaliter devlet, siyasi patronların ve onların yönetici ordularının tüm güçleri kendisinde toplayan hükümetinin, köle-

lerden oluşan nüfusu, köleler köleliklerini sevdiği için zor kullanmaksızın kontrol ettikleri devlettir. Günümüz totaliter devletlerinde köleliği sevdirmek, propaganda bakanlıkları, gazete yayıncıları ve okul öğretmenlerine verilmiş bir görevdir. (...) Propagandanın en büyük zaferleri, bir şeyi yapmakla değil onu yapmaktan kaçınmakla kazanılmıştır. Gerçek yücedir, ama pratik bu açıdan bakılacak olursa, daha yücesi, gerçek konusunda sessiz kalmaktır.”

Romanın sonuna eklenen David Broduhow'ın sonsözünde, Huxley'i bu romanı yazmaya iten ekonomik ve entelektüel itki-lerden söz ediliyor. 1931 yılında Huxley, Büyük Depresyonun ve ABD'de depresyona karşı uygulanmaya konan Keynesçi politikaların gölgesinde, şu tutumdadır;

“Kısa bir süre sonra geleneksel politikaya ilişkin ümitsizliğin en derin noktasına ulaştı ve çoğu çağdaşı gibi, parlamenter demokrasiden vazgeçip 'bizi rasyonel bir öngörünün gereklerini yapmaya ve yönetilmeye boyun eğmeyi savundu. Propagandayı devlet kontrolünün meşru aracı olarak gördü ve Sovyetler Birliği'nde yürürlüğe konulana benzer bir ulusal planın uygulanmaya geçilmesi için defalarca çağrıda bulundu.”

1932'de Avrupa soyunun bozulmaması için öjenik (genetik seçme) tedbirleri savundu çünkü ona göre “düzenin her türlü sü kaosa yeğdir.”

Distopya roman 'Cesur Yeni Dünya', tarih olarak 'Ford'dan sonra 632 yılında geçer. Kadınların çoğu kısır. İnsanlığın üretmesi bir fabrikada suni döllenmeyle yapılır ve çeşitli ilaçlar, dışarıdan fiziki müdahaleler yoluyla embriyonun gelişimi, toplumu sınıksız kasta bölecek şekilde tasarlanır. Alfa Artılar, yönetici olarak hazırlanacaktır. Betalar onların yardımcıları ve nihayet Gamma'lar haki giysili işçiler olacaktır ve listenin dibinde epsilon'lar, tüm yaşamlarını yarı-moron olarak geçireceklerdir. Suni döllendirici tesisi gezen öğrencilere Alfa + müdür, toplumlarının temel felsefesini açıklar:

“Çünkü herkesin bildiği gibi, tikeller erdem ve mutluluğu getirir; genellikle ise entelektüel açıdan kaçınılmaz belalardır. Toplumun omurgasını düşünürler değil, oymacılar ve pul koleksiyoncuları oluşturur.”

Bu müdürün içine günümüz “post-modern” söylevcilerin ruhu kaçmış. Hani şu, sosyalizm-kapitalizm gibi “büyük anlatılar”ı reddeden ve her olayı kendi bağlamından kopartıp ele almayı tavsiye eden “küçük anlatıcılar”. Roman boyunca, buna benzer, günümüz tekeli kapitalist hegemonyasının ucubelerine rastlamak mümkün. Döllendirici tesisinde tüm embriyolar yapacakları işe göre şartlandırılırlar. Madenciler ve tropik bölgelerde çalışacak olanlar, sıcaktan haşlanıp soğuktan kaçınmaya şartlandırılırlar. Müdür: “Tüm şartlandırmaların amacı budur, insanlara kaçınılmaz toplumsal yazgılarını sevdirmek.”

Güçlü imalar yoluyla çamuru sosyalizme sürse de, Huxley, distopyasında kurguladığı toplum, dört dörtlük bir tüketim toplumdur. Çocuklara uykularında “atıp kurtulmak onarmaktan iyidir” telkini yapılır. Her şey en ilkel ihtiyaç ve dürtülerin en hızlı şekilde karşılanması ve piyasaya yeni ürünler sürecektir tüketim açlığının kısıtlanmasına dayanır. Huxley, burada da, reklam bombardımanı, dev marketler ve taksitli kredilerle, uydurma günler ve bayramlarla tüketimi sürekli kışkırtan günümüz tekeli toplumunu, seksen yıl önceden resmetmiştir.

İnsanların yaşlılık dönemi yaşamasına izin verilmez, tıbbi müdahaleler ile herkesi genç görünmesi sağlanır, ciltler gergindir, beden aktiftir ve insanlar ölümü hiç düşünmeye fırsat bulmadan yaşar ve ölürlür. Botokslu, Viagralı, fit vücut takıntılı bir “sürekli ergen” çağının uğursuz bir müjdesidir roman.

Temel hedef istikrardır, yani yıkılmaz bir hegemonya. Bu amaçla bedenler ele geçirilmelidir.:

“O zavallı, modernlik öncesi insanların çıldırmış, kötü ve sefil durumda oluşlarına şaşmamak gerek. Dünyaları, rahat yaşamalarına, akıllı, erdemli ve mutlu olmalarına izin vermiyordu. Anneler ve aşıklar, uymak üzere şartlandırılmadıkları yasaklamalar, baştan çıkarıcı ihtiraslar ve yalnız pişmanlıklar, belirsizlikler ve yoksulluk -işte bütün bunlar onları güçlü hislere zorluyordu. Böyle güçlü hislerle (güçlü ama tek başına; umutsuz, bireysel bir yalnızlık içinde) nasıl istikrarlı olabilirlerdi?”

Yeni toplum, güçlü duyguları yok etmek için Soma denilen hafif uyuşturucuyu kullanmayı zorunlu kılar, birer toplu işret alemine dönüşen psikoloji ayinleri düzenlenir, “duyusal” adı verilen pornografik filmlerden başkası yasaktır. Kimsenin sempati duymayacağı bir toplumun mide kaldıran ayrıntılarıyla okuyucunun gözünü epeyce korkutan Huxley, işin içine “bireylere karşı toplumsal” ilkesini sokarak ve pek çok roman karakterine Marx, Lenin, Troçki gibi isimler vererek, bu ..... uygulamaların mayasında sosyalizm düşüncesinin bulunduğu güçlü ve dolaylı biçimlerde ifade eder. İğrenç bir karalamadır bu. Burjuva demokrasisine dair umutlarını kaybeden fakat sosyalizmin gelişinden çok daha fazla korkan, hastalıklı bir ruh hali hazır yazar.

Yeni Dünya'nın temelindeki ilkelerden biri, arzu açlığını gidermektir:

“Şişeden alınan bebek çılgın atar, hemen bir hemşire görünür, elinde harici verilen bir salgı şişesi vardır. İşte bu zaman aralığında duygular, arzu ile arzunun tatmini arasına gizlenir. Bu aralığı kısaltırsan, buzun o eski, gereksiz tekleri yıkmış olursun.”

Güçlü imalar yoluyla çamuru sosyalizme sürse de, Huxley, distopyasında kurguladığı toplum, dört dörtlük bir tüketim toplumdur. Çocuklara uykularında “atıp kurtulmak onarmaktan iyidir” telkini yapılır. Her şey en ilkel ihtiyaç ve dürtülerin en hızlı şekilde karşılanması ve piyasaya yeni ürünler sürecektir tüketim açlığının kışkırtılmasına dayanır. Huxley, burada da, reklam bombardımanı, dev marketler ve taksitli kredilerle, uydurma günler ve bayramlarla tüketimi sürekli kışkırtan günümüz tekelleri toplumunu, seksen yıl önceden resmetmiştir.

Bir başka kontrol aracı, çocukça davranış, tutum ve duyguların her yoldan teşviki korunmasıdır. İnsanların yaşlılık dönemi yaşamasına izin verilmez, tıbbi müdahaleler ile herkesi genç görünmesi sağlanır, ciltler gergindir, beden aktiftir ve insanlar ölümü hiç düşünmeye fırsat bulmadan yaşar ve ölürlür. Botokslu, Viagralı, fit vücut takıntılı bir “sürekli ergen” çağının uğursuz bir müjdesidir roman.

Kaçınılmaz gelişme nihayet gerçekleşir, steril topluma bir virüs sızar. Meksika “vahşi bölgesinde yıllar önce bir turistik gezide kaybolan bir Alfa genci, bulunur ve Londra'ya, yeni dünyanın merkezine

getirilir. Bu yabancı, ölüm, sevgi, annelik gibi güçlü duygularla toplumun duvarlarında gedikler açmak için uğraşır fakat nafiye. Her şeyi bilen, en üst düzey yöneticilerden olan Denetçiler, tüm gerçeğin farkındadırlar ve bunlardan birinin adı Mustafa Mond'dur.

“Ama bir kez amaç türünden açıklamaları kabul etmeye başladınız mı, ne sonuçlar doğuracağınızı bilemezsiniz. Üst sınıf insanlar arasında kafası karışık olanların şartlandırmasını bozabilecek türden bir düşünceydi. -Egemen iyilik anlamında mutluluğa inançlarını yitirmelerine neden olabilir ve asıl amacın daha derinde bir yerlerde, fiziksel insanın ötesinde bulunduğu inanmaya yönelebilerlerdi. Yaşamın amacının, mutluluğun sürekli kılınması değil, bilincin yoğunlaştırılması ve arınması, bilginin zenginleştirilmesi olduğunu düşünmeye itebilirdi insanları”.

Salt temel ihtiyaçları gidermeye indirgenmiş hayali bir tüketim toplumuna karşı idealist ve ahlaki bir konumdan eleştiri oklarını fırlatır Huxley, ama ahlaki olduğu ölçüde, etkisiz oklardır. Düzenin uyumsuzlarından olan Helmholtz'a şu sözleri söylerken zayıflık apaçık ortadadır:

“İzdirap karşısında kazanılan şeylerle kıyaslandığında, şu anki mutluluk seli kalır. (...) Günahla mücadelelerimiz veya ihtiras ya da şüphe nedeniyle ölümüne altüst oluşların görkemini bulamazsınız mutlulukta. Mutluluğun yüce bir yanı yoktur.”

Epsilonları yani çalışmak üzere biçimlendirilenler, Mustafa Mond'un sözleriyle “şişeden alındıktan sonra da şişede kalmaya devam ederler -çocuksu ve embriyonik saplantılarla dolu bir şişede.” Mond, Yeni Dünya'nın nasıl kurulduğunu da anlatıyor:

Bizzat Ford'umuzun kendisi, vurguyu gerçek ve güzellikten alıp, rahatlık ve mutluluğa taşımak için büyük uğraşlar vermiştir. Seri üretim bu işi zorunlu kılmıştır. Evrensel mutluluk, çarkları sabit bir şekilde döndürür; gerçek ve güzellik bunu yapamaz. Tabi kitleler siyasi iktidarı ele geçince, mutluluk, gerçek ve güzelliğin yerini aldı. Ancak yine de sınırsız bilimsel araştırmaya izin veriliyordu. İnsanlar, egemen erdemler gerçek ve güzellikmişçesine konuşmaya devam ediyorlardı. Ta ki Dokuz Yıl Savaşları'na kadar. İşte o zaman başka havadan çalmaya başladılar. Etrafında şarbon bombaları pat-

lıyorken gerçek ya da güzellik veya bilginin esamesi bile okunmaz. Dokuz Yıl Savaşları'ndan sonra bilim kontrol edilmeye başlandı. O günlerde insanlar iştahlarının bile kontrol altına alınmasına razıydılar. Huzurlu bir yaşam uğruna her şeyden ödün verilebilirdi.”

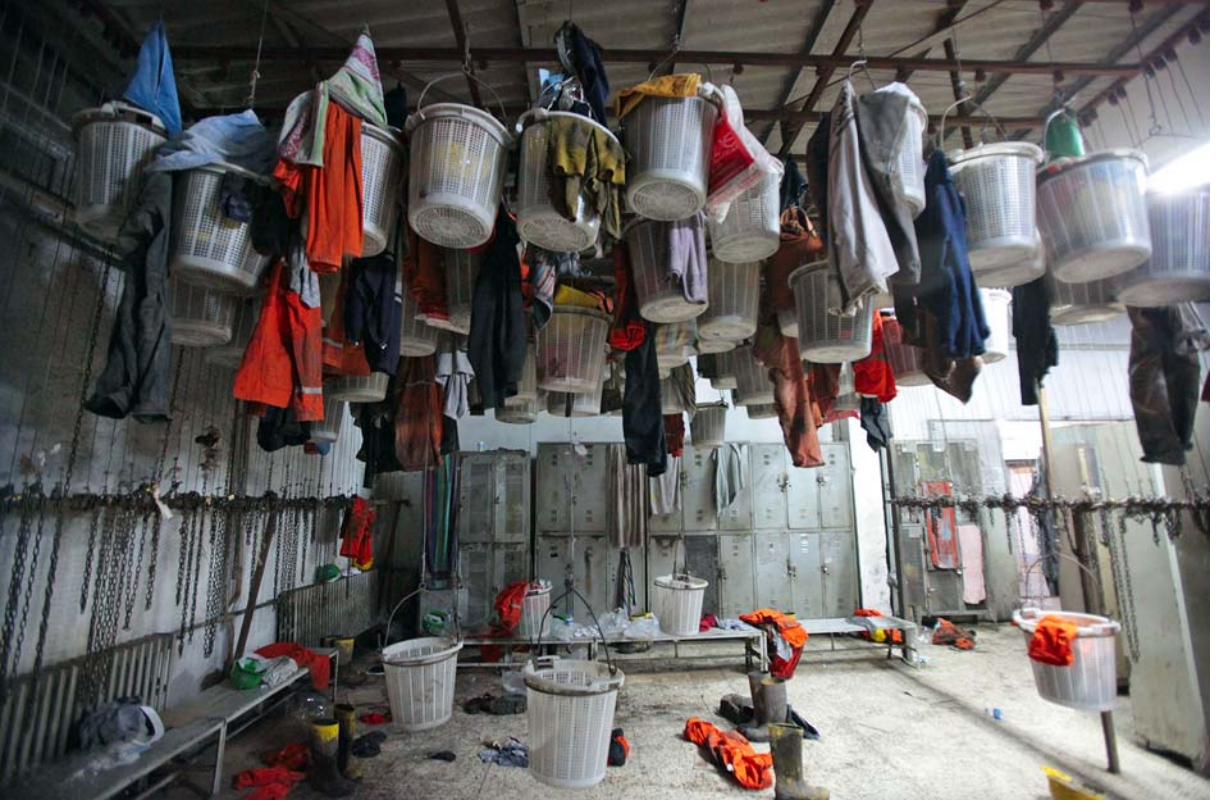
Huxley'in şekilsiz, melezi dünyasında, sosyalizm kadar korkutucu olan tek tekelin hakimiyetidir. Bu baskın hakimiyetten, politik iktidarı ele geçiren “kitleler” bile kurtulamaz. Huxley'in şarbon paniğinden yararlanan totaliterlik ifadesi okurun aklına hemen, bizzat ABD'nin tezgahladığı 11 Eylül saldırıları sonrasında, halkı terörize etmek için kullanılan şarbon alarmları geliyor. Yazar, uğursuz bir kahin gibi.

Embriyon halindeyken şartlandırılan ve sınıflara ayrılan toplum, egemenler açısından yine de güvenilmezdir. Öfkeli olduklarında onları hemen yatıştırarak, sabırları taşmadan dindirecek, her daim uzlaşmacı olabilecekleri bir uyuşturucudur Soma: “Ahlakınızın en az yarısını küçük bir şişede yanınızda taşıyabilirsiniz. Gözyaşlarından arındırılmış Hıristiyanlık. İşte Soma bu.

Sonlara doğru, vahşi, epsilonlardan oluşan işçileri ayaklandırmak ister, dağıtılan Soma'ları candan fırlatır ve “uyanın!” diye bağıırır. Ama sonuç kötü olur. Soma'sız kalan işçiler kavgaya tutuşurlar, vahşinin üzerine yürürler. Son anda polis, işçilerin üzerine soma gazı sıkıp, başkaldırıya gidebilecek huzursuzluğu önler.

Vahşi, zevk ve sefayı değil, tanrıyı, şiiri, tehlikeyi, özgürlük ve günahı istediğini haykırdığında, Mond'un cevabı pek liberaldir: “Aslında siz mutsuz olma hakkını istiyorsunuz”.

Kafası karışıktır Huxley'in. Tekel ve emperyalizm öncesi serbest rekabetçi dönemi özleyen bir gerici düşünce akımından beslenir, tekeller kadar sosyalizmden de, kitlelerin iktidarından da korkar. Aslında, korkutucu ölçüde strebil, düzenli ve de renksiz bir dünya manzarasına, sosyalizmin renklerini katarak sadece çamur atmıştır ama o çamur tutmaz. Ve roman sonunda çoğu okur, betimlenen dünyanın, bugünün tekeli kapitalist hegemonyanın, toplumun tüm nefes borularını kaplayacak denli ilerlediği bir aşamasıyla benzerliğini görecektir.

Soma Karalamalar

Ergül Çiçekler

*Ne kurşun yarası göğüslerinde
ne de bir amansız şarapnel
kimisi on yedisinde
kimisi elli
doğmuş veya doğacak olan
çocukların babaları
koyun koyuna ve hepsi baharında
yatıyor yan yana üç yüz bir can
üç yüz bir insan
ne bir cephe savaşında
ne bir deprem yıkıntısında
ne de bir veba salgınında
üç yüz bir can
bir kömür kuyusunda
hepsini birden
öldürdüler oracıkta
üç yüz bir can.*

-Cellat-

Soğumadan daha birinin bile bedeni
Baş cellat zuhur etti ekranlardan
Elinde kan
Başında kan
Cebinde kan
Kan kokan bir adam bu kan
Elinde yedi gemi dolusu kan
Kan başkasının ama gemiler öz oğlunun
Takır takır sayıp parasını
Peşin peşin aldı her birini
Damla damla akan kanla
Kan onun değil ama gemiler onun
Onun değil öz oğlunun

“Buna da şükür” diyor
“Ölebilirdi daha fazlası”
Fıtratında varmış bu işin
Buymuş kaderi madencinin
Abartmamalıymışız
Epi-topu üç yüz bir insan
Bu nasıl fıtratsa düşüyor bize ölüm
Bize zindan
Çalışsak ölüyoruz boğularak
Çalışmasak açlıktan
Bu nasıl kader sana ganiler yazılmış
Sana saraylar
Sorgulamak ha!
Sizi densizler
dua edin dua yaratana
Ölmedi bininiz birden
Abartmayın kalles provokatörler

Vatan sağolsun
altı üstü üç yüz bir can
Altı üstü boğularak öldüler
maden ocağında
Cari açık falan filan
Yaşasın bir ve bölünmez vatan

Sonra sözü getiriyor akrabalarına

Üç yüz bir canın
“başınız sağolsun” diyor
Yedi gemisi olan adam
Yedi sarayı
Ve cepleri kan dolu adam

Onun değil gemiler öz oğlunun
Onun değil saraylar öz karısının
“Anlarım halinizden” diyor
“Benimde dedem şehit oldu
Sarıkamış'ta
Sizinkilerde şehit oldu
Maden ocağında
Her birinize bin lira maaş
bağlayacağız

Soruyor daha yeni eşi ölen bir kadın

ben sana ayda iki bin lira versem
verebilir misin geri
üç yüz bir candan birini
Ama tabutta değil canlı olarak
Deden nerde öldü, bilmem beyim
Ama kocamı sen boğazlattın
O maden ocağında

Duvara dönüyor yüzü
Duvar kirece
Kireç karaya
Kara yalana
Yalan irin seline
Hepsi birden dönüşüyor
birbirine
karışıyor, kaynaşıyor
Yalanlar gemiler irin sellerine
Bu saraylar bu tantana
bu kanlı eller
dönüyor o tuhaf yüz
Evrenin en dipsiz çukuruna

-Kadınlar-
Ağlıyor Somalı kadınlar
Siyanür tadında
Şimdi zaman
Yetiyor tek nefes ölmeye
Karbonmonoksit çukurunda

Dökülüyor zirvelerden
İnsan kalbine
Acının tuz damlaları
Yaşamak her damlada kahır
Soma'da

Saatler durdu birden
Mayıs bahara küser
Buz tutar topraklar
Mutluluk
Vurulmuş bir madenci
Soma'da

Yarım kalınca hayaller
Taşa döner zaman
Biter taze ümitler
Sevinç ölü bir gece vardiyası
Soma'da
Ne zor şeydir
Eş olmak madenciye
Sevgili, ana, çocuk, kardeş
Hele de Soma'da
Bir de konuşabilseydi
Katledilenler
Soma'da

-Gazeteler-
Bazısı gazeteci der kendine
Haber yapar kendince
Temiz kağıdı haberden çok katillerin

Bazısı gazetecidir gerçekten
ispatlar cinayeti öyle yapar haberini
Şimdi ödül veriyorlar
ama yarın kovacaklar gazeteden

Asla tutmaz ipliği
bu cinayet yordakçılarının
Yalandan daha güçlüdür gerçek
Kopar kıyamet
gelir zamanı

Elbet şahittir her duvar
kendi dibinde
kurşuna dizilenlere
işte böyle şahittir
her sabah
bu göz yaşlarına,
bu çığlıklara
kırlangıçlar şahittir
anam şahittir
Ben şahidim, doğacak bebeğim şahit
üç yüz bir insanın katline

Zaman vurur elbet
Hesap vaktini
Çünkü tarih şahittir
Elbet sararlar
cellatların leşini
Elbet bu gazete kağıtlarına

-YanlıŞ Bilinen-
Bir avuç kömüre
bir ömür vermişler
ya da uç kuruş için öldüler
ölselerdi eğer
milyarlarca ton kömür
ve milyarlarca dolar için
ölseydi
Üç yüz bir can
Daha mı iyi olacaktı
Ki
Afrika'da bir yerlerde
daracık kuyularda
ölüyor elmas madencileri
Çok para getiriyor elmas
Sanki az mı oluyor
Orada ölümün acısı

İster duvarlara adlarını yazalım
yazmalıyız da
İster isimlerini verelim caddelere
Vermeliyiz de
İsterse de heykellerini dikelim meydanlara
Yapmalıyız da
Ama gene de değişmeyecek acı gerçek
Ne kadar çok kazansa da madenci
Çok daha fazlasını kazanacak maden şirketi
Ve hep daha bir dayanılmaz olacak
bu yüzden her yeni madenci ölümü
hep daha acı
sıradakinin ölümü

-Dayanışma-
İnmedi madene Zonguldak'ın madencisi
İnmedi Bolivyalı kardeşleri
İnattan değil
Sana meydan okumak için
Ey gagası kanlı leş kuşu

-Çılgılık-

İşte, gidiyor yavaşça
katledilen bir madenci daha
Sağ kalanların omuzlarında
Yaşamak vardı ya oysa şimdi
Yaşamak
acı da tuzlu da olsa hayat
Zor olsa da
Yaşamak vardı ya şimdi
Ama işte gidiyor madenci
Her şeyi yarım bırakarak

Yer siyah, gök siyah
kapkara bir duman
Ölüm dolu derin kuyulardan
Çılgıklar yükseliyor çılgıklar
Yüreklere yakan çılgıklar

-Eylem-

Acıdan, kandan
Üç yüz bir ölü candan
Zehir dolu kömür kuyularından
Doğrulup yürüyor insan
Başları dik
Onurlu adımlarla
Gözlerde birkaç damla yaş
Acıdan çok ölen kardeşe vefadan

Yürüyor insan
Haykırarak suratına celladın
Bir yumruk savruluyor
Vuramadı bugün
Ama devirecek yarın.
Cellat ininde
Çelik kapılı cam kulesinde
Bir gazete haklı demiş ona
Suçsuz ve günahsızmış
Yasalar böyle diyormuş
Celladın yaptığı yasalar
Kaşıklarından insan kanı damlıyor
İşçi katillerinin.

-Yas-

Gagalarında kömür tozu bütün kuşların
Ciğerlerinde kara duman
Yastadır dağ taş çiçek çeşme ve rüzgar
Bütün kanatları kırık şimdi

Kırlangıç sürülerinin
Bir daha inmez bu diyarlara
O türkülerdeki
O telli turnalar
Ceylanlar bırakır gider dağlarını
Bir tek çocuk gülmez
Bir tek çiçek açmaz
Çimenlerinde parçalanmış insan kokusu
Zehir damlatıyor kum saatleri
Zaman doluyor
Bir kuğu hançerleniyor
Üç yüz bir yerinden
Bir kadın ağlıyor
Biri daha
Biri
Gidiyor alıp başını
En son terk ediyor serçe kuşları
Yastadır şimdi Soma
Bu katliam zamanında
Yastadır.

-Umut-

O gün gelecek elbet
Elbet kuracak
Onurdan bir kale madenciler
Gömerek temeline bu büyük acıyı
Görkemli bir zafer alayı kuracak
Açılacak bayraklar
Ve yürüyecek madenci

Somaya o gün güneş doğacak
Ve çekilecek caddelerinden
Bu cellat sürüsü
Bir daha adım atamayacaklar
Sonra bir telli turna konacak
Süzülerek
Sevinç gözyaşlarımızın üstüne
Bir ceylan su içmeye gelecek
Avuçlarımızdan
Serçe kuşları yuva yapacak
Saçlarımızın arasına
Sonra gelincikler açacak
Tüm yaşlı yüreklerde
O gün gelecek elbet
Soma için...

Ödenekli Tiyatrolarda Neler Oluyor?

Kemal Oruç

İstanbul Şehir Tiyatroları

İstanbul Şehir Tiyatroları bu ülkenin en köklü sanat kurumudur. Tüm baltalamalara, kapatmalara, yolsuzluklara ve siyasi baskılara rağmen bir sanat kurumu yüz yaşına gelebilmişse, öncelikle, onu var eden ve bu yaşına kadar yaşatan sanatçılara teşekkür etmek gerekir.

Şehir Tiyatroları var olduğu süre içinde birçok ülkenin seçkin oyunlarını sahnelemiş ve ülke tiyatrosuna yepyeni yerli eserler kazandırılmasını sağlamıştır. Ayrıca, gerek klasik oyunlar gerekse deneysel oyunlarla çeşitlilik sunmuştur. Özellikle Beklan Algan'ın başında bulunduğu dönemde Tiyatro Araştırmaları Laboratuvarı'nda hem genç oyuncular yetiştirilmiş hem de çok önemli yenilikçi çalışmalar yapılmıştır. Bütün bunların gerçekleştirilmesinde özellikle Muhsin Ertuğrul'un büyük mücadelesini tekrar dile getirmek yerinde olur.

2012 yılında İskender Pala'nın kaleme aldığı "Muhafazakarın Sanat Manifestosu"ndan sonra bir gecede ortaya çıkarılan, tepeden inme yönetmelik, Şehir Tiyatroları'na indirilmiş büyük bir darbeydi. AKP'ye yakın olan İskender Pala'nın oyununun sahnelenmemiş olması da buna büyük bir etkendi. Sonuç olarak Şehir Tiyatroları bürokrasi yönetimine girmiş oldu. Tepeden inme yönetmelikle birlikte repertuarın yavaş yavaş değiştiğini, toplumcu oyunların gösteri programından kaldırıldığını gördük. Buna, Rosenberglar Ölmemeli oyununun uyduruk bir şekilde gösterimden kaldırılması ve Ateşli Sabır oyununun gösteri programında sebepsiz yere uzun süre yer almaması örnek verilebilir.

Yönetmelik sonrasında hükümetin tayin ettiği bürokratlar, genel sanat yönetmenleri ve bütün bu olanlara sessiz kalan kurum çalışanları yüz yıllık sanat kurumunun dokusunu zedelemeye başladı.

Son olarak Şehir Tiyatroları Müdürlüğü'ne, zabıta müdürlüğü de yapmış olan, bir güreş hakeminin getirilmiş olması kurumdaki yıkımı açıkça gösterdi.

Bütün bunlara karşı duran olmadı mı? Oldu elbette. Fakat kurum içinde direnen bir avuç sanatçıya soruşturmalar açıldı; bu sanatçılar maaş ve görev tehditleriyle karşı karşıya getirildi. Bunun tek sebebi ise birlikte mücadelenin olmayıştı.

Şehir Tiyatroları'nı başta kurum çalışanları olmak üzere, halkın birliği kurtaracaktır.

Peki kurum sanatçılarının ve halkın birlikte mücadelesini İŞTİSAN sağlayabilir mi?

Hem Devlet Tiyatroları'nın hem de Şehir Tiyatroları'nın bürokrasiye ve gericiliğe direnmesini sağlayan örgütlü mücadelenin içindeki sanatçılardır. İşte soruşturmaya giren sanatçılar da özellikle bu örgütlü mücadelenin içindeki sanatçılardır; "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" diyen sanatçılar değil.

İŞTİSAN

İstanbul Şehir Tiyatrosu Sanatçıları Derneği, Şehir Tiyatroları'nın aktif örgütüdür. Basıklardan dolayı, bu dönem faaliyetleri biraz geriledi. Başkan Levent Üzümcü ve yönetim kurulu toparlanıp İŞTİSAN'ı daha aktif mücadele eder hale getirmelidir. En azından İŞTİSAN gibi önemli bir sanat örgütünün mücadelesinin daha büyük olması gerekir.

Geçen dönem Ragıp Yavuz başkanlığını yapmaktaydı. O dönemde her yerde İŞTİSAN adını duymaktaydık. Birçok kişi de derneğin adını ilk kez geçen dönemde duymuştur zaten. Ragıp Yavuz döneminde İŞTİSAN'ın düzenlediği birçok sanat eylemi yapıldı. Aynı zamanda İŞTİSAN'ın da içinde bulunduğu ve kurulmasında öncülük ettiği Tiyatro Platformu hala aktif olarak çalışmaktadır. Tiyatro Platformu'nun gerçekleştirdiği, "Devlet-Tiyatro İlişkisi Çalıştayı" çok önemli bir etkinlikti. İŞTİSAN bu çalıştayda çok aktifti.

İŞTİSAN'ın da içinde bulunduğu Tiyatro Platformu, Sanatçılar Girişimi, TOBAV ve Türkiye Barolar Birliği'yle 20 Ocak 2014'te "Hukuk-Sanat Buluşması"nı gerçekleştirmiş ve güç birliği deklarasyonu ile işbirliği protokolü imzaladılar. Bu çok önemli bir atılımdı. Başkan Levent Üzümcü de bu buluşmada bir konuşma yaptı. Yine de bu dönemde Levent Üzümcü adının İŞTİSAN'ın önüne geçtiği görülüyor. Eylemliliğin birey üzerinden değil de dernek üzerinden yapılması İŞTİSAN'ı çok daha etkili kılacaktır.

Hem Devlet Tiyatroları'nın hem de Şehir Tiyatroları'nın bürokrasiye ve gericiliğe direnmesini sağlayan örgütlü mücadelenin içindeki sanatçılarıdır. İşte soruşturmaya giren sanatçılar da özellikle bu örgütlü mücadelenin içindeki sanatçılarıdır; "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" diyen sanatçılar değil.

Fakat şu iyi bilinmelidir ki; gün geldiğinde halk hangi sanatçıyı bağrına basacağını, hangisine sırtını döneceğini çok iyi bilecektir.

Şehir Tiyatroları'nın 100. Yılı

Şehir Tiyatroları'nın 100. yılı bir gecelik gailayla, aslında sessiz sedasız, kutlandı.

Şehir Tiyatroları'nın yüzüncü yaşı gibi bir ortam yok. Hatta sezona bile çok sönük başlandı. Kurum içinde büyük bir umutsuzluk havası var.

Bu umutsuzluğa son vermek için yapılacak en büyük atılım örgütlü mücadeledir. Ancak sanatçıların örgütlenmesi ve halkla birliği Şehir Tiyatroları'nı coşkuya kavuşturacaktır.

Özgür sanat ortamlarının yaratılması için ödenekli tiyatrolarla birebir ilişkisi olmayan sanatçıların da hem Şehir Tiyatroları için hem de Devlet Tiyatroları için sonuna kadar mücadele etmesi zorunludur.

Erhan Yazıcıoğlu

Kadir Topbaş'ın özel talebiyle, Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmenliği'ne getirilen "dediği dedik" Erhan Yazıcıoğlu'nun, bir gazetede Gezi Ayaklanmasıyla ilgili soruya verdiği cevap şu şekilde:

"Sivri çocuklarımın uçlarını törpüleyeceğim. Otokontrolü öğreteceğim. Bazıları politik konularda çığrından çıkınca otokontrolünü kaybediyor."

Söylenebilecek tek şey var: "Sanat kurumlarını halkın sözü olabilen sanatçılar yönetmelidir; iktidarın değil!"

Devlet Tiyatroları

TÜSAK (Türkiye Sanat Kurumu), Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde kurulacak sanat kurulu-
dur. Bu kurulun bütün amacı başta re-
pertuarı hükümet eliyle belirlemek ve
sonrasında Devlet Tiyatroları'nı yok
etmektir.

Devlet Tiyatroları kapatılamaz!
Çünkü devlet sanat hizmetini de
halka sunmak zorunda. Devlet Tiyat-
roları'nın var olup olmaması kararı
da bizzat halka aittir.

Kültür Bakanının “Devlet Tiyatroları kar et-
miyor” mantığı da anlaşılır değildir. Devlet, sanatı
halkına ticari amaçla mı sunmak istiyor? Bu hiz-
mettir. Halktan aldığı vergilerle devlet bu hizmeti
sunmak ve devam ettirmek zorundadır. Devlet
zaten, olmaması gerektiği halde, eğitimden ve sağ-
lıktan yeterince para topluyor. Eğer bu hizmetleri
halka sunmayacaksa, vergilerin tam olarak amacı
ne?

Akün ve Şinasi Sahnesi Satıldı

Son birkaç yılda ödenekli tiyatrolara ait birçok
sahne kapatıldı, yıkıldı, satıldı. Bu yıl İrfan Şahin-
baş Atölye Sahnesi'nin talan edilmesinin ardından,
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının talimatıyla,
Akün ve Şinasi Sahneleri 33 milyon TL'ye gizlice
satıldı; aynı dönemde 1 milyar 370 milyon TL'ye
mal olan Ak-Saray'ın açılışı yapıldı.

Ne denilebilir ki?

Dünyanın birçok ülkesine ait çok önemli ti-
yatro eserlerinin sahnelendiği iki sahne satıldı; dün-
yanın birçok ülkesinin eleştirdiği Ak-Saray yapıldı.

Nejat Birecik

Mustafa Kurt'un “Sansür var.” diyerek istifa
ettiği Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'ne dizi
oyuncusu ve TÜSAK savunucusu Nejat Birecik ge-
tirildi. Nejat Birecik'in usulsüz bir şekilde görev
getirilmesinin ardından yönetim kadrolarından bir-
çok sanatçı istifalarını verdi.

Nejat Birecik kaleyi içten yıkmak için Devlet
Tiyatroları'nın başına getirilmiştir.

Şu sözümüzü tekrarlamakta yarar var: “Sanat
kurumlarını halkın sözü olabilen sanatçılar yönet-
melidir; iktidarın değil!”

Ödenekli Tiyatroların Onurlu Sanatçıları

Ödenekli tiyatrolar içinde, gelen her hükümete
göre şekil almayan, başı dik, ayakları yere sağlam
basan onurlu sanatçılar var. İşte onlar halkın sözünü
söyleyebilenlerdir.

Bunca savunumuza karşı, ödenekli tiyatrola-
rın değiştirilmesi, onarılması gereken yanlar yok
mu? Var elbette. Çokça hem de. İşte bu eksikleri
giderebilecek olanlar da sözünü ettiğimiz onurlu
sanatçılardır.

İstanbul Şehir Tiyatroları'ndaki ve Devlet Ti-
yatroları'ndaki, bütün dayatmalara direnen, yıkım-
lara engel olmaya çalışan, karanlığa karşı savaşan
tüm dostlara bin selam; “Bana dokunmayan bin ya-
şasın.” düşüncesiyle susanlara da yazıklar olsun!

Sınırsızlığa Uzanan Yol: Kobanê

Ebru Şahin

Elimizi sesimizle uzattık Kobanêlilere... İstedik ki Kobanê'nin hırçın rüzgarı ulaştırsın yüreğimizin tınısını onlara... Savaşan bedenlere ve yüreklere... Ulaştırdı mı bilinmez... Ama biz büyük bir işi başarmış olmanın sevinciyle dolmuştuk...

Suruç... Güneşin tenini her bir karışına cömertçe deşirdiği, alabilirdiğine boylu boyunca uzanan topraklar... Aslında Kobanê... Uçsuz bucaksız toprakların rüzgarına kaptırırken kendini, o rüzgar ki getirirken çatışmaların, havan toplarının sesini bu tarafa, bir zebani gibi duran o sınırlar anlamsızlaşıyor artık... Siliniyor, belirsizleşiyor...

Çatışmaların 52. gününde oradaydık... Özgür Sanat Girişimi olarak gitmiştik. İlk durağımız Suruç merkez oldu. Suruç'un o bol asker stoklu, panzer istasyonlu yollarını adımlarken, çocuklar "Biji Biji YPG" şarkı-ları söyleyerek geçiyorlardı. Sanki onlara inat, oraya yeni gelen bizlere "Hayır! Her şeye rağmen biz buradayız!" demek istercesine...

Suruç merkezde bulunan kültür merkeziydi ilk durağımız. Orada sıcak sohbetler eşliğinde çaylarımızı içerken, Ankara, Amed ve Batman'dan gelecek diğer sanatçı dostlarımızı da karşıladık ve sonra düştük yollara. Suruç BDP ilçe binasına geldik. Salih Müslim'in eşi Ayşe Efendi, milletvekili Aysel Tuğluk ve belediyeden yöneticiler bizi karşıladılar. Sınırdaki olan Mehser Köyü'ne gitmeden önce oradaki son durum hakkında bize ayrıntılı olarak bilgi verdiler. Suruç halkı da bizi karşılamak için gelmişti. Onlarla aynı dilde konuşmak ve anlaşabilmek çok zordu gerçekten, ancak tüm o yaşananların derin izlerini taşıyan o bakışlar aslında her şeyi anlatıyordu bize... Ne yazık ki oradakilere hoşça kal dememiz çok kısa sürdü. Belki de yine görüşme umudunu saklamanın bir yoluydu hepimiz için... Mehser Köyü'ne gitmek için yola çıktık.

Yol boyunca sıra sıra kamplar dizilmişti. Kobanê'den gelen aileler... Kimi yerlerde insanlar öbek öbek toplanmıştı. Su ve ekmek almak için olduğunu öğreniyoruz... Kamyonlara topluca bindirilmiş kadınlar, çocuklar... Bize gülümseyen gözlerle bakıyorlardı. Sanki yıllardır oradaymışız gibi sıcak, içten selamlaşmalar; el sallayan analar, zafer işareti yapan elma gülümlü çocuklar... Ve sonunda geldik Mehser Köyü'ne. Aynı yoldaşça karşılaşmayı burada da tattık. Köy oldukça küçük ve evlerin sayısı oldukça azdı. İşte şimdi Kobanê'de olduğumuzu hissediyorduk... Çünkü bu köyden Kobanê çok net bir şekilde çıplak gözle görülebiliyordu. Orada köyün inisiyatifinden olan iki genç bizi köyün başka bir yerine getirdiler. Getirdikleri yerin adına Cizire Kantonu deniyormuş. Tabi ki, sembolik kanton... Oraya gittiğimizde kocaman ateşler yakılmış yemekler pişiriliyordu. Bütün işler komünal olarak yürütülüyordu. Nöbetleşe herkes bir sorumluluk alıyordu köyde. Köyün genel asayışı, köy giriş-çıkışlarının kontrolü, gerekli malzemelerin tespit ve tedariki, sınır nöbetine gelenlerin karşılanması ve yerleştirilmesi... Kısacası iş bölümünden her kişiye bir görev payı düşüyordu... Kimi 3 gündür oraya gelmişti, kimi 1 haftadır oradaydı, kimi ise çatışmaların başladığı ilk günden beri köydeydi. Filistin'den, İtalya'dan gelen gençler... Dünya üzerindeki kara bir peçe gibi duran o sınırları yok etmiş olan bu genç yürekler de oraya savaşmaya gelen gençlerden sadece bir kaçıydı belki de... Farklı coğrafya,

Farklı coğrafya, farklı dil ve kültürler, ama aynı dava için çarpan koca yürekler... Aynı gökyüzü altında... Denizleri düşündüm o an... Filistin yollarına düşerken sanki onların yanındaymışım gibi gözümde canlandırmaya çalıştım... Sarıyorum hiç de farklı değildi bugün yaşananlardan... Lübnan'da çarpışarak ölümsüzlüğe kanat açan Denizlerin yoldaşlarını düşündüm... Onları hissettim tepeden tırnağa, o koca yüreklere bakarken... Che'yi hissettim o gençlerde... Devrim ateşini Küba'dan Bolivya'ya savuran Commandante'yi...

farklı dil ve kültürler, ama aynı dava için çarpan koca yürekler... Aynı gökyüzü altında... Denizleri düşündüm o an... Filistin yollarına düşerken sanki onların yanındaymışım gibi gözümde canlandırmaya çalıştım... Sanıyorum hiç de farklı değildi bugün yaşananlardan... Lübnan'da çarpışarak ölümsüzlüğe kanat açan Denizlerin yoldaşlarını düşündüm... Onları hissettim tepeden tırnağa, o koca yüreklere bakarken... Che'yi hissettim o gençlerde... Devrim ateşini Küba'dan Boliviya'ya savuran Comandante'yi...

Oraya gelenlerin nereden geldiğinin, ulusal kimliğinin ne olduğunun hiçbir önemi yoktu. Çünkü hepimiz Kobanêliydik artık... Orada niçin olduğumuzu önemli olan... Yıllardır dağıtılmış, yerle bir edilmiş, kendilerine ait ama çalınmış olanı, tüm o yıkıntılardan, köhne karanlıklardan çıkarıp geri alan bir halkın "Ya kanlı bir kavga, ya da yok oluş" diyerek ölümüne mücadele verdiği o onurlu davanın yanında, hatta içinde olmakta önemli olan... Sadece bu...

Orada ilk geceyi geçirecektik. Diğerleri gibi biz de işe koyulduk. Sanatçılara nöbet tutma görevi verildi. İkişer saatlik aralıklarla nöbetler değişecekti. Nöbet sırası bize gelmişti. Yapacağımız şey ise köye girip çıkan araçlardan haberdar olmaktı. Biz bu işte daha yeniydik tabii. O yüzden yapacağımız işi bütün detaylarıyla anlattı arkadaşlar... Ve herkes görev başına...

Suruç gece çok soğuk... Nöbetimizi hep volta atarak geçirmek zorundaydık. Çünkü durduğu anda buz tutabiliyor insan... Nöbet yerlerimizde voltalarımızı adımlarken, bir anamız vardı, hiç ayrılmadı yanımızdan. Korkarız, alışkın değiliz diye mi düşündü kim bilir... Sonra öğrendim ki bizim nöbet tuttuğumuz bölgede IŞİD'e destek verenler yekalanmış. Yanımızda nöbette olan bir genç kadın vardı, Silopi'den gelmişti buraya. Geçen hafta iki kardeşinin savaşmak için Kobanê'ye

geçtiğini anlattı. Onlardan bahsederken taşıdığı o gurur ve onur yüzünden okunabiliyordu... Gece saatler ilerlerken, çatışmaların, top atışlarının sesi giderek tüm sesleri bastırıyordu. Sadece bazı sesleri yenemedi hiç... Sınırdaki yakılan ateşlerin başında söylenen türkülerini, marşları... Kobanê'de top sesleri yükseldikçe, bu taraftan notalar gökyüzüne saçılıyordu... Savaşlarda kapışma sadece mevzilerde olmuyor anlayacağımız...

İkinci günümüzün sabahı komün kahvaltısını yaptıktan sonra, her sabah yapılan sınırdaki insan zincirini oluşturmak için bütün köydekiler bir araya toplandık. Sanatçılar olarak insan zincirinde önceden hazırladığımız Türkçe-Kürtçe marşları, enternasyonal devrim şarkılarını orada hep birlikte söylemek için bir araya geldik. Sesimizle aşacaktık sınırları... Tam da düşündüğümüz gibi yaptık. Elimizi sesimizle uzattık Kobanêlilere... İstedik ki Kobanê'nin hırçın rüzgarı ulaştırsın yüreğimizin tınısını onlara... Savaşan bedenlere ve yüreklere... Ulaştırdı mı bilinmez... Ama biz büyük bir işi başarmış olmanın sevinciyle dolmuştuk...

İnsan zinciri eylemimiz sona erince, arkadaşlar bize bir görev daha teklif etti. Yine sınırdaki bir köy olan Boydê (Yumurtalık) köyünde tutulan kitlesel nöbete biz de destek verecektik. Bir araç geldi, ancak o kadar çok gitmek isteyen vardı ki oraya, araç tıka basa dolmuştu. Biz birkaç sanatçı arkadaşla binemedik. Ancak Özgür Sanat Girişimi'nden birkaç arkadaşımız binebildi. Orada basın açıklaması da yapacaktık. Biz de gelecek bir sonraki araçla gidecektik, sabırsızca beklemeye koyulduk.

Biz gelecek aracı beklerken, daha bir saat olmamıştı ki, gidenler geri geldi. Öğrendik ki, orada bizim arkadaşlar basın açıklaması yapmak isterken askerler izin vermiyor. Karşıdan Kobanê halkı çocuk, kadın, genç bizimkileri sloganlarla karşıyorlar... Sloganlarla her iki taraf da birbirine dokunmaya, sarılmaya çalışıyor... Bunu bile hazmedemeyen askerler Kobanêli çocukları tehdit etmeye başlıyor, "size bundan sonra ekmek yok, yağ yok, su yok" diye. Buna karşılık bizimkiler köylülerle birlikte askerleri protesto ediyorlar. Tam bu sırada, kitlenin bulunduğu yerden biraz uzakta kalabalık bir genç grup, sınırları yararak geçiyor. Özgürlüğe koşarcasına... Kobanê'nin çığlığına, davetine koşarcasına... Sonra ateş sesleri... Herkes birbirine bedenlerini siper ediyor... Ve bir kadın... Düşüyor...

Adı Kader... 28 yaşında henüz... Oraya savaşmak için gelen gençlerden yalnızca biri... Sınırı geçmek isteyen o grubun içinde olan tek kadın... Sonra öğreniyoruz... Sırtında bir çanta... Çocuk kıyafetleri... Kobanêli çocuklar için... Onları kendi elleriyle giydirecekti belki de...

Bize ilk başta Kader'in yaralı olduğu haberi gelmişti ki, hemen sonra ölüm haberini aldık... O an hissettiklerimi yazıya dökmek için kelimeler kifayetsiz... Tam da o gün iki YPG'li savaşçının cenazesi de gelmişti Suruç'a... Yaşamayı ve yaşatmayı seçerken, ölümlerle karşılaşmak... Analar ağlamıyordu artık, sakindi, soğukkanlıydı... Savaşın, mücadelenin vazgeçilmez yazgısıydı bu... Uzun yıllar verdiği o kavganın sanatının sunduğu bilgelikle onca kan, acı ve gözyaşına diz çöktürmüştü bu halk... Çığlıklarını, yaktıkları ağıtlara saklamış ve yüzünü hep ileri dönerek ilerlemişti... Ne için mi? Özgürlüğe kanat açmak için... Çocuk gülümlü yarınlar için...

Elimizi sesimizle uzattık Kobanêlilere... İstedik ki Kobanê'nin hırçın rüzgarı ulaştırsın yüreğimizin tınısını onlara... Savaşan bedenlere ve yüreklere... Ulaştırdı mı bilinmez... Ama biz büyük bir işi başarmış olmanın sevinciyle dolmuştuk...

Arzuhal *Kobane konuşmazdı
sabırlıydı Kobane
sustu ilkçağlardan bu yana
"Kobane Direnişine" gömdü acılarını içine
derken bu çağın başında
selah kıpırdadı bir soru içinde
05 10 2014 önce yavaş
küçük bir soruydu bu
sonra Pir Sultan'dan
Bedrettin'den
Dadaloğlu'ndan aldığı hızı anımsadı
ve avazlandı
kimim
neyim ben
kurtulmalıyım üstüme sindirilmiş köleliğimden*

bu nedenle geldi
anlattı bana bir bir

ben arz edeyim halimi
sen yaz arzuhalci
artık yeter sustuğum
pek bilmezsin tarihimi
ama elinle koymuş gibi
basarsın parmağını haritaya
işte dersin
işte
kanatılan bu coğrafya
bu Mezopotamya
kara bir leke
kan kiri insanlığın altında

yaz bunu da arzuhalci
kıyama durduysam şimdi
binyıllardan aldım hızımı
Musa
İsa
Muhammet
Asurlar
Hititler
Ramsesler
bu vahşet
bu kıyamet
bu sabır
bu ağır suskunluk
binyıllardan bu yana
aktı Anadolu'dan
aktı Dicle'den
aktı Fırat'tan
eğer şimdi kalktıysam
çağıl çağıl taşıtıysam
isyana uyandıysam
sabır taşım çatladığındandır

ve arzuhalci
şunu da ekle
bu sefer
artık bu sefer
acıdan
ağıttan
ölümden
zulümden beslenen dağlarımda yeşeren isyan
akar Kobane'den
akar Rojava'dan
Şengal'den
Musul'dan
tarladan
fabrikadan
akar aldığı bu ilk hızla
ters akan nehir gibi
akar yukarı
akar Anadolu'ya

bre arzuhalci
bu sefer tarihe böyle resmet beni
et ki bilsin çocuklarım
bilsin torunlarım
bilip öğrensın yıktığımı tevekkülü
bilip öğrensın tüm dünya
kaldırdığımı başımı göğşe
kardeşçe
barışça
dostça
insanca

Yarım Kalmış Bir Sevda Hikayesi... Tamamlanması Umuduyla...

Ekinsu

*Gözlerin ülkem gibidir
Kokun özgürlük
Ellerin bir direniş
Kalbin ise bendeki devrimdir...¹*

Sevmenin zamanı olur mu?... Sevda zaman, mekan dinler mi?... Sınırlar engel olabilir mi yüreğin çarpıntısına?...

Şimdi sana bunları yazarken ben, sen kavganın içinde daha da güzelleşiyorsun biliyorum... Elinde tuttuğunun yaşama bedel gücüne odaklanmışsın, belki de halaya durmuşundur doğan günün şafağında, elma yiyorsundur belki de, belki de seni ilk gördüğüm karede olduğu gibi Tom ve Jerry izliyorsundur yoğun geçen bir günün ardından...

Kobane... Yüreğimin kanat çırpıtığı diyar... Acının zılgıtlara, zılgıtların dünyaya bedel gülüşlere döndüğü diyar... Kobane özgürlük, yaşam, direniş, umut... Ve Kobane aşk...

“Düştü düşecek” diyenlere inat büyük bir dirençle savaşırken sizler ve sizlere şehirlerden umut verebilmek için sokaklara çıkan bizler... Gece gün-

düz iyi haberleri okuma umuduyla Twitter’da dolaşırken çarpıtı gözüme fotoğrafın... Baktım önce, sadece baktım... Uzun uzun baktım... Makinenin kadrajı seni değil bilgisayar ekranındaki çizgi filmi odaklamıştı... Sen flu kalmıştın karede... Gülüşüne takıldım gözlerim... Önce göz görür ya öyle oldu, sonra yüreğim gördü... Gülüyordun... Öyle güzeldi ki gülüşün, gökyüzü gibiydi... Gökyüzü gibi sonsuz, aydınlık... Ne çok anlam buldum o gülüşüne her baktığımda bir bilsen... Ülken, halkın, özgürlüğün, yaşamın, geleceğe dair taşıdığın tüm umutları buldum gülüşünde... Yüzlerce yıldır yok edilmeye çalışılan halkın direnişini, direnirken ölüme gülümseyişini... Toprağını öpen Kobanelinin gözyaşını, 67 yaşındaki Xelil Osman amcanın mevziden “Kobane’yi bırakmayın” deyişini, Kobane’de tek kalan fırıncıdaki ekmeğin kokusunu buldum... Zafer işaretleriyle gülümseyen çocukları gördüm... Gülüşün çılgınlık oldu bende...

Gördüklerimin peşinden gitmek istedim... Onlara ulaşmak ve bırakmamak... Gülüşüne tutunmak istedim... Seni görememe ihtimalini bir an olsun düşünmedim... Seni kaybetme ihtimali yoktu bende... Çünkü Kobane düşecek diyenlerin haklılığı, yıldızsız bir gecenin varlığı, kanatsız bir kuşun uçması gibi anlamsızdı...

Ve sen, Kobane'yle anlam bulan, Kobane'ye adadığın varlığınla, sevdami var eden sen... Özgürlüğe adadığın bedeninle, ruhunla, yüreğinle sevdiğim adam... Biliyorum, ölüm de var... Ama her şeyden önce gülüşün var...

Elimde tek fotoğraf karesi ile seni aradım... Kobane'ye, yanına gelmek istedim... Sınırları aşabilir miydim?... Pasaportla geçebilir miydim, vize gerekir miydi, kaçak mı gelinirdi oraya, kime, nereye gitmeliydim?... Gördüklerime ulaşmam gerek desem, kim benim gördüklerimi görür, bana inanırdı?...

*Kim uçurdu acaba kafamı
Ben kafam olmadan da yaşarım
Çünkü elim, kolum, bacaklarım var sana ulaşmak için
Ve bir de el bombası gibi fırlatıp
Tüm kahrolası sınırları havaya uçuracak bir kalbim...²*

Seni toprağını sevdiğin gibi seviyorum bilesin ey sevgili... Aşk yola koyulmaktır ya aynı zamanda, o yola çıktım ben de... Şimdilik yanımda sana dair tek şey, gülüşün... Asla vazgeçmeyeceğim senden ve sende bulduklarımı hayal etmekten... Çünkü seni düşlemek, özgürlüğü düşlemek gibi...

*Resmini yapardım senin, duvara değil
gökyüzüne, bir uçtan bir uca,
ve şekillendirirdim seni, sanki bir
devi şekillendiriyormuş
gibi: Bir dağ, bir yangın, çölün
kumundan doğan
bir samyeli olarak...³*

*Bu yazıda hiçbir cümle sonunda nokta kullanılmamıştır... Çünkü hikaye henüz bitmedi...

1 Yılmaz Güney

2 My Marlon and Brando (Gitmek) filminden

3 Rilke

Röportaj :

Kobanê Edebiyatçılara Hangi Sözcükleri Fısıldadı

Aslı Erdoğan ile Kobane üzerine

Aslı Erdoğan, Ayşegül Tözeren, Gaye Boralıoğlu, Hatice Meryem, Işıl Özgentürk, Menekşe Toprak, Murathan Mungan, Sema Kaygusuz, İlkay Akkaya, Seray Şahiner ve Vivet Kanetti'nin bulunduğu yazar, şair ve sanatçılar öğleden sonra sınır hattındaki Çaykara Mahallesi'nde toplandı. Burada gazetecilere konuşan ve 'Koridoru Aç Türkiye' sloganı ile sınır hattına geldiklerini anlatan yazar, şair ve sanatçılar, daha sonra HDP Şanlıurfa Milletvekilleri İbrahim Ayhan, İbrahim Binici ve PYD Eşbaşkanı Salih Müslim'in eşi Ayşe Efendi ile birlikte el ele tutuşarak barış zinciri oluşturdu.

“Kürtler kendi kapılarına dayanmış olan ateşi söndürmekle, bütün dünya medeniyetini yakmayı tehdit eden bir ateşi de söndürmüş olurlar.”

Fırat Ceweri

“Sen hayatı anlamlandıramazsın, hayat seni anlamlandırır, der çok hüznü bir Güney Amerika şarkısı. Kobanê bizi anlamlandırdı.”

Aslı Erdoğan

Edebiyatçılar olarak Kobane'ye doğru bir yolculuk yaptınız. Kobane bize hangi cümleleri söyleyecek diyen bir yolculuk. Bu yolculuktan, amaçlarınızdan ve neler yaşadığınızdan bahsedebilir misiniz? Ve Kobane size hangi sözcükleri fısıldadı.

Bu aslında birkaç ayrı koldan gelişti. Ben küçük bir metin yazdım. Türkçe İngilizce hazırladığım metni internete koydum. Bir iki hafta sonra Melike Koçak beni aradı. “Kobane için bir cümle etkinliği yapacağız edebiyatçılar olarak. Bize katılır mısınız” dedi. “Gelin orada projenizi söyleyin. Murathan Mungan da katılacak” diye ekledi. Üç koldan buluştuk. Ben, Murathan Mungan ve örgütlü bir çaba yürüten Sema Kaygusuzlar.

Ben orada cümle kurmayım, kendi çağrımı yapayım dedim. Öyle de yaptım. Barış zinciri çağrısını yaptım. O günkü toplantıdan sonra öğrendik, başka bir grupta Kobane ye gitmeyi düşünüyormuş. Ece Temelkuranlar. Ama onların tarihi geçti. Bu geç olur dedik ve hemen bu hafta gidelim dedik. 25'inde karar

“Kobanê bizim için sadece bir toprak parçası değildir. Tüm direnen halkların anavatanıdır. Bu direniş dünyaya bir şey öğretmiştir. Üç yanı kuşatılmış olan yardım alabilecek tek yanı da kilitlenmis olan bir yerde de insanlık onuru adına mücadele verilebilir. Dünyanın daha iyi bir yer olabilmesi için Kobanê bize bir hayal sunuyor. Her kesimden insanın kendini içinde bulabileceği bir yönetim biçimiyle geliyor. Emperyal güçlerin satranç tahtasında piyon olmuş Ortadoğu halklarına sadece bir direniş değil aynı zamanda bir yaşam modeli sunuyor. Biz bu modelin hayalini gören insanlar olarak buradayız” dedi.

Murathan Mungan

verdik. 10-12 kişi olabildik. Ama Diyarbakır'dan hızla örgütlenip 30 kişi geldi. Biz burada yalvar yakar zor 10-12 kişiyi toplayabildik. Eğitim Sen ve Baronun da desteğiyle 500 kişi olduk Suruç'ta. Tavırlar o tarafta ve bu tarafta ne kadar farklı. İlk organizasyon açısından iyiydi. Güzel oldu. Çok güzel oldu. Fotoğraflardan da görüldüğü gibi.

İlk çağrıya kimler cevap verdi. Ve kamuoyunda nasıl bir etki yarattı?

Kobane için bir cümle toplantısına 30-40 kadar yazar katıldı. 160 yazar imza verdi. Ama basında benim gördüğüm bizim gazetelerimiz dışında yer almadı. Ama bir de şöyle verenler oldu. Mesela Hürriyet verdi. Güzel bir fotoğrafla ama başlık şöyleydi: PYD silahlı grubu YPG'ye PJK'ya destek veren edebiyatçılar Suruç'ta. O kadar detaylı yani. Bu kadar mı olur. Milliyet'te de birinci sayfada böyle yer aldı.

Yazarlar genelde çok aktif olamazlar. İşin doğası gereği böyledir bu. Çok bir araya da gelemezler. Tekil insanlardır. Yine de benim beklentim daha büyüktü. O kadar imzadan 40-50 kişi gideriz diye düşünmüştüm. 10 kişi olunca şaşırardım ve üzülürdüm. Ama bölge örgütlerinin ve sanatçıların büyük desteğini aldık. Oraya gittiğimizde yalnız edebiyatçılar değildik. Müzisyenler, avukatlar, öğretmenler, Kürt Yazarlar Birliği, Pen Diyarbakır şubesi, bütün yazar örgütleri katıldı. Öğretmenler, avukatlar yerel halk vardı. Fotoğraflarda bu güzelliği yansıtıyordu. 500 kişi ele le tutuştuk, bombalar pathiyor, şehir yanıyor, anlatılmaz bir andı.

Kobane meselesine oturduğum odadan bakamazdım. Sıcacık

“Bir katliam olursa, yalnızca hayat değil,
ölüler yeniden ölür. Direnişin tarihini
yazan Kobanî’ye bir hayat borçluyuz.”
Sema Kaygusuz

“Kobanê için
cümlemizin
ayaklanması
gerek!”
Murat Özyaşar

odandan konuşmak olmaz dedim. Cepheye gidebileceğimiz yere kadar git, yakınlaş. Savaş var orada. Yakınlaş bir gözlerinle gör. Süslü püslü cümle söylemekle olmaz. Oraya gidip gördüklerim bambaşka. O kalabalıkta cümleler duyulmuyordu bile. O coğrafyayı görmek önemliydi. Kobane küçücük bir yer. Ama nasıl bir direniş. Küçücük alanda haftalarca direnmek nasıl bir güç.

Tabi oradaki trajediyi de görmek önemli. Kamplar, çocuklar...

Cephe de gidebileceğiniz yere kadar gittiniz mi? Kobane sınırında en öne geçen duygunuz neydi?

Pek çok duygu iç içe geçti. Ağır bir travmatik hale girersiniz ya, duygularınız çok yükselir. Kampta bir ara ağladım. Şöyle bir sorun oldu; Sema Kaygusuz çocuk kitabı getirmiş. Kitaplar Türkçe. Bunları verelim mi vermeyelim mi oldu. Sema tereddüt etti. Kitaplardan bir kaçını da bendeydi. O ara bir çocuk geldi kitabı istedi. Ama ona hayır diyemezdim. Verdim. O zaman ağladım işte. Kendimi o an Türk hissettim. Yardım görevlisi gibi hissettim.

Zincir kurulduğunda da öyle bir ruh haline girdim. Başka yazarların sözlerini okudum. Suphi Nejat'ın mektubunu okudum. Orada da hissettiklerim tanımlayamayacağım bir duyguydu. Savaş

Devletler ayrı yazılsın ama Kobanê ve isyan bir yazılsın kaderini kendi tayin etsin.

Sezai Sarıođlu

gördüm ama bombaların düşüş anını görmemiştim. Dehşet içinde kaldım. Şunun ya da bunun bombalanması değildi mesele. Savaşın kendisiydi. Orada da Nejat'ın mektubunu okuyorum, rüzgar esiyor, gün batıyor, karmaşık ağır bir deneyimdi, duyguydu. Zincir oluştuğunda mutlu hissettim kendimi. Benim hayalimdi bu sonuçta. Ama bu hayali kuran tek kişi ben değilim. İlk defa bir hayalim gerçek oluyordu. El ele tutuşmak muhteşem bir andı. Ondan sonra ben en uca, sınırın sıfır noktasına gittim. Türkçe bilmeyen birkaç kadın vardı. Onlar bana Kürtçe öğretiyor, “Yaşasın Kobane Direnişi” diye, ben slogan atıyorum. Kadınlar benim şiveme gülüyor. Bir daha gitmek gerekir dedim ama ses çıkmadı.

Kobane'den buraya kadar bir zincir neden olmasın. İnsanlık koridoru. Şehirle bizim aramızda açılacak olan bir insanlık koridoru. Açılıp kapanan bir şey olmasın, hep açık kalan bir koridor. Nöbet çadırlarına katılalım. Kobane'ye sınırın öte yanına da gitmek istiyordum. O gün denemek bile istedim. Belki de ilk Kader ben olacaktım.

Kobane'den döndükten sonra Kobane ile ilgili bir şeyler yazdınız mı ya da yazmayı düşünüyor musunuz? Bir öyküye dönüşebilecek mi?

Yazmaya başladım. Kobane diyemeyeceğim. Çok ta iyi eleştiriler almadım. Bu ham hali. Kader'in yürüyüşü... Sınıra doğru bir kadın yürüyor, ardından bir kadın daha gidiyor. Ölümle yaşam arasında bir yürüyüş üzerine değişik bir form denedim. Onun için okurda biraz gitti, geldi. Bir o ses akıyor bu ses akıyor. O yüzden okuru zorladı biraz. İki metni iç içe geçiriyorum. Rilke'den alıntı yaptım. (Yazıyı okuyanlar olarak beğendiğimizi söylediğimizde erkekler beğenmedi diye ekliyor Aslı Erdoğan.) Alelacele yazıldı. Epey uğraşmak gerekiyor. Ağır konularla ilgili kolay cümleler kurmak istemiyorum. Birkaç gün Suruç'ta geçirmek istiyorum. Her platforma dair yazmak. O kendi sesini bulur. Ondan sonra yazarım zaten. Köşe yazısı bir misyon, anlatılması gerekeni anlatır. Edebiyata dönüşmesi daha dolambaçlı bir süreç, daha ağır bir

“Kobanê bize hangi cümleleri söyleyecek, diye sonlandırmıştım geçen yazımı... Birkaç bin vuruşa, birkaç saate sığacak gibi değil elbet Kobanê... Sığınmacıların da, yıkılmış, ölüm kokan kentte kalmayı seçenlerin de hikayeleri anlatılmalı, gerillaların da, sivillerin de, Urfa'nın hastanelerine dağılmış yaralıların da, sınır kapısı zamanında açılmadığı için kan kaybından ölenlerin de... Dumanlar içindeki kente gözlerini dikmiş çocuklarını bekleyenlerin de, Arin Mirxan çadır kentinin çocuklarının da... Teker teker, tekrar tekrar... İşitilene dek. Sıra sıra dizili çadırların arasında zafer işareti yapan çocuklar...”

Aslı Erdoğan/Hayal gücü iktidara /

31.10.2014

İnsan derdi kadar büyük olurmuş, orada savaşanlar çok büyükler.

Yavuz Ekinci

deneyimdir. Kobane herkesi çağırdığı gibi beni de çağırıyor. Herkesin bir Kobane'si var. Herkesin bir Gezi'si olduğu gibi. Gezi ölümden uzaktı. Eğlenceliydi. Kobane ölümlü iç içe. Oraya giden öleceğini bilerek gidiyor. Belki de hayatta ihtiyacını duyduğumuz şey bu. Romantizmi bulduk Gezi'de. Kobane 70 gündür direniyor. Bu bir çağrı. Ölümle yaşam arasında bir çağrı. Zaman istiyor, gözlem istiyor, deneyim istiyor. Muhteşem olur birilerinin bunları yazabilmesi. İlla benim yazmam gerekiyor. Birilerinin mutlaka yazması gerekiyor.

Bunlar size ait duygular. Ancak siz yazabilirsiniz o satırları. Yazmalısınız da.

Evrensel olduğunu düşünüyorum. Kobane çok kişi de aynı yeri tınlatıyor. Suphi Nejat'ın, Kader'in mektuplarına bakın, aynı şeylerden söz ediyor. Suphi Nejat'ın mektubu çok etkileyici. Olmayan Ülke... Sen varetmişin kadar var. Kendin yok olarak varediyorsun.

Sizi tanıyalım biraz da. Kabuk Adam'ı okudum. Oradaki kadın sızdığınız herhalde. Fizik dünyası, o dünyada yaşadıklarınız, yazarlığı tercih ediyorsunuz, bunlar size dair merak ettiklerimiz. O günkü Aşlı'yı çok sevdim. Tercihlerini de çok sevdim. Bilim insanları hep hayranlık uyandırmıştır. Bilim dünyasında kadınların varlığı ise yok sayılan, reddedilendir. Bilinçli olarak o dünyayı terk eden bir kadın olmak da başka bir güç. Başka bir tercih.

O tam ben değilim. Ben 25 yaşında Cern'e gittim. Türkiye'den gönderilen ilk fizikçilerden biriyim. Tutkuyla sevdiğim bir alandır. Hala da var o tutkum. Heisenbergler Einsteinler, onların hepsine aşıkım. Cern çapında bir kurum, benim için gerçekten büyük bir hayal kırıklığı oldu. Evrenin sırlarını çözmeyi çalışan, uzun sakallı, çok zeki insanlar hayali tamamen çöktü bende. Rekabet, Bizans oyunları, entrikalar... Bambaşka bir şiddet...

det... İnsanları paramparça eden bir şiddet. Bilim dünyasının atığı, çöpe atılan, perişan edilen o kadar çok insan var ki o dünyada. Eskiden orada çalışmış, sonra kafayı yemiş bir adam vardı. Cern'in etrafında elinde valizi ile dolaşan bir garip adam.

Kadınların durumu. O zaman kadın oranı yüzde dördtü. Kantine girdiğinde tıpkı bir kışlaya girmiş gibi olurdun. Akşam yemeklerinde bir ya da iki kadın olurdu. Hakikaten dünyanın en yalnız kadınlarını görüyorsun orada. Korkuyla küçümseme arası bir yerde erkekler orada. Aynı zamanda büyük bir rekabet var aramızda. Bir kadın aynı pozisyon için rekabete girdiğinde eksiden başlıyor her yerde olduğu gibi bilim dünyasında da.

Cern'den sonra fizikle ilişkiniz nasıl devam etti?

Bir yıl kadar Brezilya'da sürdürdüm ama sonra bıraktım. Ben araştırmacı fizikçiyim. 20 yıl önce Higgs üzerine tez yazdım. Birebir o araştırma da varım. Bundan sonra hiçbir şey o kadar heyecanlı gelmiyor. Fiziği sevmekle fizikçi olmak, yazmayı sevmekle yazarlık apayrı şeyler. Fizikçi olmak beni boğduğu gibi yazar kimliği de beni boğdu. Bu camia, bütün o kurumsal yapılar beni boğdu. Tabi Higgs'i bulan insanlar benim gibi insanlar değil. O sisteme uyum sağlıyorlar. Ben bunu yapamadım. Benden çok daha başarılı olabilecek birinin yerini alıyorum, ona bıraksam daha iyi olur dedim. Ben gelişmeyi engelliyorum. Hiç pişman olmadım. Hala fizikten söz edince gözlerim parlar ama Cern'deki dünya benim dünyam değil.

Peki fizikten edebiyata nasıl yöneldiniz?

O büyük bir tesadüf. İlk kitabımı orada Cern'deyken yazdım. Bazen 12-13 saat çalışıyordum. 7 gün boyunca bu böyleydi. Evim yok, parasızım. Gecenin bir yarısı eve varıyordum. Biraz

Kadim toprakların çocukları ağıt dinleyerek
değil de masallarla büyüsün diye Kobanê'ye
koridor açın.

Menekşe Toprak

dinlenip sonra yazmaya başlıyordum. Sabah da kalkıp Cern'e gidiyordum. Bu böyle 7 ay sürdü. Mandalin'de Cern'deki yaşamıma dair tek satır dahi yok. Mesela Kabuk Adam'da var. Brezilya'ya gittiğimde ilk kitabım Kabuk Adam çıkmıştı. Beş kopya babam gönderdi bana. Hep çantamdaydı kitabım. Kabuk Adam kitabımı pek sevmem. Yazdıktan sonra hiç okumadım onu. Biraz vaktim olsaydı onu adam edecektim. Aslında tamamlanmamış bir kitap. Gerçek bir yalnızlık öyküsüdür Kabuk Adam'daki durum. Kabul Adam'daki değil ama Kırmızı Pelerinli Kent'te elinde defteriyle, tek başına dolaşan kadın benim.

Herkesin bir Gezi'si var dediniz. Gezi'nin sizin üzerinizdeki etkisi ne oldu?

Gezi o kadar kolektif bir şeydi ki onu bir bireyin tekil yanıla anlatması gerçeği tam anlamıyla yansıtamayabilir. Belki edebiyatta anı anlatım buna uygun olabilir.

Gezi'de milyonlar vardı. Milyonlarca Gezi var doğal olarak. Bu anlamda ne yaparsan belgele dönüşür. Duvar yazılarını al bir kitap yaz. Bu geniş katılımlı olayı kendi tekil bilincinle nasıl yazacaksınız?

Benim Gezi'ye katılım sürecim biraz burada oldu. Ben yeni dönmüştüm. Gezi'yi hazırlayan sürecin 1 yılını internetten takip ediyordum. Döndüm ve Gezi patladı. Sokaktaki çatışmalara tanık oldum. Birçoğuna ben de girdim. Bir anonim hikaye yazdım ama nasıl kitaba dönüşür bilemiyorum. Bir kadının Tarlabası'nda bir çatışmaya tanıklığıyla başlayan süreç. Mandalin'deki kadın gibi, o da arada kalan bir kadın. Benim hayatımın en mutlu zamanıydı. Belki henüz daha erken ama yaşananların edebiyata dönüşmesi mutlaka gerekiyor.

Benim toplama kampları üzerine okuduğum en güzel kitap Büyük Yolculuk'tu. Komünist bir İspanyol yazara ait. 10 yılda yazmış bu kitabı. 230 sayfa bir şey, ama 10 yılda ancak yazılabilmiş. Kolay değil yani ağır süreçleri edebiyata dönüştürmek. Bir de Gezi'de bende kalan bir his; belki kişisel olduğu için yanlılabirim; yarıda kalma hissi... Tamamlanmamışlık duygusu... O yüzden midir bilmem ama bir Gezi romanı yazmayı sanki istemiyorum. Bu daha başlangıç sanki daha devamı gelecek. Ve peki niye gelmedi? Tabi bir de şu var; Gezi için en uygun sanat edebiyat mı? Sokak sanatı var. Tiyatro var. Fotoğraf var. Aslında ben Gezi'nin kendisini bekliyorum, edebiyatı kesmez beni.

Sırça Köşkü Olmayan Şehre Şehir Mi Denir?

Iraz Mavi

Bir şehirde saraylar, köşkler kurulmaya başlanıyor ve bunun gereklilik arz ettiği söyleniyorsa, onun başlangıcı geliyor demektir. Saraylar saltanatların mezarlarıdır. Ve saraylar, köşkler isteyenler bir anlamda kendi mezar kazıcılarıdır. Saltanat ne kadar büyükse mezarı da o kadar büyük olmalıdır.

“Bu bina ülkemiz için bir ihtiyaçtı. O nedenle yapıldı...”

“Kalitenin bir bedeli var.” RTE

Nasıl bir ihtiyaç ve ne için kalite?

Bizim için ‘çok fazla ihtiyaç’ olan bu Ak-Saray bilmem kaç bin odadan oluşuyor, dışta Selçuklu mimarisinden ve içeride Osmanlı mimarisinden motifler taşıyor, öyle mi?

Harika! İhtiyacımız olan şey tam da buydu.

“Padişahımız çok yaşa!”

“Tabi ki cami de herkese açık olacak.” Bu pek tabi en doğal ihtiyacımız. Ak-Saray’daki camide bir cuma namazı kılmak için neleri vermezdim ki!

Kirasını ödeyemediğimiz, 2+1 evimizde otururken hep bunların hayalini kuracağız halk olarak. Böyle bir hayale ne çok ihtiyacımız vardı!?

Ülkemizde bir Ak-Saray var tüm dünya bize nispetle bakıyor. Aman alahım! Böyle kaliteli bir ülkede, böylesine kaliteli bir sarayımız olduğu için ne kadar da mutlu olmalıyız öyle değil mi? Öyle ya “Kalitenin bir bedeli var” ve biz halk olarak bu bedeli kamburumuzdan ödemeliyiz.

Ellerimizle saraylar yaparız büyüklerimize. Daha kaliteli, daha büyük saraylar yaparız. Her taşına damla damla ter akıtırız. Sonra alır ceketimizi çıkar gideriz. Bizim görevimiz orada biter. O sarayda biz oturacak değiliz ya, bir de kendimize saray yapacak kadar budala olamayız. Saraylarda ancak büyükler oturabilirler. Tarihin döngüsü böyle işler.

- Bizim memleketimizin bir sırça köşkü yoktu. Bu nasıl bir eksikliği anlayabiliyor musunuz?

- Sırça köşk mü? O da ne?

- “Aman yarabbi, daha sırça köşkün ne olduğunu bilmiyorlar. Böyle memlekette durulmaz, hemen yoluza gidelim!”

- “Canım neymiş şu sırça köşk? Anlatın bakalım, pek lüzumlu bir şeyse belki biz de yaparız!”

- Anlattılar, tatlandıra ballandıra anlattılar; ‘Yeni Türkiye’nin kalite göstergesinin saray olduğuna inandırdılar, bu saraya ihtiyacımızın ne çok olduğunu anlattılar ve kendi ellerimizle bize bir sırça köşk yaptırıldılar. Aldılar elimizden anahtarını geçtiler içine oturdular.

“Sakın tepenize bir sırça köşk kurmayınız. Ama günün birinde nasılsa böyle bir sırça köşk kurulursa, onun yıkılmaz, devrilmez bir şey olduğunu sanmayın. En heybetlisini tuzla buz etmek için üç beş kelle fırlatmak yeter.”

Sabahattin Ali

- “Lüzumlu ne demek? Sırça köşkü olmayan şehir, sırça köşke bağlanmayan memleket olur mu?”

- Bizim başka şehirlerden noksanımız olmasın dedik ve hatta onlardan daha büyük bir köşk yaptık. Dediler ki köşk isteyenler; “Olmaz... Olmaz... Sırça köşkü yapmak o kadar kolay değil... Masraf ister, malzeme ister, işçi ister. Bırakın bizi de sırça köşkü olan şehre gidelim!”

- Ama olur mu hiç! “Ne lazımsa verelim, kim-selerin memleketinden aşağı kalmak istemeyiz!”

Mutluluktan havalara uçabiliriz. Bizim de artık bir Ak-Saray’ımız var.

Bundan sonra yediğimizden, içtiğimizden ke-seceğiz sarayımızın varlığı ve içinde yaşayanların rahatı için ne gerekiyorsa yapmalıyız. Sarayımız olmasa eksikliğimizi nasıl kapatır, yüzümüzü nasıl dik tutarız. Gururumuz o saraydır!

Az sonra sırça köşkten bir emir çıkmış:

- “Bir kat daha çıkmak lazım. Burası hem bize, hem hizmetimize bakanlara dar geliyor.”

Bu yolda sırça köşk yükseldikçe yükselmiş, kat üstüne kat binmiş. İçi oldukça dolmuş. Sırça köşke girmenin kolayını bulan oradan çıkmak istemez, bunun tersine dışarıda kalanlar yolunu bulup içeride bir yer kapmaya uğraşmış. Ama sırça köşkte oturanlarla onlara hizmet edenleri beslemek de halkın belini pek bükmüş. Aralarında homurdananlar türemiş.

Artık lüzumsuz olduğunu düşündükleri bu köşk halkın başına kendi açtığı bir bela gibi gözükmeye başlamış. Ancak Sırça köşkün adamları her yerlerde bu köşkü hiçbir kuvvetin yıkmayacağını konuşur, saf kimseleri buna inandırmış.

Bir gün halkın sırça köşke verecek hiçbir şeyi kalmamış ve ellerindeki son koyunu da vermek için emir gelmiş. Artık ellerinde ki son koyunlarını da verdikleri için kaybedecek bir şeyleri olmayan halkın bir korkusu da kalmadığını anlayan köşktekiler onlara:

- “Ey millet, birçok şeyler verdiniz, büyük sıkıntılara katlandınız, ama dostun düşmanın hayran olduğu bir sırça köşk elde ettiniz. Onun azameti, onun parlaklığı yanında üç beş çuval ekin, dört beş davar nedir ki? Biz sizin şanınız şerefiniz için çalışıyoruz, sizin iyiliğinizden başka bir şey düşünmüyoruz. Bakın, bugün getirip bıraktığınız

koyunların bile hepsini yemedik boğazımızdan kestik, bir kısmını size geri vereceğiz. Bütün koyunların kelleleri halka dağıtılsın!”

Kellesini alanlar gitmeye hazırlanırken içlerinden biri çıkıp;

- “İyi ama bu başın beynini almışlar!”

Köşkün elebaşı balkondan seslenmiş:

- “Öyle... Fakat siz beyni ne yapacaksınız? Pişirmesini bilmez, ziyan edersiniz!”

Ve böylece; biri çıkmış bu başın dili yok, biri çıkmış gözlerini de çıkarmışlar diye bağırmaya başlamış.

Bunun üzerine halk, beyinsiz, dilsiz, gözsüz kelleleri ile dağılmak üzereyken, aralarında canından bezmiş biri; “Böyle başın da bana lüzumu yok!” diyerek, boynuzundan tuttuğu kelleyi fırlatmış. İşte o zaman herkesin şaştığı bir şey olmuş; hızla gidip köşke çarpan kelle orda “Şangır!” diye koskocaman bir gedik açmış. Halk, her şeyden sağlam hiç yıkılmaz, kırılmaz bildiği o koskoca sırça köşkün bu kadar çürük olduğunu görünce, elindeki kelleleri birbiri arkasına ona fırlatmaya başlamış, göz açıp kapayıncaya kadar tuzla buz olan sırça köşk çökmüş, yıkılmış, içindekilerin çoğu cam kırıklarının altında ezilmiş...

Bir şehirde saraylar, köşkler kurulmaya başlanıyor ve bunun gereklilik arz ettiği söyleniyorsa, onun başlangıcı geliyor demektir. Saraylar saltanatların mezarlarıdır. Ve saraylar, köşkler isteyenler bir anlamda kendi mezar kazıcılarıdır. Saltanat ne kadar büyükse mezarı da o kadar büyük olur.

Ellerimizle kurduğumuz sarayları köşklere sırtımıza bir kambur gibi yerleştirirler. Kaç bin odalık sarayları iki odalık evimize sığdırmaya, oradan beslenmeye çalışırlar. Kambur büyür de büyür, ağrısı artar da artar, ya biz taşıyamaz yere kapakları ya da son bir güçle tutar sökeriz o kamburu sırtımızdan.

“Sakin tepenize bir sırça köşk kurmayınız. Ama günün birinde nasılsa böyle bir sırça köşk kurulursa, onun yıkılmaz, devrilmez bir şey olduğunu sanmayın. En heybetlisini tuzla buz etmek için üç beş kelle fırlatmak yeter.”

Alıntılar: Sabahattin Ali’nin Sırça Köşk adlı masalından. YKY Yayınları.

Ali İsmail Korkmaz ve Abdöcan şahsında
Haziran Ayaklanması ölümsüz savaşçılara...

*Sevgiyle bakan gözler
dostlukla aydınlanan gülüşler
dudaklardan dökülen
ne söyleyim'ler
"Daha ne söyleyeyim
söylenecekler söylendi.*

*Söz bitti
yürek kanadı
Ne söyleyeyim
gözlerime bakın
aydınlıklar sizin olsun
Ne söyleyeyim.*

*Ömre bir soluk daha
Ömre bir umuda bir nefes daha
Bedenim karışıyor insanlığa*

*Ömürden ömür çalanlar
Bu ömür size değil
Bir beden eksilir
öfke büyür*

*Bir yürek atmaz olur
sevda dağ olur
umut isyan
Ömre bir soluk daha*

*Ömürden ömür çalanlar
sineceksiniz karanlığa
Rahat uyuyamayacaksınız
rahat yataklarınızda.
Çıkamayacaksınız aydınlığa
çaldığınız ömrün
ateşiyle yanacaksınız.*

*Ömre bir soluk daha
Bedenim karışıyor insanlığa
Gülüşüm aydınlatıyor insanlığı
Daha ne söyleyeyim
söylenecek sözler söylendi
söz bitti*

Yürek kanadı.

Elifcan

*Şelaleye
Düşmüştür zeytinin dalı;
Celaliyim
Celalisin
Celali.
C. Süreya*

YIRCA | Renas Toprak

Günler sonbaharın sözüne kanıp, birer ikişer geçmişin sularına karışıyor. Kış yanaşmakta, yakındır ayaz yüklü günlerin kapımızı çalması. Ahşap pencere pervazları, tenine yapışan buzu, kuzine sobadan yayılan sıcaklığa teslim edip, demlikte kaynayan suyun fokurtusu, içimizi huzurla doldurur. Gene de bilirim, insan en çok insansızlıktan üşür buralarda, kış bahane. İçimden bunları düşünürken, Manisa'nın büklümlü yollarında Yırca köyünün izini arıyoruz. Güz tüm özeniyle yanımızda yöremizde dolanıp; bakışımıza değip, nefesimize dolarak ev sahipliği yapıyor sanki. Her taraf sis, birer ikişer yağmur atıştırıyor. Yağma diyorum içimden, yağma.

Ateşe ve yeşile gizli bir saygı beslenir bizim oralarda. Dağda, tarlada yakılan ateş özenle söndürülür, sanki incinecekmiş gibi. Kayıp çağlarımızdan kalma bir saygı diyorum şimdi düşündükçe. O ateş ki mağaramızı ısıtıp ısıttı, ocakta sözumüzü pişirip masal eyledi. Yetmedi, güneş yarısı diye tutup taptık. Ocağımızdaki kıymeti tütmekte hala, yeri daim olsun.

Yeşilin yeri de ayrıdır. Yeşil toprakta bereket, dal dal gençlik, güzellik, zariflik. Yeşil geçimin rengi, sofranın gülümseyişi. Bir garip kutsallık, rengarenk dilek. Nesini saysam, biraz eksik yeşil. Yeşile yaş derler. Yaş, ateşe atılmaz, yaşa balta tutulmaz. Ateşin ve yeşilin gizi bu, herkesin yaşayarak sinayacağı, yeri daim olsun.

Dağ sıralarını geçip, Yırca yoluna sapıyor araba. Gri dumanlar arasında çirkin bir termik santral karşılıyor bizi önce. Coğrafya derslerinin vazgeçilmez parçası işte burada diyorum, termik... termik... term... ter... Devasa kamyonlar kömür taşıyor bu yangın yerine. Yandıkça grileşiyor, grileştikçe kam-

yonlar kömür taşıyor. İnsan nesneye değil, altında yatan taraflığa kinleniyor.

Soma'nın bir köyü Yırca. Soma ise daha dün gibi hatırimda. Madenci ölümleri geçiyor yanımdan... Devlet hastanesi önünde madenci oğlunun ölümünü duyan bir baba, bayılıp elde avuçta kalıyor... Sırtlıyorlar... Bana ayakkabıları düşüyor... Ayakkabıları sırtlıyorum... Ayakkabılar gittikçe ağırlaşıyor... Korkuyorum... Ağırlaşıyor... Ayakkabılar mezarlık... Çılgılık... Ağıt... Beklenti... Yediğim içtiğim içime ılıyor. Böyle bir şey hiç yaşanmadı ki, deliriyorum, bu da oldu işte. Elimin ayasını ısırtıyorum acıdan, içime ağlıyorum. Acımı ısırtıp, içimin ayasına ağlıyorum...

Soma'nın bir köyü Yırca, yeşiline balta vurulan, gizlerine geceleyin dalınan. Düşü tutup dövülen, kadınına adamına sövülen.

Az biraz herkes Yırca, devlette iyilik arayan. Sonra, bir çoklu denklik Yırca, devlet dersinden payını alan.

Soma'nın bir köyü Yırca, madenci oğullarının yanına-ateşin yanına- yeşilini gömen. Her evinde az biraz herkeslik, ölümün gün doğumuyla işe gittiği. Sonra bir çoklu beklik, devrilip uzanan yeşiliyle.

(Yeşili sevmiyorlar, değdikleri katlaşıyor bu insanların. Göz koydukları ekşiyip, tat yitiriyor. Sahi kim bunlar?)

(Ateşi sevmiyorlar, ışığı düşman belliyor bu insanlar, neyi dileseler hep bir karanlık. İliştikleri sönüp, fersiz düşüyor. Sahi kim bunlar?)

Yırca bir iyilik hali, geniş zaman çekimli, fikrine ümit ilişmiş.

Yırca bir öğrenilmiş yiğitlik, kadınlı adamlı.

Bir demet herkes Yırca, komisyoncusunu, yankesicisini, kaymakamını ipe dizen. Bir çoklu denklik Yırca, ateşe ve yeşile batık. Bir celali baş dönmesi, devletli saraylarda.

güz-elleme

*güz akşamları hüznüdür
bir eskiyi havası taşır yapraklar
teninde bir yoğrulmuşluk kırıyla
herkesten toplanan bir hüznü yüklenir
erzurumlu fırıncının ekmeği.*

*ağır türküler akar radyolardan
ağır türküler
ağır
türküler
insan yüküyle büyür...*

*güz akşamları hüznüdür
bir bekleyiş havası taşır yapraklar
teninde bir yakılmışlık kokusu
içimin orta yerinde bir sıkıntı
suya tutsam geçmez
sanki bütün çingeneleri böyle bir akşamda boğazlarlar*

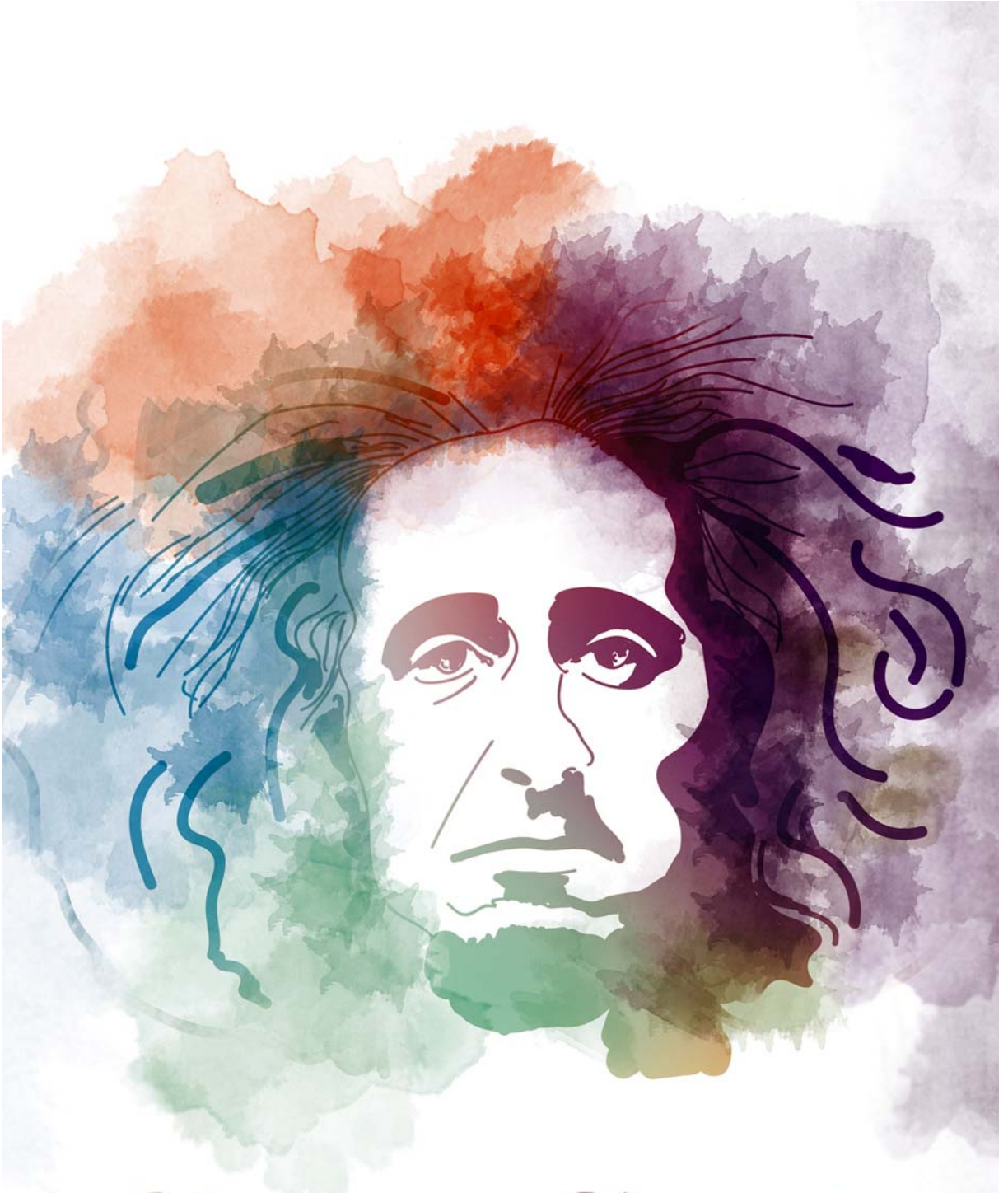
*bronz anıtlar çağı ömrümüz
bronz anıtlar
bronz
anıtlar
acıları çürüttüğümüz...*

*güz akşamları hüznüdür
bir toparlanış hikayesi arar insanlar
bir iskemle çekip masaya oturan adam
bilmez bir günde daha eksildiğini
şansı bir sabahçı kahvesinde tutukluk yapar*

*işliğimin yakası bir tutam kir
işliğimin yakası
işliğim
yakası
geçim yüklü ölümüm...*

Renas Toprak

Mohsen Namjoo

"O İran'ın Bob Dylan'ıdır, Müziği ise Acem-Blues'dur..."

Müziğin İsyankar Sesi: Mohsen Namjoo

Ekınsu

Sesi setarın dördüncü telidir adeta. Öylesi bir tını ki bu, derin bir sessizliğin çığlığı gibi. Bir kültürün dile gelmesi gibi onun gönlünde ve dilinde...

Tellerin tınısıyla dans eden bu ses, bizi alıp taa uzaklara götüren düşün muaz-zam bir formülü gibidir. O teller bir setara aitse bu kadar içten bir uyumu çok daha derinden hissedersiniz. Mohsen'in Farsî sesi, titreyen gırtlaklı eşlik ediyorsa setara, gözlerinizi kapatmaktan başka hiçbir şey yapamaz olursunuz... Çünkü tek odak noktanız sadece duyduğunuz ses olsun istersiniz.

Mohsen'i ilk dinlediğim andan bugüne hissettiklerimdir bunlar. Başka kimse-den duymadığım bir sestir ondaki. Acem olduğumdan mıdır bilinmez ama söyle-yişinde beni kendisine çeken çok özel bir ses duyarım... Dinlediyseniz şayet bana katıldığınızı duyar gibiyim, ama dinlemediyseniz bu yazının sonunda ilk yapaca-ğınız şeyin bir Mohsen Namjoo parçası dinlemek olmasını mutlak isterim. Bir öneri o halde... "Shirin" parçası ile başlayın derim.

Şimdi Mohsen'i biraz yakından tanıyalım...

Mohsen Namjoo 1976 yılında, Türkler, Farslar ve Kürtlerin iç içe yaşadığı bir bölge olan Horasan'ın Turbet-i Jam şehrinde dünyaya gelir. Henüz 12 yaşında iken babasını kaybeder ve ailesi, ekonomik durumu iyi olmadığından onu yatılı olarak müzik eğitimi veren bir okula göndermek zorunda kalır. Burada İran'ın müzik üstadlarından biri olarak bilinen Nasrullah Nasihpur tarafından keşfedilir ve geleneksel İran müziği ve edebiyatı üzerine eğitim alır.

Ailesi profesyonel anlamda müzikle uğraşmasını istemez ama her şeye rağmen Mohsen müziği hayatının merkezine koymaktan vazgeçmez. Müzik eğitimine Tahran Üniversitesi'nde devam etmek için Tahran'a taşınır. Giriş sınavını kazanmak için bir enstrüman çalmayı bilmesi gerekir. Malî durumu nedeni ile gücü ancak bir setar almaya yeter ve böylece yaşamı boyunca hiç elinden bırakmayacağı enstrümanı ile tanışmış olur.

Tahran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladıktan sonra yüksek lisans eğitimi için müzik bölümünü seçer. Burada ağırlıklı olarak müzik ve tiyatro eğitimi alır, ancak üniversitedeki baskıya dayalı eğitim sisteminden hiç memnun değildir.

Bu sırada klasik, geleneksel İran müziği ile yakından ilgilenmeye devam eder ve denemelere başlar. Bu denemeler Mohsen'i Mohsen yapan eserlerin ilk adımlarını oluşturur. Çünkü hiç denenmemiş dener ve geleneksel müziği modern enstrümanlarla birleştirip sentezler ortaya çıkarır. Farklı müzik türlerini de başarıyla geleneksel İran müziğiyle birleştirir ve yorumlar. Özgün kimliğini kazandığı dönemlerdir bu yıllar.

Ancak Mohsen'in bu özgün ve farklı çalışmaları, muhafazakar üniversite yönetimi tarafından oldukça sert bir biçimde eleştirilir. Bu andan itibaren birçok zorluk ve engel ile karşı karşıya kalır. Onlarca kez okuldan uzaklaştırılma cezası verilir. Defalarca gözaltına alınır. İran müziğini alışılmamış bir şekilde uyguladığı ve şarkılarının değişik tarzından dolayı üçüncü sınıfta iken üniversiteden atılır. Büyük umutlarla başladığı müzik okulu, hayal kırıklığıyla beraber son bulur. Ama özgün anlayışından ödün vermemek adına okulun baskısına boyun eğmez ve okuldan ayrılır. Bu durumu şöyle ifade eder: "Başlangıçta müzik aşkımdan dolayı müzik okumaya karar vermiştim,

sonunda müzik aşkı için müzik okumayı bırakmak zorunda kaldım."

Mohsen Namjoo, pes etmez. Üniversiteden atıldıktan sonra Tahran'da üç konser verir. Özellikle 2000 yılından sonra rock müzik ve caz onun için önemli bir yerde durmaya başlar. Bu iki müzik türünü klasik İran müziği ile birleştirir.

Şarkılarında rejim karşıtı sözleri oldukça dikkat çeken Mohsen'in her şeye rağmen ünü Tahran dışında da dalga dalga yayılır. Onun adı ve müziği baskı rejimi altında ezilen İran halkı için umudun sembolü haline gelir adeta. Şarkıları bazı gönüllüler tarafından çok kötü denilebilecek tekniklerle kayda alınır, kayıtlar kötü olmasına rağmen binlerce kişi tarafından kopyalanır. Çünkü İran halkının Mohsen Namjoo'nun şarkılarını dinleyebilmesi için başka bir yol yoktur. Kısa süre içinde tüm İran'da, birçok insan tarafından sevilen bir sanatçı haline gelir Mohsen.

2006 yılında özel konserler vermeye başlar ve aynı yıl Uluslararası Rotterdam Film Festivali'nde "Hotspot Teheran" konulu etkinlikte sahneye çıkar. Bu konser onun için bir dönüm noktası olur. Burada sergilediği başarılı performansın ardından Hollanda radyosu onunla bir söyleşi yapar ve bazı eserleri bu söyleşi esnasında çalınır. Daha sonra kendisi için bir belgesel hazırlanır. "Sound of Silence" isimli belgeselle İran sınırları dışında da tanınmaya başlar. Bu belgeselde Amir Hamz ve Mark Lazarz, Namjoo ile birlikte, İran'ın diğer öncü müzisyenleri O-Hum, Hich-Kas ve Emad Bonakdar'ı da göstererek, Tahran'daki underground müziği anlatılmaktadır. Kendisine sorulan "Müzikteki yaratıcılığınızı neye borçlusunuz?" sorusuna, "Meşhed'de bulunduğum sıralarda underground gruplarla birlikte yaptığım müzik çalışmalarına borçluyum." şeklinde cevap verir.

Ve ilk resmi albümünü 2007'nin Eylül ayında "Toranj" adıyla piyasaya çıkarır.

Pek çok insan tarafından sevilerek dinlendiği gibi bu aykırılığa tahammül edemeyen birçok insan ona muhalif olur. Bazı hükümet yanlıları onu rejimin bir numaralı düşmanı ilan eder. Ve hatta Temmuz 2009 tarihinde Şems isimli bir şarkısında Kuran'dan alıntılar yaptığı için 5 yıl hapse mahkum edilir.

Artan baskılardan dolayı bir süre sonra ne yazık ki ülkesini terk etmek zorunda kalır.

Mohsen Namjoo, İran ve Batı'nın farklı müzik tarzlarını bir araya getirmenin yanı sıra, şarkılarında Klasik İran şairlerinin şiirlerini de kullanarak Doğu-Batı sentezi kurar müzikte. Şarkılarına iyice kulak verirsiniz hem İran müziğinin değişik makam ve perdelerini, hem de Rock, Jazz ve Blues tarzının bir arada olan uyumunu hissedeceksinizdir. Eserlerinde İran şairlerinin etkisini gördüğümüz gibi sokak dilinin imkanlarını kullandığına da şahit oluruz.

Ve Mohsen'i bir de kendi cümlelerinden tanıyalım:

"Ne vakit gece, hırıltısıyla yalayıp geçse bu kenti, soyunup yılanlar bir bir intihar ederler Meryem'in giyotin gözlerinde. Ayağımın altında çatırdayan ölü tarlaları... Mevsimler dolanır iklimlere, yürüyüşümün ritminden uçuşur güvercinler. Dolaşırken yalnızlığımın haremimde, nehirlerin gölgesinden cüppeleriyle geçen keşişleri buyur eder yangın sonrası kül lehçesi. Adem'e emanet edilen doğurgan bir ağrı olmak artık üşütür beni. Bir tambur akustiğinde yerleşirim gecenin üçte birine. Dudağıma yasladığım ilk sigaranın cesaretiyle söylüyorum:

- Evet İsyandır!

Resmi merasimlerin, kasvetli konuşmaların, tassasız yaşantıların, gri koridorların, gelenek ve modernizmin çarpımı yüzlerin tam orta yerinde, önümde kımlıdayan deniz, bir kibrit aleviyle tutuşabilir.

Tenin dışı kıvrılmış söküğü, bir cümle kuvvetinde kulağımda volta atan, topuklarımdan saçlarıma akan bu ses:

- Evet İsyandır!"

Kısa keseceğim bu yüzden... 1976 yılında Torbate Jam'da doğum. 12 yaşımdan 18 yaşıma kadar Nassrollah Nasseh Pur'la klasik-geleneksel İran müziği ve söyleyişi üzerine çalıştım. Yüksek eğitime kabul edildiğim Tahran Üniversitesi'nde tiyatro ve müzik alanı ile devam ettim. 1 yıl müzik kursunu beklemek yerine tiyatro kursuna başlamaya karar verdim. 1 yılın sonunda müzik kursuna başlamaya hazır; öğrenmek, tecrübe etmek, ilerlemek için heyecanlıydım. Fakat tahmin ettiğim gibi yürümedi işler ve Tahran Üniversitesi'nin eğitim sistemi beni hayal kırıklığına uğrattı. Başlangıçta müzik aşkımdan dolayı müzik okumaya karar vermiştim, sonunda müzik aşkım için müzik okumayı bırakmak zorunda kaldım. Her müzisyen gibi, hayalim profesyonel

müzik sahasında yer almaktı. Sonunda felaket yıllarımın ardından, müzik benim tek işim haline geldi. Eserlerim, müzikle olan 20 yıllık yolculuğumun sonuçları. Müziklerin ve şiirlerin kaynağı uçsuz bucaksız İran kültürü ve tarihidir. Bu ezgiler ve sözler, 400 yıldır çarpışan modernite ve geleneğin savaş alanı İran'dan bahseder ve İran kültüründe bulur anlamını. Ne vakit gülesim gelse toplumumdaki çelişkilere, İran gamı ve söyleyişiyle, Blues müziğinin gülen gamını ve söyleyişini harmanlayarak kullandım.

Sonra ne vakit bir ağlamak tuttursam, anlatmak istesem kaderimi; İran söyleyiş tarzıyla Blues'a yol alırım ya da bir mülteci olarak bulurum kendimi ezberlenen şiirlerde...

(Başlangıçta dediğim gibi, zor iştir birisi hakkında konuşmak, dolayısıyla emin değilim size söylediklerimin, söylemem gerekenler olduğundan.)"

Setar ile bütünleştirdiğimiz Mohsen Namjoo'yu İranlı yönetmen Mecid Mecidi'nin Cennetin Rengi (The Color Of Paradise) adlı filminden de tanıyanlarınız vardır. Filmin o unutulmaz müziği Mohsen'e aittir.

Müziğin isyankar sesi desek yanlış bir tanım yapmayız Mohsen için. İran gibi sanata baskının en yüksek düzeyde olduğu bir yerde dahi içindeki müzik aşkıdan asla vazgeçemeyip ülkesinin, halkının derin acılarını, hüznlerini, sevinçlerini ve aşklarını anlatmayı hala sürdürmekte kendisi.

Ve bu asi sesi canlı dinlemek isteyeneleriniz için de iyi haberi sona sakladım. Mohsen yakın bir zaman sonra konser vermek için Türkiye'de olacak. 28 Ocak Çarşamba Ankara Congressium'da, 30 Ocak Cuma ise İstanbul Harbiye'de göreceğiz kendisini. Kaçırmanınizi dilerim.

Müziksiz kalmamanız umuduyla...

ALBÜMLERİ

- Trust the Tangerine Peel (2014)
- 13/8 (2012) (Konser kaydı)
- Alaki (2011) (Konser kaydı)
- Useless Kisses (2011)
- OY (2010)
- Geographical Determination (2008)
- Toranj (2007)

Gogol'dan Genco'ya Bırakılmış Delilik

Karmir Jin

“50 yıl sonra 'Bir Delinin Hatıra Defteri'ni yeniden sahneye taşıyan Genco Erkal: Herkesin emeğinin karşılığını aldığı, barış içinde yaşadığı; ezen ve ezilenin olmadığı bir dünyayı özledim, özledik.”

Düşler içinde bir yaşam yolculuğunu hangi kalem anlatabilir? Belki bir delinin kaleminden Gogol bunu bize anlatır. Hatta Türkiye’de ilk tek kişilik oyun olarak Bir Delinin Hatıra Defteri oynanır.

Delilerden öğreneceğimiz çok şey var; biz, kendine akıllı diyenler!

1842’de Nikolay Gogol’un yazdığı oyun, ilk olarak 20 Kasım 1962’de Paris’te, Mathurins tiyatrosunun repertuarına girmişti. Bizlerle ilk buluşması ise 1960’lı yıllarda Genco Erkal ile olmuştur. TRT’de gösterilmiş olup perdelerini 50 yıl sonra yeniden seyirciye açmış bulunuyor.

Oyun; çevresi tarafından sürekli hor görülen 9. kademe devlet memurunu ele alır. Adı İvanoviç Popriçin. Fakat ismi önemli değil. Biz onu deliliğinden biliyoruz. Zengin kadına olan aşkı, bir asilzadeyle evlenecek olmasını öğreniş, onu değişken ruh haline götürür. En son kendini İspanya Kralı olarak görür ve artık delirmiştir. Belki de hep deliydi ama bir kral olacak kadar tehlikeli hale gelmemiştir.

Timarhaneye kapatılması onu düşlerinden alı-koyamazdı.

1968 yılında Nikolay Gogol'dan, Coşkun Tunçtan çevirip Genco Erkal'a ithaf etmiştir. "Bu dramı Türkiye'de hakkıyla oynayabilecek senden başka bir tek sanatçı tanımadığımdan çeviriyi hep seni düşünerek yaptım. Bu kitabı senden başka kime ithaf edebilirim?" diyor Coşkun Tunçtan.

Her geçen gün kalabalıklaşan şehirlerde yalnızlıktan kayboluşun sesiydi belki. Tekdüze bir yaşamın avuntusuydu. Hiçbir zaman 9. Kademedan 10'a yükselemeyecek olmanın kırıklığı ya da gön-lünü düşürdüğü soylu hanımefendinin yine soylu biri ile evlenecek olmasının o tarifsiz hüznü...

Tüm bunlar delirmek için yeterli nedenler değil midir?

Sınıf çelişmesini gözler önüne seren Gogol, bunu bir delinin gözüyle anlatıyor. Karakterimiz "Ben soyluyum!" deyip yoksullardan nasıl tiksindiğini anlatırken dönüp dolaşp yine parasızlığına geliyor. Çünkü deliler asla soylu değildir.

Kimse onları duymaz, görmez ve dinlemez...
"İşte gökteki bulutlar kabarıp dönmeğe başladı önümde, uzaktan bir yıldız parladı.

Ormanların loşluğu, ayın donuk ışığı gözümün önünde kaydıkça kayıyor...

Ayaklarımın altında mavi bir sis şeridi yayıldı...

Havada gerilen bir telin vınlamasını duyuyorum.

Bir yanımda deniz, öbür yanımda İtalya."

Dekoru asla sırtımayan oyunda kendinizi varolan odaya rahatça yerleştirebiliyorsunuz. Bir kablo gözünüze ilişebilir. Her bir nesnenin sahnede gerekliliğini unutmayın. Biraz sonra yeni bir dekor kaplayabilir seyirciyi...

Müzik bir delinin imgesi gibi ritmlere dokunuyor. Sonra susuyor. Sonra tekrar başlıyor. Hatıra defterine yazılar müziksiz yazılmıyor.

Işık... Yeterli tüm geçişlerde. Gözlerinizi rahatsız etmiyor sahnenin loşluğu...

Emeği geçen tüm dostların tozu birikmiş sahneye. Yutuyoruz hep birlikte, alkışların sesiyle.

Sahnede Genco... 50 yıl aradan sonra yine Bir Delinin Hatıra Defteri'nde.

Oyun ilk günkü gibi varolan düzeni eleştiriyorsa hala bir şeyler değişmemiş demektir.

Düzen değişecektir, belki bir sonraki sahnede.

O zaman akıllı yönetenler kendi deliliklerinde kaybolacaktır şüphesiz.

Belki de Cezayir beyinin burnunun altındaki beni düşünürler...

Kendime ve söze ve insanın onuruna bağımlıyım.

Yaşar Kemal

“Bizim çağımızda romancıların başları beladadır. Çünkü insanları en çok yalana, zulme, bütün kötülükler karşı roman uyarır. Bugün tüketim toplumu diye bir doyumsuzlar toplumu yaratılıyor. Tüketimciler topluma bütün değerlerini aşındıran bir yapay kültür benimsetmeye çalışıyorlar, insanları birer obur canavar haline getirmek istiyorlar. Roman bu toplumu isteyenler için bir tehdittir. Onun için de romanı, bestseller denilen bir yapaylıkla boğmaya çalışıyorlar. Roman böyle bir toplum isteyenler için bir tehlikedir, çünkü roman insanlara insan olduklarını söyler. Onca acıyı, zulmü, savaşı, doğa kırımını romanda yeniden yaratarak yaşayan insan, insan gibi yaşamayı özler, değerlerine sahip çıkar.

Türk edebiyatında büyük yıldızlar vardır. Hikâyeci Sait Faik de bunlardan biridir. O bizim kuşağın ustasıdır. Onu yakından tanıyordum. Bir gün bana “gel seninle edebiyata getirmek istediklerimizi anlatalım” dedi.

Ben de “iyi olur anlatalım” dedim.

“Başlayalım öyleyse”.

“Başlayalım” dedim.

Ve başladık:

“Bir; benim kitaplarımı okuyan katil olamasın, savaş düşmanı olsun. İki; insanın insanı sömürmesine karşı çık-sın. Kimse kimseyi aşağılayamasın. Kimse kimseyi asimile edemesin. İnsanları asimile etmeye can atan devletlere, hükümetlere olanak verilmesin. Benim kitaplarımı okuyanlar bilsinler ki, bir kültürü yok edenlerin kendi kültürleri, insanlıkları ellerinden uçmuş gitmiştir. Benim kitaplarımı okuyanlar yoksullarla birlik olsunlar, yoksulluk bütün insanlığın utancıdır. Benim kitaplarımı okuyanlar cümle kötülüklerden arınsınlar.”

Bütün kötülükleri saydık, kötülükler uzadı gitti. Kötülükler zulümler bitmiyordu. Sonunda “bizim kitaplarımız, “demeye başladık, eninde sonunda biz iki yazarız. Bu kadar savaşı, zulmü bizim kitaplarımız ortadan kaldıramaz ki”.

“Kaldıramaz,” dedim.

Sait:

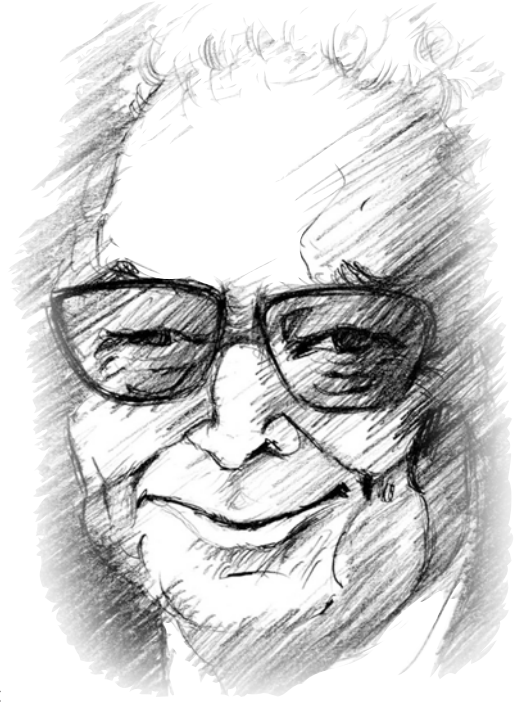
“Dur,” dedi, “buldum” dedi. “Bizim kitaplarımız yalnız kalmayacak” dedi. “Nazım Hikmet de var. Kitaplarımızı okuyanlar onu da okuyacak.”

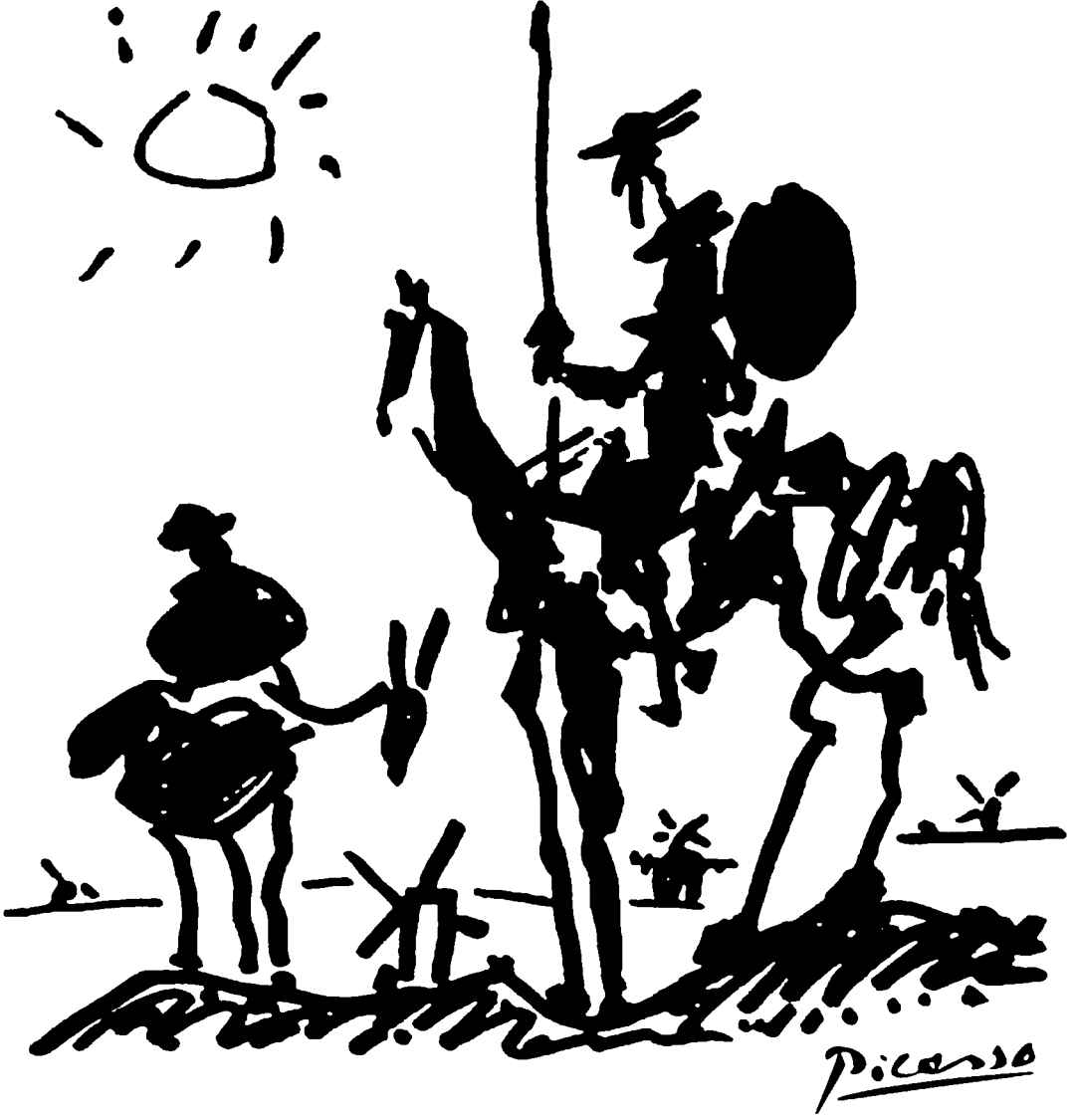
Ben “Melih Cevdet de var,” dedim, “Orhan Kemal de”.

Sonra çok insan çok çok yazar da saydık. Çok kitap saydık.

Bu çağda halktan kopmuş bir sanata inanmıyorum. Şunu söylemek istiyorum ki ben “angaje” bağımlı bir yazarım. Kendime ve söze ve insanın onuruna bağımlıyım.

Bilinçli olarak ben aydınlığın türküsünü, iyiliğin, güzelliğin türküsünü söylemek istedim. Romanlarım yaşam gibi doğru söylesin, yaşamla birlik olsun istedim. Çünkü yaşam umutsuzluktan umut üretmektir. İnsan umutsuzluktan umut üreterek bugüne kadar gelmiştir.”

Don Kiřot

*Ölümsüz gençliğin řövalyesi,
ellisinde uyup yüreğinde çarpan aklına
bir temmuz sabahı fethine çıktı
güzelin, doğrunun ve haklının:
Önüde mağrur, aptal devleriyle dünya,
altında mahzun ve kahraman Rosinant'ı.*

*Bilirim, hele bir düşmeye gör hasretin halisine,
hele bir de tam okka dört yüz dirhemse yürek,
yolu yok, Don Kiřot'um benim, yolu yok,*

yel değirmenleriyle dövüşülecek.

*Haklısın, elbette senin Dulsinya'ndır dünyanın en güzel kadını,
elbette sen haykıracaksın bunu*

bezirganların suratına,

ve alařađı edecekler seni

bir temiz pataklayacaklar seni.

*Fakat sen, yenilmez řövalyesi susuzluđumuzun,
sen, bir alev gibi yanmakta devam edeceksin*

ağır, demir kabuđunun içinde

ve Dulsinya bir kat daha güzelleşecek.

Nazım Hikmet

Çalışmak özgürleştirir

Hitler faşizmi tarafından Dachau'da açılan toplama kampının giriş kapısında "Çalışmak Özgürleştirir" diye yazıyordu. Onbinlerce insan bu yazının yazılı olduğu kapıdan içeri sokularak, çalışmanın bir işkence yöntemine dönüştürüldüğü bu kampta yok edildi.

*Kanlı paranın kanlı elleri
iteledi bizleri
iteledi
ölüme*

*Düştük boşluğa
karanlık boşluğa
Hayallerimiz de düştü
Umutlarımız da düştü
Biz düştük
on işçi
çocukların babaları
anaların çocukları*

*Pamuk ipliğine bağlıydık
Koptu ipler
koptu ipler
Biz düştük
Biz düştük*

*Bir an
yalnızca bir an
yaşam kadar uzun bir an
ölüm kadar yakın bir an
düş
-ündük
düş
-ündük*

*Düşleri bizimle birlikte olanları
Bizim dışımızda düşü olmayanları
ölümü düşünmedik
akşam bizi
bekleyenleri düşündük*

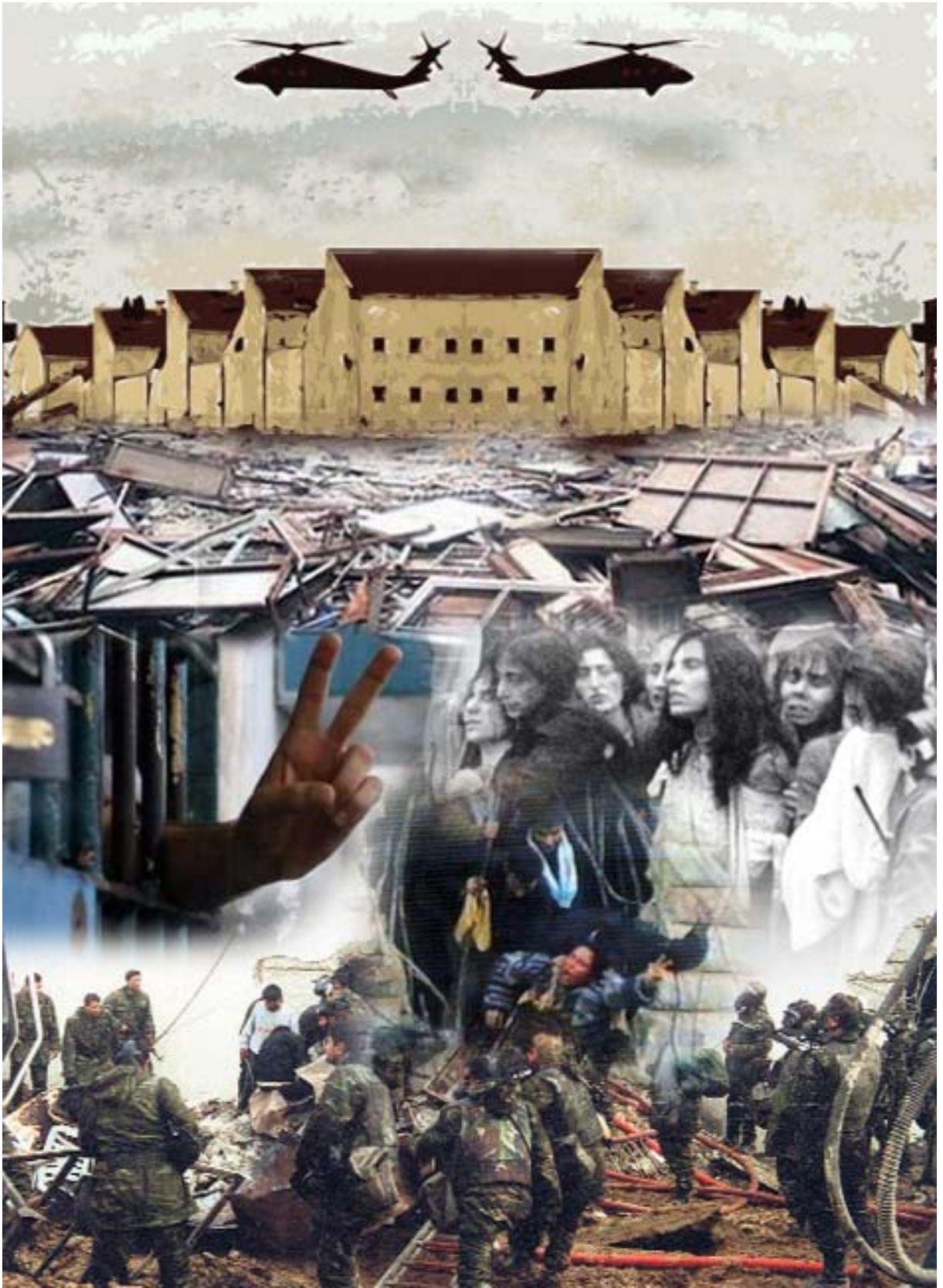
*Kanlı paranın kanlı elleri
iteledi bizleri
iteledi
ölüme*

*Biz öldük
Biz öldük
Binalar yükselsin diye
sermayedarlar semirsin diye
Biz öldük
Biz öldük*

*Ağıtlarla değil
Pankartlarla gelin mezarlarımıza
İki elinizi
çekmeyin yakalarından
Bırakmayın peşlerini
bırakmayın*

*Korkmayın
Durmayın
Çarpın suratlarına
çarpın suçlarını
çarpın
çarpın
çarpın
Bizim yere çarptığımız gibi
Duyduğunuzda
on işçinin daha
ölüme gönderildiğini
yüreğimizin çarptığı gibi...*

Nazım Akarsu

Katliamların Dili Tektir; Devletçe

Karmir Jin

19 Aralık 2000... Devletin 'Hayata Dönüş Operasyonu' adı altında yaptığı katliamın kanlı tarihi. Devrimci tutsakları teslim almayı amaçlayan planlı saldırının tarihi... Kimyasal silahların kullanıldığı, gaz ve sinir bombalarının atıldığı, 14 saat süren operasyonun izlerini unutmak na'mümkün. Tam 14 saat. Bayrampaşa Cezaevi'nde altısı kadın 12 mahkum diri diri yanarak katledildi.

20 Cezaevi'nde eş zamanlı düzenlenen operasyonların bilançosu ise 32 can oldu ve 600 den fazla insan sakat kaldı. Devrimci tutsakların F tiplerine, işkencelere, DGM'lere karşı, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı talepleriyle başlattıkları ölüm oruçları, tarihte en uzun süren 'açlık grevi' olmuştu.

Aralık'ta bir güne silah sesleriyle uyanmak... Sen tutsakken bir savaşın başlaması. Elinde hiçbir şey yokken, silahlı adamlarla mücadele etmek. Düşüncelerinle vurmak onları, duruşunla vurmak...

Gazların içinde ranzalardan barikat yapmak, deliklere çarşafı sıkıştırarak... Askerin tepeden inmesi. Aşağıdan gelen alevlerin sıcaklığını ayaklarında hissetmek... Bağırışlar duymak, tanıdık seslere kapılmak. Tek amaçları seni öldürmek. Seni ve senin gibi olan tüm insanları vahşice öldürmek isteği. Ölümle yaşam arasındaki o ince çizgi de yok olup gitmişti 19 Aralık günü. Ölümle yaşamı aynı anda yaşıyordu tutsaklar. Havalandırmada izledikleri gökyüzü, dumanlar arasında kaybolmuştu. Kızıl bir karanfildi şimdi onları resmeden...

İçeride katliam sürerken, sokakta halk sloganlara vuruyordu öfkesini... Analar ise yine yüreklerini sipir belemiş evlatları uğruna... Sokaklarda insan seli, nasıl da yürüyorlar cezaevlerine... Bir düzen, bir katliam, binlerce insan...

İçeride yaşananlar yürekler acısı. Şöyle diyor bu katliamda sakat kalan yüreği güzel bir insan; "Bir arkadaşımız parmaklıkların önüne geçip, eğer durmazlarsa kendini yakacağını haykırırdı. O parmaklıklarda kollarını iki yana açıp zafer işareti yaparken, devlet durmayacağını gösterdi. Ve gözümüzün önünde aynı kararlılıkla kendini yaktı. Küllerini görmüştük hepimiz..." Söylerken neler geçiyordu aklından kim bilir, ama eğer düşünceler sese yansiyorsa, ölümsüzleşen yoldaşının hüznü, sisteme olan öfkesi vardı sesinde... Gazeteler ise durumu şöyle manşet geçmişti; "Tutsaklar İsyana Çıkardı, Bir Kişiyi Yaktı" Biz bu manşetlere yabancı değiliz. Bu sisteme de yabancı değiliz...

Katliam günü kimsenin anlayamadığı gazlar, derilerini dökmüştü insanların. Saçları tutuşan, yüzleri eriyip giden kadınlar... Hasta tutsakları yerlerde sürükleyerek götüren askerlerin arkasından gelen "Diri diri yanıyoruz!" çığlıkları... Böyle bir vahşete, böyle bir müdahaleye, böyle bir savaşa, "Hayata Dönüş Operasyonu" diyen bir hükümet... Tarihin bir yerinde katliamın adı yazıyor. Ama yanıyor yazılanlar. İnsanlar gibi, tarih de yanıyor...

Bir yıl öncesinde operasyon planları hazırlanmış, kullanılacak binlerce bomba temin edilmişti bile. Bedenlerinden başka silahları olmayan onlarca insan, düşünceleri uğruna ölümü göze almıştı. İçişleri Bakanı Sadettin Tantan, ölüm oruçlarının sahte olduğunu kamuoyuna duyuruyor, Sağlık Bakanı Osman Durmuş, hastanelere kaldırılan tutsakların sağlık durumunun iyi olduğunu, vitamin hapları aldıklarını ifade ediyordu. Başbakan Bülent Ecevit ise IMF için hapishaneleri düzeltmek zorunda kaldıklarını ifade ederek, katliamı "teröristleri kendi terörizmlerinden kurtarma operasyonu" olarak değerlendiriyordu.

Bu katliam kesinlikle dönemin iktidarına indirgenemez. Bu bir Devlet Politikası'dır.

Dünyanın neresinde olursa olsun devlet bir katliam yaptığı zaman buna hep tersi olan isimleri vermiştir.

Kolombiya'da askerin himayesi altında insanları öldüren bazı grupların adı "Ortak Yaşam";

Şili diktatörlüğündeki toplama kamplarından birinin adı "Haysiyet", Uruguay diktatörlüğünün en büyük cezaevinin adı ise "Özgürlük";

1995'te Fransa Güney Pasifik'te nükleer de-

nemeler yaparken, Fransız büyükelçisi Yeni Zelanda'da açıkladı: "Bu bomba kelimesi hoşuma gitmiyor. Bomba değil bunlar. Bunlar "patlayan mekanizmalar";

1997'de Chiapas'ta Acteal Köyü'nün kilisesinde dua ederken neredeyse tamamı çocuk ve kadın kırk beş köylüyü arkadan makineli tüfekle tarayan yarı askeri örgütün adı "Barış ve Adalet"ti...

19 Aralık 2000, Hayata Dönüş Operasyonu dedi devlet. Oysa yaşamayı ne kadar çok severdi o insanlar... Yaşam en çok onlara yakışır, en çok onlar hak ederdi yaşamayı... Hepsinin şarkıları, şiirleri, hikayeleri vardı. Hepsinin özelemleri vardı. Denize, gökyüzüne, kırlara, gelecek olan bahara özelemleri vardı... Onlar yaşayınca derinlerde yaşadığı her şeyi...

"O güzel insanlar atlara binip gitmediler..."

Katliamın üzerinden 14 yıl geçti. Yaşananlar tüm diriliğiyle duruyor... Biz devletin hiçbir katliamını unutmadık... Tıpkı ölümsüzleşen ölüm orucu savaşçıları gibi... Şimdi, açlığıyla doyuruyorlar bizi. Ve bizler onlar için yeniden sokaklardaki yerimizi alacağız. Öfkemizin ateşi, 19 Aralık günü gökyüzünün maviliğini siyaha boyayan ateşten daha az değil! Yanık et kokusunu hangi rüzgar dağıtabilir, bizim yaratacağımız fırtınadan başka?

(...)

Bırak

bırak yüzün şiirle örtülsün

Sen yıldızlara bak

Bırak

dünyanın yükünü

ve zaferin türküsünü

yaşayanlara

yoldaşlarına

Sen hepsinin üzerindesin

tüm gözlerin

çevrildiği yerdesin

denizin ufkunda

gökyüzünün sonsuzluğunda... /

Sibel Sürücü – Ölüm Orucu Savaşçısı

Zindanda Güneşi Yakanlara

*Bir sabah çıkagelen ses günün sesi değildi
Türkülere hiç benzemiyor
Umudu acıttıyordu sesler*

*Sesler değil sessizlik sağır insanı,
Böyle kavga günlerinde.
Ses yankılanmalı
Öfkenin, kavganın
sesine sarmalı doğayı*

*Sokağı döndün diyelim böyle günlerde
Sokağı dönüp de
Deniz'i görmemek mümkün mü?
Umut yüküyle dolmuş gemileri
Ufuk çizgisini
Uzak şehirleri o köşeden izlemek
Sonra düşlemek...*

*Hücreler gökyüzünü dolduruyor içine
Yürekler
yürekler
yürekler
Güneşi çoğaltıyor zindan soğukluğunda
Doluyor içime
Doğuyor sesime*

*Anımsıyorum yıkılmayan yoldaşları
Onların deniz kadar maviliğini
Kıyıya doğru seslenişlerini...*

*Hasretlikleri vardı,
Onları bekleyenler...
Günün ilk aydınlığında
Çıkıp gelecek olan
O güzel insanlar*

*Tarihin bir yerinde değillerdi
Onlar tarih yazan kahramanlardı
Hayata dönüş adı altında
Katledilen dirençli bedenler
Onlarını...*

*Çoktular,
Zindanlara sığamayacak kadar çoktular
Tutsak olmadılar hiçbir zaman
Özgürlük onlardı
Kavga onlar
Onlar; karanfil kızılı yoldaşlar*

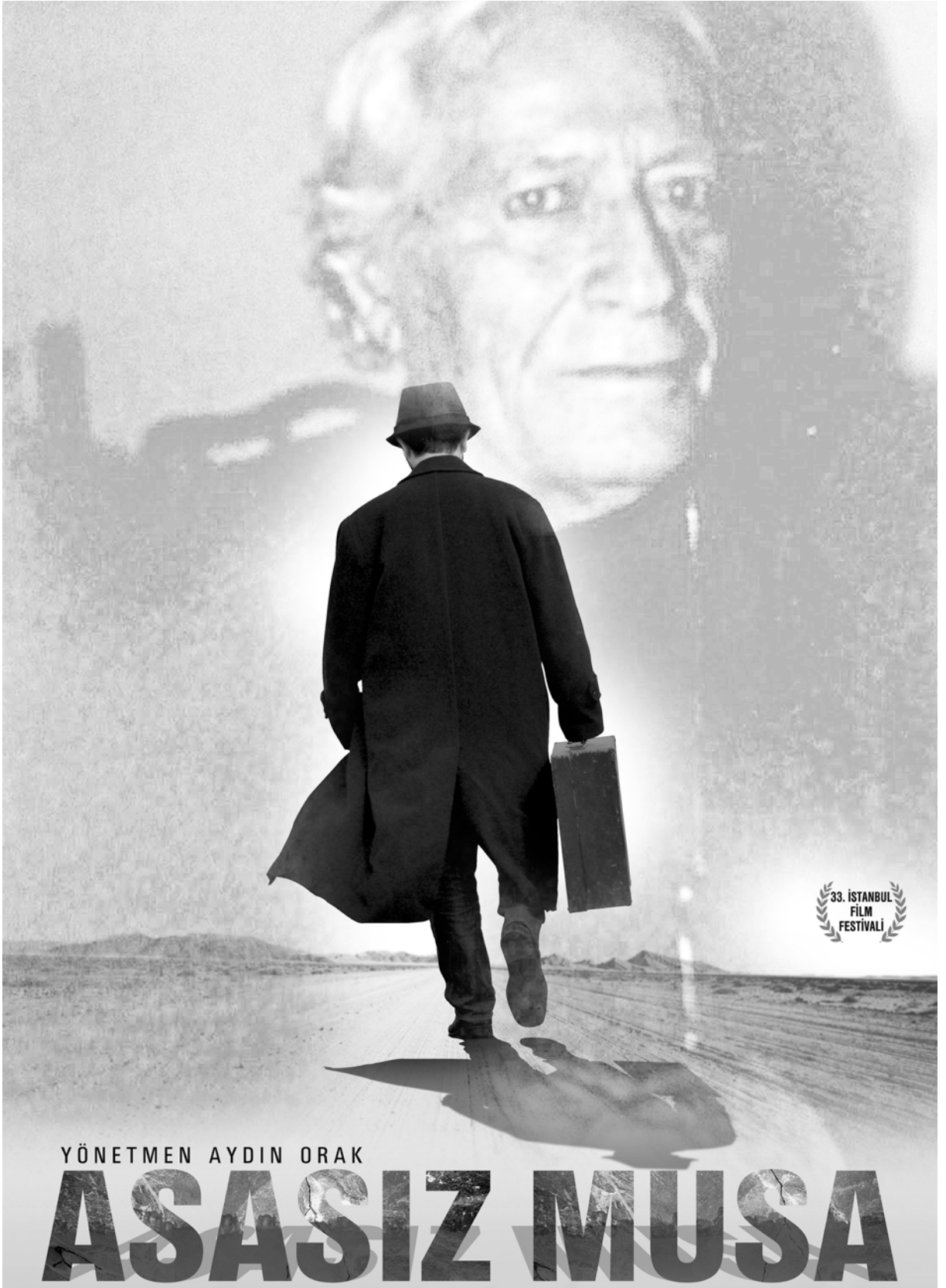
*Ölümün uzun sürdüğü günler
Ölüm hiç uzun sürer mi?
Soğuk Aralık günleri
Günler şimdi kül rengi*

*Yoldaşlar
Şafakla birlikte geleceksiniz
Bekleyeceğiz
Beklerken yürüyeceğiz*

*Yumruğunu sık dostum
Güneş seni bekler
Mavilik özler sesini
Kavga alıyor rengini
Ve sen yürüyorsun*

*'Kavgaya umutla yürümek
Soğuk sabahlarda sevda türküleri söylemek de
sana kaldı'*

Karmir Jin

YÖNETMEN AYDIN ORAK

ASASIZ MUSA

33. İSTANBUL
FİLM
FESTİVALİ

Antakya Ayışığı: Antakya özgülünde birkaç soru sormak istiyoruz. Antakya'ya daha önce geldiniz mi?

Aydın Orak: Hayır, ilk defa geliyorum.

Muhtemelen Antakya'ya geldiğinizden beri aynı soruyla karşılaştınız. Biz de soralım istedik. Antakya'yı bir de sizin gözünüzden görmek istiyoruz.

Antakya, haritaya baktığım zaman gördüğüm en son yerd. Ve Antakya'yı daha muhafazakar, daha tutucu bir yer olarak biliyordum. Geline, şaşırdım. Ciddi bir şekilde şaşırdım. İnsanların ilerici duruşu, demokrat devrimci duruşları ve kozmopolit yapısı birçok halkın, inancın yan yana oluşu beni ciddi bir şekilde şaşırttı ve hayranlığımı artırdı. Antakya'ya kesinlikle tekrar gelmek isterim ve tekrar geleceğim, çünkü, o kadar tarih koktuğunu, o kadar ilerici bir halkın, bir toplumun olduğunu bilmiyordum. Ve bu kesinlikle beni çok sevindirdi. Bu anlamda benim için şu an Antakya giderek bestseller arasında birinciliğe doğru gidiyor. Mardin'den sonra diyeyim...

Tam da bu anlamda bu soruyu sormak çok yerinde olur. Antakya'ya dair bir projeniz var mı? Özellikle Antakya'yı gördükten sonra böyle bir şey düşünür müsünüz?

Düşünebilirim tabi. Biraz önce saydığım dillerin kardeşliği, dinlerin kardeşliği, inançların kardeşliği ve mücadele ruhu ve bunun sanata bir yansıması olması gerektiğini düşünüyorum kesinlikle. Çünkü sınırın olması başka bir sorun. Bu kadar çok dil, çok kültürlü bir yerde sınırın olması çok ilginç duruyor. Benim sınırlarla bir derdim var. Ben de sınırda doğup büyüdüm. Mardin ve Nusaybin'de sınırda doğup büyüdüm. Mayın, sınır, diğer taraftaki insan... Bir sınır hikayem vardı. Sınır filmi hikayem var. İlk geldiğim gün buradaki arkadaşlara, sınırı olabilecek, çekimi yapılabilecek bir mekan var mı diye, sordum. Sınırların anlamsızlığını dile getiren, insanın zihnindeki kendisine koyduğu sınırlamayı anlatan bir proje. Onu burada çekmek istiyorum tabi eğer şartlar uygun olursa... Mekan şartı, fiziki şartlar uygun olursa burada çekmek istiyorum o filmi.

O diyor ki, "Biz 70 yılda sıfırın altından sıfıra getirdik; gençler de sıfırın üstünden devam edecektir." demişti. Biz de sıfırın üstünden devam ediyoruz. O, sıfırın altından sıfıra getirene kadar 70 yılını vermiş. Biz de gençler olarak sıfırın altından onun getirdiği mücadeleyi daha ileriye taşımak için uğraşıyoruz. Onun mücadelesini ileriye götürmek ve Musa Anter'i bir sonraki kuşaklara taşımak tek isteğimiz. Musa Anter kimdi, ne yaşadı, ne badireler geçirdi, neler geldi başına, bunu bizim kuşak da bizden sonraki kuşakların da bilmesi için bu tür tiyatro oyunlarına, filmlere ihtiyaç var. Biz bunu yaptık, başkaları da Musa Anter'i anlatma arayışı içinde olacaktır. Kendince bir şeyler üretecektir ya da katacaktır bizim yaptıklarımızın üstüne.

İki gün önce çok güzel bir film izledik öncelikle emeğinize sağlık. Film ve Musa Anter ile ilgili birkaç soru sormak istiyoruz. Türkiye genelinde Kürt Aydın Musa Anter'in sahiplenilmesi söz konusu mu?

Çok açık söylemek gerekirse sadece Türkiye genelinde değil, Kürtler tarafından da yeterince sahiplenilmediğini düşünüyorum. Musa Anter gibi bir değer, bir varlığın Kürtler tarafından bile yeterince sahiplenilmemiş olması doğasında Türkiye'deki diğer halkların, diğer toplulukların, diğer inançların sahiplenmesini beklemek de doğal olarak doğru görünmüyor. Çünkü o, bu topraklardaki insanların tümünü kucakladı, tüm inançları, bütün değerleri kucakladı. Yazdıklarıyla, çizdikleriyle, mücadelesiyle... Ve insanlar Musa Anter ile ilgili neredeyse hiçbir şey bilmiyorlar. Onun yazdığı kitaplardan bihaber, yazdığı şiirlerden, yazdığı tiyatro oyunundan, verdiği mücadeleden, 74 yıllık yaşamında geçirdiği badirelerden, her darbeye yakalanma sürecinden, 49'lar davasından, Kürt ve Türk aydınlarıyla olan iletişimden, nasıl öldürüldüğünden... Kürtler de Türkler de Araplar da kısaca bu topraklarda yaşayan insanların büyük bir çoğunluğu neredeyse %99'u diyebileceğim çoğunlukta insan onun ismi dışında ve öldürüldüğü dışında hiçbir şey bilmiyorlar. O derinliği yakalayamamış insanlar çünkü... Bunu film sonrası yaptığım söyleşilerde gördüm.

Bir tiyatro oyunu yaptık onunla ilgili... Araf... Araf oyunundan da biliyoruz, yeterince tanınan bir aydın değil Musa Anter. Yaptıklarımızla, gerek tiyatro oyunuyla, gerek bu filmle onu bir nebze de olsa gündemleştirmek. Onu direkt tanıtan bir film değil yaptıklarımız ama en azından oyundan ya da filmden sonra onunla ilgili gidip "bir kitap okuyayım, gidip bir internetten bakayım" demek bile bir başlangıç olarak doğru adımdır. Bir insanı bir-iki saatlik bir filmle veya bir tiyatro oyunuyla anlatmanız mümkün olmuyor. Onun iki ciltlik anıları var onu okuyacaksınız, yazdıklarını okuyacaksınız, şiirlerini, öykülerini okuyacaksınız ki onu tanıyabilesiniz.

Aslında biz sorumuzu sormadan siz cevaplandırmış oldunuz. Gene de soralım. Bu filmin içerisinde diyalogdan çok metaforlar var ve bu Musa Anter'i yeterince tanımayanlar için çok yetersiz. Bu belgesel filmde sonra Musa Anter'i daha çok tanımak isteyenler olabileceğini düşünüyor musunuz?

Bu belgesel film değil bunu başta söyleyelim. Bu kurmaca film fakat belgeselin de içinde olduğu bir film. Yani mesela belgesel kısımları hangisi; onun çocuklarının babaları hakkında konuşmaları belgesel. Onun günlük yaşamında kullandığı, yaşıyorken kullandığı nesnelerin ve mekanın gerçek olması, onlar da belgesel niteliği taşıyor. Fakat diğer metaforların hepsi kurmaca şeyler. Onun için buna belgesel filmde çok kurmaca film diyebiliriz. Dediğim gibi bu Musa Anter'in tanıtım filmi değil, bu Musa Anter ile ben, bir yönetmen olarak aramızdaki bir iç ses as-

linda. Benim de onu anlamaya, algılamaya çalıştığım, evrenine, sosyolojisine girmeye çalıştığım bir film aslında. Bu bir yolculuk, onu tanımaya dönük bir yolculuk... Onun için direkt Musa Anter'i tanıtmıyor. Musa Anter karakterinin üzerinden coğrafya karakterine de bir bakış atıyor. Yani Musa Anter'in arka planındaki bir coğrafya, Mezopotamya coğrafyasını anlatmaya çalışıyor bir yönüyle. Musa Anter'in yaşadıkları o coğrafyanın yaşadıklarıyla eşdeğer, paralel... Kürtçe konuşmanın yasak olduğu, Kürtçe ıslık çalmanın yasak olduğu, faili meçhuller, o köylüler, o tarihi, o mitolojik figürler, onun karakteri üzerinden ve coğrafyanın karakterini de irdeliyor aslında bu film. Onun için Musa Anter'in hayatına bir giriş mahiyeti taşıyor belki de film.

İzmir'de seyirciyle buluşturmak istediğiniz "Araf" isimli tiyatro oyununa sansür uygulanmıştı.

O süreç de şöyle oldu. Ayışığı Sanat Merkezi organize etti. Biz o gün salona gittiğimizde özel hareketçiler oradaydı. Valilik salonu ablukaya aldırılmıştı. Konak belediyesinin salonuydu. Belediye başkan yardımcısıyla görüştük, o da valiyle görüştü. Vali, o oyunu oynatmayacağım, gerekirse çevik kuvvet gönderirim, demiş. Ben de, ne haliniz varsa görün, biz akşam oyunu orada oynayacağız, dedim. Çevik kuvvet de gönderseniz ne gönderirseniz gönderin biz akşam orada olacağız dedim. Tabi o ara Sanat Merkezindeki arkadaşlar diğer kurumlara bilgiler verdiler oyun için ve gittiğimizde salonun önünde polis... Salon ablukaya alınmış. Seyircilere de, oyun iptal diyememiştik. Seyirciler de saat 19:00 gibi toplandı orada. Ve biz bir basın açıklaması yaptık. İHD'nin, Ayışığı Sanat Merkezi'nin olduğu bir basın açıklaması yaptık. Onların tutumunu protesto ederek Mezopotamya Kültür Merkezi'nin salonuna seyirciyle beraber kitlesel halde gittik. Orada oyunu sahneledik. O tabi keyfi bir uygulamaydı. Valinin keyfi bir uygulamasıydı. Fakat oyunu sonunda oynadık. Yani bir eylem gibi geçti. Güzel geçti.

Filmin vizyon sürecinde aynı zorluklarla karşılaştınız mı?

Film Türkiye'de politik diyebileceğimiz bir Kürt filmi. Böyle filmelere yeterince salon bulunmadığı kesin. Vizyon sürecinde gerek ekonomik nedenlerden gerek politik nedenlerden kaynaklı yeterince seyirciye ulaşamadı. Yeterince sinema salonu bulamadı. Çünkü sinema sahiplerinde 90 yıldır var olan bir önyargı var. Kürtçe ise, politikse "acaba başımıza bir şey gelir mi, acaba seyirci gelmemezlik eder mi" derken filmi kendi salonunda oynatmaktan çekindiler ve Türkiye'de çok az yerde vizyona girebildi. Antakya'da bile ilk kez festival kapsamında gösterildi.

Filmde insanların belleklerinde bırakmak istediğiniz bir imge ya da bir mesaj var mı?

Aslında direkt mesaj vermeyi doğru bulmadım. Çünkü metaforlarla anlatma nedenim de bu zaten. Herkes kendi yorumunu yapsın istedim. Yani demokratik davrandım diyebilirim. Metaforu ortaya koyuyorsun, herkeste başka bir şey çağrıştırıyor. Herkeste başka bir anlam yükleniyor. Onun için ben kendimce anladığım şeyi, Musa Anter

Bu kurmaca film fakat belgeselin de içinde olduğu bir film. Yani mesela belgesel kısımları hangisi; onun çocuklarının babaları hakkında konuşmaları belgesel. Onun günlük yaşamında kullandığı, yaşıyorken kullandığı nesnelere ve mekanın gerçek olması, onlar da belgesel niteliği taşıyor. Fakat diğer metaforların hepsi kurmaca şeyler. Onun için buna belgesel film denemez çok kurmaca film diyebiliriz. Dediğim gibi bu Musa Anter'in tanıtım filmi değil, bu Musa Anter ile ben, bir yönetmen olarak aramızdaki bir iç ses aslında. Benim de onu anlamaya, algılamaya çalıştığım, evrenine, sosyolojisine girmeye çalıştığım bir film aslında. Bu bir yolculuk, onu tanımaya dönük bir yolculuk... Onun için direkt Musa Anter'i tanıtmıyor. Musa Anter karakterinin üzerinden coğrafya karakterine de bir bakış atıyor.

Bu kadar çok dil, çok kültürlü bir yerde sınırın olması çok ilginç duruyor. Benim sınırlarla bir derdim var.

ile ilgili, o coğrafya ile ilgili metaforlarla filme koydum. Seyirci onu yorumlayıp, anlamlandırıp kendisince bir mesaj çıkarmak isterse çıkarabilir. Direkt mesaj kaygısıyla yapılmış bir film değil zaten.

Filmdeki esas amaç Musa Anter’i daha fazla kitleye tanıtmak mı yoksa Musa Anter’in mücadelesine ivme katmak mıydı? İkisi de değilse nedir?

İkisi de aslında... Musa Anter’in bıraktığı yerden devam etmek, doğru olan mücadelesini devam ettirmektir. O diyor ki, “Biz 70 yılda sıfırın altından sıfıra getirdik; gençler de sıfırın üstünden devam edecektir.” demişti. Biz de sıfırın üstünden devam ediyoruz. O, sıfırın altından sıfıra getirene kadar 70 yılını vermiş. Biz de gençler olarak sıfırın altından onun getirdiği mücadeleyi daha ileriye taşımak için uğraşıyoruz. Onun mücadelesini ileriye götürmek ve Musa Anter’i bir sonraki kuşaklara taşımak tek isteğimiz. Musa Anter kimdi, ne yaşadı, ne badireler geçirdi, neler geldi başına, bunu bizim kuşak da bizden sonraki kuşakların da bilmesi için bu tür tiyatro oyunlarına, filmlere ihtiyaç var. Biz bunu yaptık, başkaları da Musa Anter’i anlatma arayışı içinde olacaktır. Kendince bir şeyler üretecektir ya da katacaktır bizim yaptıklarımızın üstüne.

Filmi izleme şansına erişemeyen ve izlemek isteyenlere ne söylemek istersiniz?

Biz aslında filmin vizyona girmediği yerlerde özel gösterimler yapmak istiyoruz. Bir dernek, bir sendika, bir öğrenci birliği filmi istediğinde biz onlara göndeririz, onlar da kendi kitesine izletebilir. Ve hatta gerektiği zaman filmin yönetmeni veya oyuncularını veya yapımcısını gidip onlarla film ile ilgili sohbet, söyleşi de yapabilir. Bu şekilde alternatif dağıtım yaratmak mümkün olur. Çünkü kapitalist sistemin o dağıtımçı çarkına giremiyorsunuz. Ekonomik nedenlerden dolayı biz de alternatif dağıtım ağımızı bu şekilde kurup bu tür sivil toplum kuruluşlarıyla, derneklerle, kültür merkezleriyle ortaklaşa çalışarak oradaki seyirci kitesine ulaştırmak istiyoruz. Öyle bir talep olduğu takdirde

biz filmi onlara gönderiyoruz ve gösteriyorlar. İnternet üzerinden, film takip bölümünden takip edilebilir. Filmi almak isteyenler internet üzerinden www.orakfilm.com adresinden, film takip bölümünden takip edebilir ve bize ulaşabilirler.

Son olarak filmin müziklerini yapan Murat Hasarı’yla devam etmek istiyoruz. Yanlış anımsamıyorsam siz bir Türk olduğunuzu söylemiştiniz. Bu film ise politik olmasından kaynaklı ve Kürt bir aydını konu almasından kaynaklı vizyona tam anlamıyla bile giremezken siz bu filme müzik yaptınız. Bu konuyla ilgili görüşlerinizi almak istiyoruz.

Ben bir filme doğal olarak Türk Filmi, Kürt filmi diye bakmıyorum. Film olarak bakıyorum, ne anlatıyor, diye bakıyorum. Bu film Musa Anter ile ilgili Aydın’ın sorularını içeren bir film. Ben de o sorulara kendi sorularımı ekleyip müzik yaptım. Benim için Kürt, Türk filmi diye bir şey yok ama kendi geçmişime baktığım zaman da Kürtçe çok iş yaptım, prodüktör olarak bir albüm çıkardım. Belki de ilk defa hem televizyonlarda hem de Türk sinemalarında Kürtçe şarkı kullandım geçmiş dönemde, yasaklı olduğu zamanlarda. Kürtçe oyun yaptık yine beraber bundan önce Aydın’la... Onun çevirisini yaptığı “Nora” diye bir oyundu, bunun müziklerini yaptık. Zaten müziğin Kürdü, Türkü yok, sanatın da öyle. Ben de böyle biri olduğum için herhalde Kürt arkadaşlar da çalışıyor benimle. Onu iyi anlatabildik mi, konu o. Türkçe olması Kürtçe olması benim için önemli değil. Onun için çok önemli olabilir, sizin için çok önemli olabilir... Benim için önemli olan filmin iyi olması ve “Asasız Musa” filmi iyi bir film. Ve ben de müziklerini yaptım.

Bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz!

Biz teşekkür ederiz. Önsöz Dergisi ve Ayışığı Sanat Merkezi'nin tüm çalışanlarına çok teşekkürler. Hepsine tek tek sevgi ve saygılarımı gönderiyorum. Çalışmalarında sonsuz başarılar diliyorum.

#4

Devrimimiz
Karadır Abiler

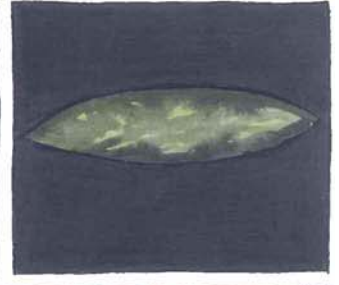

BARIŞ?

BARIŞ,
UYAN ARTIK
YA!

HELE ŞÜKRÜ, NE UYUDUN YA!

ANNEM-DEN
MI ALDIN
TALIMATI?

HERKES
NEREDE?

MERVELER ÜSTLERİNİ DEĞİŞ-TİRMEYE GİTTİLER, GELİRLER Bİ SAATE. BİZ DE BU ARADA BİRAZ DOLAŞALIM İSTERSEN, AĞIURSIN.

NEREYİ
DOLAŞACAZ
YA?

BARİKATLARIN SON
HALİNİ GÖMEN LAZIM.
PARİS'İNKİLER VANIN-
DA HALT ETMİŞ.

ZUHAL NEREDE?
BAHAR'A ULAŞABİLDİ Mİ?

OLUR.

MERAKTAN ÖLDÜ YA, TÜM GECE ARADI DURDU. DAHA BU SABAH KONUŞABİLDİ. ŞARJI BİTMİŞ, YANI O ÖYLE DİYOR DA BİZİNKİ PEK İNANMADI.

HAYIRDIR?
O KİM
GÖCÜKLAR?

BİZİM BİRAZ BAŞINA BUYRUK Bİ ARKADAŞ VAR DA ABİ, ONDAN BAHSEDİYORDUK.

SİZ SANKİ
ÇOK FARKLI-
SINIZ.

KAĞ GÖNDÜR ŞU YAP-TIKLARINIZA BAK, NE YALAN SÖYLEYİM SİZİN NESİLDEN Bİ CACIK OLMAZ DİYORDUM.

VALLA HEPİMİZİ
UTANDIRDINIZ.

HERKESEN DE ANNI ŞEYİ DUYUYORUM YA. BU KADAR MI UMUDUNUZU KESMİSTİNİZ?

ASLINDA BİZDE DE BENCE ÇOK FARKLI DEZİL ABİ. BİR KISIM VAR EVET, APOLİTİK OLDUĞUNU KABUL ETMİŞ VE ÖYÜNÖYÜR BUNLA AMA BİR KISIMI DA ESKİLERİN YAŞADIK LARINDAN ETKİLENİYOR HALİYLE...

BU ne dediğini bilen ADAMLARA BİZ DE İNAN-DIK, HA DEDİK, BİZ O ZAMAN HAKİKATEN A-POLİTİKMIŞIZ.

BAŞTA PARKTA 300-500 KİŞİ YARDI, YOLU DA KESMEMİŞLERDİ. AĞIK SÖYLÜYORUM: PARKIN KİNDE BİR EYLEMİ, DEMOKRATİK OLABİLİR, ANTI-DEMOKRATİK OLABİLİR. BİR EYLEM YAPILYOR VE POLİSİN HANLESİ DE AĞIR OLUYOR. ÖZELLİKLE SOSYAL MEDYAYA YANSIMASINDAN SONRA DA ZATEN ...

FATİH BEY BAKIN, BU DEDİKLERİNİZİ BİR YERE KADAR KATILDIM. ANCAK BİR ŞEY VAR KI, O DA HER ÜLKENİN KENDİNE GÖRE BİR YAPISI OLUYORDU. BİRDE BAĞLI GÜP- LAR BELİ YERLERE YERLETTİ. ZAMAN İÇİNDE ORADAN ÇIKMASINI BİLEMEYEBİLİRLER VE OLAYI SÜ- REKLİ TERÖRİZE EDEBİLİRLER. BİR BUNU TEVEL İŞÇİLERİNDE YAŞADIK, AYLARCA ÇÖZÜME KAYUŞMADI.

BEN İSTESİM 200 BİN-300 BİN KİŞİYİ KAZLIĞESME'YE ÇIKARIKIM. BEN DE BUNU YAPARIM.

AMA FATİH BEY, OLAYI PARKLA ALAKALI BİR OLAY DEĞİL!

NEYLE ALAKALI?

OLAY İDEOLOJİK!

KIZILAY

REFÜJDEKİ
SULAKI KAPA-
NIŞLAR, ADAM-
LARA BAK YA!

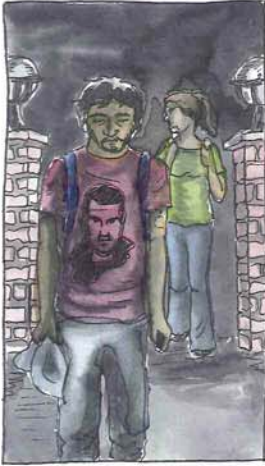
YOK, SANKI
ARARA GİBİ.

ŞU GELEN
TONA NI?

TAKSİM KENDİNE GÖ-
RE BİR DÜLEN OTURT-
MAYA YENİ YENİ BAŞ-
LANIŞTI. VE BİZ HADİ-
NİZİ AŞARAK, BÜYÜK
KARDEŞ OLARAK, KÜÇÜK
KARDEŞİN KAVGASINA
FAZLASIYLA SAHİP Gİ-
KİYORDUK. İLERDE BU-
NU DAHA DA ABARTI-
CAKTIK. İSTANBUL'A
DESTEK İÇİN ÇIKTIĞI-
NIZ ANKARA SOKAK-
LARINDA DAHA SEİT
VE UZUN ÇATIŞMALAR-
RA EV SAHİPLİĞİ YA-
PACAKTIK.

BIRAZ ACELE ÇOCUKLAR!

DAHA ADINI BİLMİYORUM AMA ÜSTÜNDEKİ SENCE DE SORUN ÇIKARMAZ MI?

BAŞKA BİR ZAMAN OLSA, YANUZ GELEN BİR KADININ TACİZE UĞRAMAMASINA FAŞİRDİK .YA DA YANIMIZDA GİYİMEN, SOYUNAN BİRİ OLSA AKLINIZA GELEN İLK ŞEY BAŞKA OLURDU. GALİBA GELİ'Yİ YAŞAYAN -BENİM GİBİ- NİCE KADININ O GÜNLERİ ÖZLEMESİNİN BİR NEDENİ DE BUYDU. BU TOPLUMDAN BİR ŞEY OLMAZ DİYENCERE EN GÜZEL CEVABI, KADININ DA ERKEĞİN DE BÜTÜN KİMLİKLERİNDEN SİYRİLİP ESİT BİRER "İNSAN" OLDUĞU SOKAKLAR VERDİ.

HAKKATEN, HİÇ FIRSAT OLMADI YA...

İSİM MURAT.

SİZ DE ... BAHAR VE ELİF DİMİ?

...SEN PANSUMAN YAPARKEN NEYİ FARKETTİM BİLİYOR MÜSÜN ELİF? KOCA DEVLET BİR YARAYA BAKMAK İÇİN BİR GECEMİZİ ALDI BİZDEN. BURADA İKİ DAKİKADA HALETTEK İŞİMİZİ.

YA BAHAR, İSTEYİNCE OLUYORMUŞ DEMEK Lİ.

BEN KONUDAN BİR AZ UZAYIM AMA?

KABALUK YAPTIK MURAT, AFEDERSİN. BİZ ELİF'LE İKİ GÜN ÖNCE YARASINA BAKACAK HASTANE ARARKEN TANIŞMIŞTIK DA, BÜTÜN GECE KOŞTUNUŞTUK HATTA. ŞİMDİ BUNU GÖRÜNCE DOKTORLARI TEKRAR SEYMENE BAŞLADIM.

BU ARADA BİZİM EV İKİ SOKAK YUKARDA, İSTERSENİZ BİZDE KALABİRSİNİZ. NE DERSİNİZ?

SİZİN İÇİN Bİ SORUN OLMAZSA?

OLAGİÜR.

BIRAZ ACELE ÇOCUKLAR!

DAHA ADINI BİLMİYORUM AMA ÜSTÜNDEKİ SENCE DE SORUN ÇIKARMAZ MI?

BAŞKA BİR ZAMAN OLSA, YANUZ GELEN BİR KADININ TACİZE UĞRAMAMASINA FAŞİRDİK .YA DA YANIMIZDA GİYİMEN, SOYUNAN BİRİ OLSA AKLIĞIZA GELEN İLK ŞEY BAŞKA OLURDU. GALİBA GELİ'Yİ YAŞAYAN -BENİM GİBİ- NİCE KADININ O GÜNLERİ ÖZLEMESİNİN BİR NEDENİ DE BUYDU. BU TOPLUMDAN BİR ŞEY OLMAZ DİYENCERE EN GÜZEL CEVABI, KADININ DA ERKEĞİN DE BÜTÜN KİMLİKLERİNDEN SİYRİLİP ESİT BİRER "İNSAN" OLDUĞU SOKAKLAR VERDİ.

HAKKATEN, HİÇ FIRSAT OLMADI YA...

İSİM MURAT.

SİZ DE ... BAHAR VE ELİF DİMİ?

...SEN PANSUMAN YAPARKEN NEYİ FARKETTİM BİLİYOR MUSUN ELİF? KOCA DEVLET BİR YARAYA BAKMAK İÇİN BİR GECEMİZİ ALDI BİZDEN. BURADA İKİ DAKİKADA HALETTEKİ İŞİMİZİ.

YA BAHAR, İSTEYİNCE OLUYORMUŞ DEMEK Lİ.

BEN KONUDAN BİR AZ UZAYIM AMA?

KABALIK YAPTIK MURAT, AFEDERSİN. BİZ ELİF'LE İKİ GÜN ÖNCE YARASINA BAKACAK HASTANE ARARKEN TANIŞMIŞTIK DA, BÜTÜN GECE KOŞTUNUŞTUK HATTA. ŞİMDİ BUNU GÖRÜNCE DOKTORLARI TEKRAR SEYMENE BAŞLADIM.

BU ARADA BİZİM EV İKİ SOKAK YUKARDA, İSTERSENİZ BİZDE KALABİLERSİNİZ. NE DERSİNİZ?

SİZİN İÇİN Bİ SORUN OLMAZSA?

OLAGİÜR.

BİZİMKİLER TATİLDE, RAHAT OLABİRSİNİZ YANI.

SİZE KIYAFET ÇIKARDIM, ODADALAR ÜSTÜNÜZDEKİLERİ DE YIKARIZ. SABAHA KURURLAR. HAVA SICAK NASIL OLSA.

YA ELİF, NE DİYECEBİMİ BİLEMEDİM, SAĞOL.

NE DEMEK YA, AŞKOLUSUN. YARAMDAN KAYNAKLI ÇOK SOKAKTA OLAMIYORUM, BIRAK DA BARI BUNU YAPAYIM.

BU ARADA SORMAYI UNUTTUM AMA, SİZ AĞSINIZ DİMİ?

KAHVALTIYI BİLE GAZLA YAPTIM. NE OLURSA YERİM.

BEN DEĞERÇİ MİDEM BULANIYOR BİR AZ AMA...

ÇORRA YAPIP GİTAİŞTİ ANNEM, GAZLI MİDEYE Nİ GEÇİR.

YA BEN BÜGÜN ÜZERİNDE ERZURUM YAZAN Bİ TOMA GÖRDÜM SANIRIM...

TİLİLİ ÜTİTİ

EYET, GÖRECE SAKIN YERLERDEN DESTEK İSTEMİŞLER BELİ Kİ ...

BİŞE SORACAM SANA MURAT, NİYE DENİZ? YANI Bİ SÜRÜ ADAM VAR BÖYLE, MESELA CHE'NİN ÇOK TIŞİRTÜNÜ GÖRDÜM DIŞARDA, ÇOK POPÜLER.

SEVERİM DENİZİ, DAHA DOĞRUSU SEVMELTEN DE ÇOK HAKI BULUYORDUM. ADAMLAR YILLARCA ÜZ RAŞTILAR BÖYLE GÜNLERİ GÖRMEK İÇİN. ŞU MECLİSİN DİBİNE GELDİĞİMİZ ANI GÖRMEK BENCE EN ÇOK ONUN HAKKIYDI.

KÜÇÜKLÜĞÜMDEN BERİ BEN DE SEVERİM DENİZİ. HATTA BAZEN KENDİMİ KÖTÜ HİSSEDERDİM, SADECE BURADA DEĞİL, DÜNYANIN HER YERİNDE BÖYLE MİLYONLARCA YAŞAMIŞ, YAŞIYOR. SAYGI DUYUYORDUM ÇİDDEN HEPSİNE AMA NE BİLEYİM ONUN YERİ AYRI SANKİ ... YANI BENİM İÇİN BÖYLE ...

MADEN SEVİYORSUN, TİŞİRT SENİN OLSUN.

GERGELTEN Mİ? TEŞEKKÜR EDEİRİM.

YA BU ARADA, GELİ PARKI TAM OLARAK NEREDEN BİLİYOR MUSUN?

ÜMRANIYE

GEZİ NERESİ BİLMIYORDUM AMA SİRF MERAKTI BENİNKİSİ. İKİ TANE AĞAÇ, YANICAŞINDA BİR İNSAN VURULURKEN, ÇOK DA ÖNEMLİ DEĞİLDİ.

ANNE, BEN GİDİYORUM!

YEMEK DAHA PİŞMEDİ, GEKLE.

OLMAZ, ARKADAŞLARA SÖZ YERDİM.

O ZAMAN YUMURTA KIR.

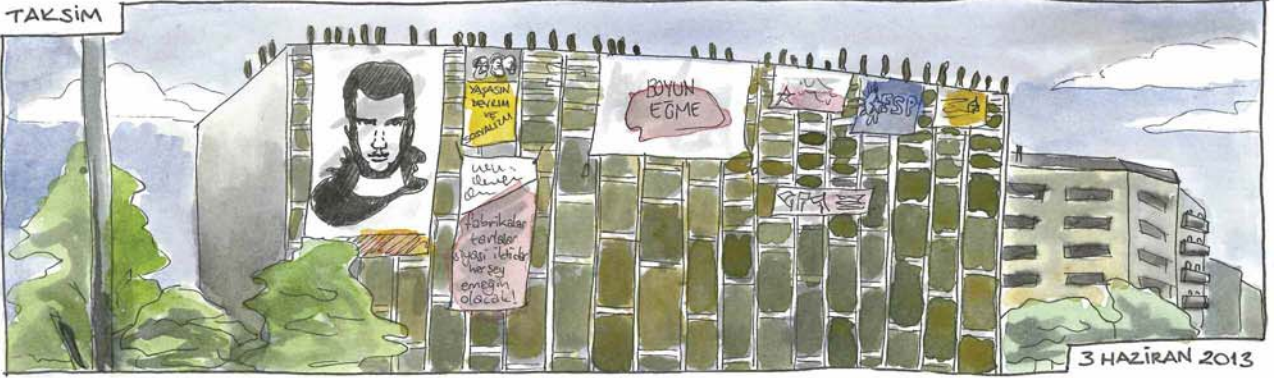
ELİNE SAĞLIK ANNE...

SON SPÜCÜKLERİNİ VERİP BYLECE GİDENLERİN ARDINDAN, İKİ AĞAÇ NEYDİ BİLİM İÇİN?

BİZİM EVİN ALTINDAKİ RESTORANDA BU-LAŞIKKI Bİ ÇOCUK VARDI YA BARIŞ? BUGÜN ONLA GELDİM BURAYA. DÜN TUTTURDU BENİ DE GÖTÜR PARKA DİYE ...

OO, GÖRECEKTİN ABİ, BU-YA KORUMASI İÇİN AKREP FİLAN GÖNDERMİŞLER. TABİİ BİZ YAKTIK HERŞİNİ.

TAYLAN BAK, BUGÜN İSTANBUL BORSASI 10 YILIN EN BÜYÜK DÜŞÜŞÜNÜ YAŞAMIŞ BİLİYOR MUSUN?

NAPIM AĞI BEN BORSAYI, İŞSİZİM DİYORUM SANA...

TAMAM, BEN DE ONU DİYORUM SENİN BU PATRONUNUN DA PATRONLARI ŞİMDİDEN HAPİ YUTTULAR DAHA 2 GÜNDÜR BURADAYIZ, EKONOMİNİN HALİNE BAK...

NASIL YANI? BİR AY KALSAK BURDA PATRONUM BATAKAK MI?

E KOYALIM O ZAMAN .3 SENE-DİR ÇALIŞIYORUM, KİRAZ DA BEN PATRON OLANIM ARTIK!

ONUN GARANTİSİ YOK TABİ... AMA BİL PATRONUNUN YERİNE BİR ŞEYLER KOYARSAK BU SEFER BİZİM İÇİN KÖTÜ OLACAK.

SEN PATRON OLUP ALTINDAKİLERİ Mİ SÖNDÜRECEKSEN BU SEFER? YAKIŞIR MI SANA?

DOĞRU SÖYLÜYORSUN ABLA. TAMAM HEPİMİZ ÇALIŞALIM O ZAMAN... YEYİME-MİZ AYNI OLACAK AMA DİNİ?

HER YER TAKSİM! HER YER DİRENİŞ!

ÜSSELİ BUNLAR! İNTERNETTE GÖRÜŞTÜM DERSLERİ BOYKOT EDECEKLERDİ HER YERDE. YAPMIŞLAR VALLA, HELAL OLSUN...

AĞI, SAAT 12 YÖNÜNDE SİYAH GIYMIŞ ÇOCUKLAR BİRE DOĞRU BAĞIRARAK GEİYORLAR!

ZIPLA

ZIPLA

ZIPLAMAYAN
TAKYIPTIR

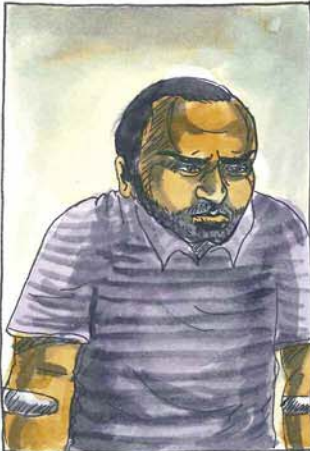

ÇOCUKLARI BİLE GAZA BOZAN DEVLET, HER HAREKETİNDE KARŞI CEPHENİN ÖZÜSÜNİ BİR AZ DAHA BİLİYORDU. KAR TOPUNA DÖNMÜŞTÜ ŞEKİMİZ ...

İLERLEDİKGE BÜYÜYEN BİR
ÖACE ...

16 ekin - sanat - edebiyat

Düşmez Kobanê

*Uçak düşer
Çocuk düşer
Gökten üç elma düşer
Bir memleket düşer mi?*

*Yıldırım düşer
Gölge düşer
Yüreğe sevda düşer
Düşmez Kobane*

*Hükümet düşer
Asansör düşer
Saçlara aklar düşer
Bir memleket düşer mi?*

*En yiğitler yollara düşer
Kahramanlıklar dillere düşer
Toprağa cemre düşer
Filizlenir yeni yaşam
Düşmez Kobane*

*Kasım 2014
Elif Can*

Yaşamayı Ciddiye Alacaksın

...

Yani, öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı, yetmişinde bile, mesela, zeytin dikeceksin, hem de öyle çocuklara falan kalır diye değil, ölmekten korktuğun halde ölüme inanmadığın için, yaşamak yani ağır bastığından
N. Hikmet.

